

1+1≈3

Samenwerken in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR)

Rekenkamer Overbetuwe

Zaaknummer: 274401
Rekenkamer Overbetuwe, maart 2026

gemeente **Overbetuwe**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Inleiding en onderzoeksaanpak	3
1.1 Onderzoeksvraag	4
1.2 Selectie en thematische verdieping	5
1.3 Normenkader	5
1.4 Wijze van onderzoek	7
1.5 Leeswijzer	7
2. Samenwerkingsdoelstellingen	8
2.1 Het bestuurlijk belang voor deelname aan de regionale samenwerking	8
2.2 Beschrijving samenwerkingsverband GMR	8
2.3 Ambities opgaven en doelen	9
2.3.1 Strategische visie Groene Metropoolregio	10
2.3.2 Uitwerking van de ambities - GMR	10
2.3.3 Strategische agenda middengebied 2021	12
2.3.4 Opgavegestuurd programmeren	13
2.3.5 Uitwerking van de regionale agenda in 2023-2024	14
2.4 Analyse	14
2.4.1 Ambities opgaven en doelen GMR	14
2.4.3 De regionale agenda langs de meetlat van opgavegestuurd programmeren	15
2.4.4 Ambities opgaven en doelen Strategische Agenda Middengebied	15
2.5 Toetsing aan het normenkader	17
3. Wijze van samenwerken	20
3.1 De governance van de Groene Metropoolregio	20
3.2 GMR: organisatie	21
3.3 GMR begroting en kosten	22
3.4 Analyse	22
3.5 Kosten, baten en begroting	25
3.6 Return on Investment Overbetuwe	26
3.7 Toetsing aan het normenkader	28
4. Doelrealisatie	30
4.1 Beschrijving uitvoering en monitoring GMR	30
4.2 Analyse doelen en activiteiten	31
4.3 Toetsing aan de normen	31
5. The Economic Board	34
5.1 Beschrijving The Economic Board	34
5.2 Samenhang tussen GMR EN TEB	34
5.3 Bestuurlijke belang van The Economic Board	35
5.4 Belang van een triple helix organisatie	36
5.5 Monitoring en evaluatie	37
5.6 Specifieke activiteiten met impact op de gemeente Overbetuwe	37
5.7 Analyse	38
5.8 Toetsing aan het normenkader	39

6. Conclusies en aanbevelingen	41
6.1 Overall conclusie	41
6.2 Deelconclusies	41
6.3 Aanbevelingen	42
7. Bestuurlijk wederhoor en nawoord rekenkamer	44
7.1 Bestuurlijk wederhoor	44
7.2 nawoord rekenkamer	46
 Bijlage 1 Uitwerking van de Regionale agenda in 2023-2024	47
Bijlage 2 Strategische Agenda en Regionale Speerpunten	55
Bijlage 3 Analyse GMR in de jaarrekening van Overbetuwe	56
Bijlage 4 Analyse Rapportage op doelen en activiteiten	59
Bijlage 5 Bronnen	79
Bronnenlijst	79
 Kwartaalrapportages	80
 Bijlage 6 Toepassing van AI-tools in het onderzoek	81

1. Inleiding en onderzoeksaanpak

Tijdens ons jaarlijkse overleg met de raadsfracties van Overbetuwe kwamen vragen naar voren over de samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Naar aanleiding daarvan hebben wij in ons onderzoeksprogramma 2025 aangekondigd een onderzoek te starten naar deze samenwerking. Centrale vragen daarbij zijn: wat levert de deelname aan de GMR concreet op voor de gemeente Overbetuwe, en hoe kan de raad meer zicht en grip krijgen op deze samenwerking?

Op de website van de GMR is zichtbaar dat er wordt samengewerkt aan vijf maatschappelijke opgaven. De focus ligt daarbij op: circulariteit, cultuur en toerisme, economie, mobiliteit en woningbouw. Het doel van deze samenwerking is het realiseren van groei én het versterken van het groene karakter van deze bijzondere regio.

Het toetsen van de doeltreffendheid betekent dat we zijn nagegaan of de optelsom van activiteiten daadwerkelijk meetbaar bijdraagt aan dit tweeledige doel. Daarbij is 2025 het laatste volledige jaar van de huidige bestuursperiode en kan het gediensig zijn om bij de start van een nieuwe bestuursperiode zicht te hebben op de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze samenwerking.

In september 2024 is er een (inmiddels derde) regionale agenda vastgesteld voor de periode 2025-2028. In het voorjaar van 2023 is er - in opdracht van de GMR - een evaluatieonderzoek uitgevoerd om gezamenlijk vast te stellen in hoeverre de gestelde doelstellingen worden behaald en hoe de samenwerking binnen de GMR wordt ervaren. Dit kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd op basis van de theorie van waarderend actieonderzoek (Appreciative Inquiry). Appreciative Inquiry is een benadering die in evaluaties focust op wat goed werkte, waarom dat werkte en hoe daarop kan worden voortgebouwd. Daarbij is aangegeven dat er ook ruimte was voor uitdagingen en obstakels die men is tegengekomen.

De hoofdconclusie van de evaluatie luidde: 'Over het algemeen zijn de respondenten trots en tevreden over het behalen van de beoogde doelstellingen van de GMR in de relatief korte tijd dat het functioneert.' Wij merken als rekenkamer daarbij op dat 'trots en tevreden zijn' uiteraard iets anders is dan het feitelijk vaststellen van resultaten.

In de regionale agenda voor 2023-2024 is aangegeven wat de doelen zijn die de regionale samenwerking in deze periode wil bereiken en wat de bijdrage van de Groene Metropoolregio is om dit te realiseren. Die resultaten blijken er te zijn, hoewel deze met name het karakter hebben van afspraken, zoals een strategie, een akkoord of een Regio Deal (ter grootte van € 15 miljoen). In diezelfde conclusie lezen we ook dat 'alle geïnterviewden zich in meer of mindere mate zorgen maken over de verdeling van binnengehaalde financiering én over de 'return on investment'¹ van ingeleigde gelden door alle gemeenten.'

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is gebleken dat er door het AB van de GMR op 10 september 2025 een evaluatieopdracht is vastgesteld. Dit betreft, zoals wordt aangegeven in het document, een evaluatie in de vorm van een overdrachtsdocument waar in beschrijvende vorm wordt vastgelegd wat de afgelopen bestuursperiode is gebeurd. Omdat deze evaluatie niet eerder is

¹ ROI (Return on Investment) geeft aan wat een investering oplevert ten opzichte van de kosten.

In publieke context kan dit ook gaan om maatschappelijke waarde in plaats van financieel rendement.

aangekondigd hebben wij daar niet op kunnen anticiperen, waardoor wij de resultaten niet in het onderzoek hebben kunnen meenemen. Wij hebben er wel kennis van genomen en waar relevant opmerkingen verwerkt. Deze evaluatie heeft een ander karakter dan ons onderzoek.

De doelstelling van dit rekenkameronderzoek is om de doelmatigheid en doeltreffendheid van het regionale uitvoeringsprogramma te toetsen, inclusief de deelname van de gemeente Overbetuwe aan de GMR.

Hoewel dit onderzoek primair gericht is op de Groene Metropoolregio (GMR), wordt ook The Economic Board (TEB) in de analyse betrokken. De aandacht voor TEB is beperkt, maar relevant gezien de actuele discussie over het al dan niet voortzetten van de gemeentelijke deelname.

1.1 Onderzoeksvraag

De door ons gehanteerde onderzoeksvraag is: In hoeverre is de regionale agenda van het GMR 2023 en 2024 doeltreffend uitgevoerd en draagt deze bij aan de ambities van de gemeente Overbetuwe? Deze onderzoeksvraag valt uiteen in een aantal deelvragen, die in samenhang trachten een antwoord te geven op de onderzoeksvraag. Dat zijn de volgende:

- Wat is het bestuurlijk vastgestelde belang voor de gemeente Overbetuwe om deel te nemen aan de GMR en welke middelen zijn daarvoor in de begroting opgenomen?
- Wat zijn de door de GMR geformuleerde doelstellingen, indicatoren, kaders en middelen en voor de regionale agenda 2023-2024?
- In hoeverre is er daadwerkelijk uitvoering gegeven aan de regionale agenda 2023-2024?
- In hoeverre zijn deze activiteiten, gegeven de geformuleerde doelen doelmatig en doeltreffend?
- Wat zijn de effecten voor de gemeente Overbetuwe en wat is het return on investment?
- Wat is de positie van de gemeenteraad van Overbetuwe in de GMR en welke instrumenten kunnen raadsleden inzetten om hun rol te vervullen?
- Hoe heeft de Overbetuwse raad de beschikbare instrumenten voor kaderstelling en controle gebruikt?

Zoals toegelicht wordt - zij het beperkt - The Economic Board (TEB) betrokken, niet uitputtend omdat de focus ligt op de GMR. Dit resulteert in de volgende deelvraag.

- In hoeverre draagt de samenwerking met The Economic Board (TEB) bij aan het realiseren van maatschappelijke en financiële opbrengsten, en wordt dit op een transparante en navolgbare wijze gemonitord en verantwoord.

1.2 Selectie en thematische verdieping

Om het onderzoek werkbaar te houden hebben we op basis van de verkregen input verdiepingen aangebracht op een beperkt aantal thema's binnen het programma. Op basis van kwalitatieve analyse hebben we diepgaander inzicht gekregen in de achterliggende drijfveren, ervaringen en perspectieven. Dit draagt bij aan een beter begrip van de context, maakt nuances zichtbaar en ondersteunt het formuleren van waardevolle lessen en aanbevelingen.

1.3 Normenkader

Het normenkader functioneert als maatstaf of referentiekader waartegen het onderzochte beleid, de uitvoering of het functioneren wordt beoordeeld. Het helpt om objectief en systematisch vast te stellen of de resultaten, processen of effecten voldoen aan de afgesproken eisen, doelstellingen, wettelijke voorschriften of professionele standaarden.

De normen voor dit onderzoek zijn als volgt geformuleerd:

Samenwerkingsdoelstellingen

- Binnen het samenwerkingsverband zijn duidelijke maatschappelijke opgaven geformuleerd, die worden gedragen door de gemeente Overbetuwe.
- Deze opgaven zijn uitgewerkt in concrete en haalbare doelen, die op hun beurt zijn vertaald naar bijbehorende projecten en acties.
- Er is aandacht voor relevante ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de opgaven, doelen en uitvoering, waarbij indien nodig afspraken worden herzien of aangepast.
- In hoeverre dragen de lopende projecten en activiteiten daadwerkelijk bij aan het realiseren van de doelen van de regionale agenda?
- De vastgestelde opgaven geven inzicht in de beoogde resultaten en effecten (output en outcome)².

Doelrealisatie

- De uitvoering van acties en projecten, evenals de realisatie van doelen en maatschappelijke opgaven, wordt op een transparante en navolgbare wijze gemonitord.
- De vastgestelde acties en projecten worden uitgevoerd.
- Aantoonbaar is gemaakt dat met de acties en projecten de doelen en maatschappelijke opgaven worden gerealiseerd.
- Het is voor de gemeente Overbetuwe helder wat de GMR voor hen verricht in termen van te behalen doelen.
- De relatie naar het budget dat door de gemeente is ingezet, is helder.
- De gemeentee overstijgende doelen zijn helder voor de gemeenten en helder is in hoeverre deze doelen gerealiseerd zijn.
- Hoe verhouden de opbrengsten – zowel maatschappelijk als financieel – zich tot de middelen die in het samenwerkingsverband zijn geïnvesteerd?
- De gerealiseerde kosten zijn evenredig met de doelrealisatie. Afwijkingen hiervan worden geëxpliciteerd en onderbouwd.

Rol van de gemeenteraad

- De Overbetuwse raad heeft de beschikbare instrumenten voor kaderstelling en controle kunnen inzetten. Daarbij komt ook aan de orde hoe hij wordt gefaciliteerd door het college.

The Economic Board:

- De opgaven van de TEB zijn vertaald naar doelen, die op hun beurt zijn vertaald naar bijbehorende projecten en acties.
- Er is sprake van een duidelijke samenhang tussen de GMR en de TEB.
- De uitvoering van acties en projecten, evenals de realisatie van doelen en maatschappelijke opgaven, wordt op een transparante en navolgbare wijze gemonitord.
- Er is inzicht in hoeverre de opbrengsten - zowel maatschappelijk als financieel - zich verhouden tot de middelen die zijn geïnvesteerd.

² Output versus outcome: Output verwijst naar wat direct wordt opgeleverd (bijvoorbeeld aantal projecten, rapporten of activiteiten). Outcome gaat over het effect of resultaat daarvan in de praktijk — de daadwerkelijke verandering of maatschappelijke impact die ermee wordt bereikt.

1.4 Wijze van onderzoek

Het onderzoek is door de leden van de rekenkamer uitgevoerd in de periode mei 2025 tot en met november 2025. Hierbij zijn zowel vertegenwoordigers uit de gemeentelijke organisatie als van de Groene Metropoolregio gesproken om een beeld te verkrijgen van de samenwerking en uitvoering. Daarnaast zijn relevante documenten en stukken opgevraagd voor een gedegen deskresearch ter onderbouwing van de bevindingen.

Voor de analyse van de regionale agenda, de strategische agenda Middengebied, de jaarrekening, jaarstukken en kwartaalberichten is gebruikgemaakt van de analysetools Copilot en Notebook LM. Deze digitale hulpmiddelen zijn ingezet ter ondersteuning bij het structureren van informatie, het identificeren van patronen en het verifiëren van samenhang tussen beleidsdocumenten en financiële rapportages. De inzet van deze tools heeft bijgedragen aan een systematische en consistente benadering van de onderzochte documenten (zie ook bijlage 5 voor een nadere toelichting). Interpretatie en duiding is door de onderzoekers zelf uitgevoerd.

Het was niet haalbaar om in dit onderzoek de gehele regionale agenda volledig te evalueren, omdat deze daarvoor te omvangrijk en gedetailleerd is. Daarom is ervoor gekozen om per opgave één speerpunt in de analyse mee te nemen, telkens het eerste speerpunt zoals in de agenda opgenomen. Deze keuze is consequent toegepast bij alle onderwerpen, zodat het onderzoek een uniforme en vergelijkbare basis heeft. Door deze gerichte en consistente aanpak blijft het onderzoek hanteerbaar binnen de beschikbare tijd en middelen, terwijl het toch een representatief beeld geeft van samenwerking en uitvoering. Zo ontstaat een duidelijke en betrouwbare indruk van de voortgang, zonder dat de omvang van het onderzoek onrealistisch wordt.

1.5 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden de doelstellingen van de samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) uiteengezet. Hoofdstuk 3 gaat in op de wijze van samenwerking en de governance-structuur, gevolgd door een analyse van de kosten, baten en de rol van de gemeente Overbetuwe. In hoofdstuk 4 staat de realisatie van de doelen centraal, terwijl hoofdstuk 5 specifiek ingaat op de rol en meerwaarde van The Economic Board. Tot slot worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gepresenteerd.

2. Samenwerkingsdoelstellingen

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen van de samenwerking uiteengezet. Er wordt beschreven welke doelen zijn geformuleerd, hoe deze zijn geconcretiseerd en in hoeverre de uitvoering van de samenwerking hierop aansluit. Daarbij wordt ook beoordeeld in hoeverre de samenwerking zich aanpast aan veranderende omstandigheden en bijdraagt aan het realiseren van de gestelde doelen.

2.1 Het bestuurlijk belang voor deelname aan de regionale samenwerking

De gemeente Overbetuwe neemt (vrijwillig) deel aan de Groene Metropoolregio, dat wil zeggen (sinds 2021 aan) de gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen³.

Artikel 4 van de gemeenschappelijke regeling beschrijft het bestuurlijk belang dat met het treffen van de regeling wordt beoogd, namelijk het versterken van de positie van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en een kwalitatieve groei van de regio - met behoud van de typische balans tussen levendige verstedelijking en ontspannen leefkwaliteit - te bewerkstelligen op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling (waaronder wonen, landschap, verkeer en mobiliteit) en sociaaleconomische ontwikkeling (waaronder werkgelegenheid, bedrijvigheid, recreatie, toerisme, leefbaarheid en cultuur) op de schaal van de regio, en waarbij integraliteit, innovatie, duurzaamheid en circulariteit belangrijke uitgangspunten zijn.⁴

Daartoe zijn in artikel 5 van de regeling een aantal taken benoemd, zoals beleidsmatige afstemming, belangenbehartiging en verwerving van middelen van derden ten behoeve van de regionale agenda. Het betreft een zogenaamde 'collegeregeling', waarbij er geen bevoegdheden van de afzonderlijke gemeenteraden zijn overgedragen. Hoewel er sprake is van een gemeenschappelijke regeling heeft de samenwerking kenmerken van een netwerksamenwerking, waarbij de deelnemende gemeenten middelen en menskracht leveren. In dat samenspel probeert de GMR zaken voor elkaar te krijgen. De uitvoering ligt grotendeels bij de gemeenten zelf.

Om de kosten die hiermee gemoeid zijn te betalen is er in de programmabegroting van de gemeente Overbetuwe voor 2025 een financiële bijdrage opgenomen van € 492.000. Voor een jaarlijks bijdrage van half miljoen - zo'n € 10 per inwoner - heeft het college van de gemeente Overbetuwe dus een plaats aan tafel wat betreft de afstemming tussen colleges over bovenlokale zaken die alle gemeenten in het samenwerkingsverband gezamenlijk aangaan en profiteren haar inwoners van de opbrengsten die deze afstemming en gezamenlijke activiteiten inhoudelijk en financieel opleveren.

2.2 Beschrijving samenwerkingsverband GMR

De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) is een samenwerkingsverband van zeventien gemeenten en vormt de opvolger van het voormalige gemeenschappelijk orgaan Regio Arnhem-Nijmegen. De GMR is officieel gestart op 1 januari 2021 en beslaat het geografische gebied van de regio Arnhem-Nijmegen. Daarbij wordt nadrukkelijk gesteld dat het om een breder regionaal gebied gaat en niet uitsluitend om stedelijke centra. De GMR is een van de vijf metropoolregio's in Nederland en streeft ernaar zich als zodanig te profileren.

De samenwerking is ontstaan vanuit regionale opgaven op het gebied van verstedelijking, wonen, werkgelegenheid en bereikbaarheid. Daarnaast dienen zich nieuwe maatschappelijke uitdagingen aan, zoals klimaatverandering, de transitie naar duurzame energie, circulariteit en het bevorderen

³ [Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen | Lokale wet- en regelgeving](#)

⁴ Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 4

van gezondheid.

De gemeenten die deelnemen aan de GMR zijn: Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar. De gemeente Mook en Middelaar bevindt zich als enige in Limburg, terwijl de overige gemeenten in Gelderland liggen.⁵

De 18 colleges van B&W hebben op 6 oktober 2020 ingestemd met een drietal documenten: de visie Groene Metropoolregio, de gemeenschappelijke regeling (GR) regio Arnhem-Nijmegen inclusief het bedrijfsplan en de contouren van de regionale agenda. In november en december hebben de gemeenteraden dit besluit bekrachtigd.

2.3 Ambities opgaven en doelen

De inhoudelijke uitwerking van de samenwerking volgt een gestructureerde aanpak, bestaande uit een visie, een regionale agenda met daarin ambities, doelstellingen en concrete acties. De visie legt de fundamenten en schetst de eerste lijnen van een gezamenlijke koers. Vervolgens zijn drie regionale agenda's ontwikkeld, die inspelen op de unieke kenmerken en beleidsprioriteiten van de afzonderlijke regio's. Het onderstaande overzicht geeft de documenten weer in volgorde van totstandkoming, gevolgd door een beknopte toelichting per document.

Jaar	Maand/Datum	Gebeurtenis	Details en Context
2019	Voorjaar	Initiatief tot versterking van de regionale samenwerking	De 18 colleges van B&W startten het initiatief om de regionale samenwerking te versterken.
2020	Oktober	Vaststelling Visie Groene Metropoolregio en contouren Regionale agenda en gemeenschappelijke regeling	De 18 colleges van Burgemeester en Wethouders (B&W) stemden in met de visie Groene Metropoolregio en de contouren van de regionale agenda en de gemeenschappelijke regeling (GR). De visie schetst een robuust en toekomstbestendig perspectief voor de regio tot 2040.
2021	1 januari	Formele start groene metropoolregio	De GMR ging officieel van start. Het eerste jaar stond in het teken van de opbouw van de organisatie.
2021	1 juli	Regionale Agenda 2022	Het AB stelt de regionale agenda en begroting vast.
2021	September	Vaststelling Informatieprotocol	Het Algemeen Bestuur (AB) stelde het Informatieprotocol vast voor de verbinding met de gemeenten.
2021	5 oktober	Strategische agenda Middengebied	De gemeente Overbetuwe en Lingewaard stellen de strategische agenda middengebied vast.
2022	6 juli	Regionale Agenda 2023-2024	Het Algemeen Bestuur (AB) stelde de Regionale Agenda 2023-2024 vast. Dit vormde de basis voor de ambities en samenwerking in 2024.
2023	Februari/maart	Kwalitatieve evaluatieonderzoek	Kwalitatieve evaluatieonderzoek GMR

⁵ Montferland is uitgestapt

2024	11 september	Regionale Agenda 2025-2028	Het AB stelde de Regionale Agenda 2025-2028 vast. Deze agenda, die de derde regionale agenda van de GMR beslaat, heeft een sterke focus op uitvoering van de vijf opgaven.
------	--------------	----------------------------	--

Vaststelling van meerjarige agenda's: Hoewel er oorspronkelijk sprake was van een jaarlijks voortschrijdende agenda, heeft de GMR na de eerste agenda (2022) en de tweede agenda (2023-2024) op verzoek van de raden een verschuiving gemaakt naar een meerjarige cyclus. De derde agenda, de Regionale Agenda 2025-2028, bestrijkt een periode van vier jaar.

2.3.1 Strategische visie Groene Metropoolregio

De Strategische Visie Groene Metropoolregio is in oktober 2020 vastgesteld door de achttien colleges en schetst een perspectief van de regio tot 2040. De visie bestaat in hoofdlijnen uit de volgende elementen:

De gezamenlijke ambitie:

- we positioneren ons als dé groene metropoolregio van Nederland
- we profileren ons als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050
- we werken samen aan dé ontspannen groeiregio in balans

Fundament – Identiteit: We werken samen aan het behoud van de identiteit van de regio:

1. we zetten ons in voor een gevarieerd cultuurlandschap
2. we houden de regio strategisch bereikbaar
3. we ontwikkelen de culturele netwerken in de regio

Heden – Ontwikkeling: We werken samen aan de ontwikkeling van de regio:

- 1 we ontwikkelen de regio als compleet stedelijk netwerk
- 2 we ontwikkelen energy, food, health en hightech als topsectoren
- 3 we benutten talent en het menselijk kapitaal in de regio

Perspectief – Koers: We werken samen aan de koers van de regio:

- 1 we maken onze regio veerkrachtig voor klimaat en energie
- 2 we zetten breed in op de circulariteit van onze economie
- 3 we werken aan een vitale en ontspannen leefomgeving

De strategische visie kent een logische opbouw van fundament (identiteit), via ontwikkeling (huidige sterktes/ heden) naar perspectief (toekomstbestendigheid), met samenwerking als verbindende rode draad.

2.3.2 Uitwerking van de ambities - GMR

Contouren Regionale agenda 2020

Tegelijkertijd met de visie zijn ook de eerste contouren van de regionale agenda uitgewerkt. Dit gaf een eerste globale schets of het eerste inzicht in de maatschappelijke opgaven die de Groene Metropoolregio (GMR) zou gaan oppakken. Deze contouren van de agenda zijn tegelijkertijd met de visie in oktober 2020 vastgesteld.

Regionale agenda 2022

In juli 2021 heeft het algemeen bestuur de uitgewerkte agenda voor 2022 formeel vastgesteld. Met deze regionale agenda beschikt de regio, na het tussenjaar 2021, over een gedragen agenda die richting geeft aan de gezamenlijke ambities. Voor het jaar 2022 is deelname gevraagd voor één jaar; daarna kreeg het uitvoeringsprogramma een meerjarig karakter. De opstart kende vertraging, mede doordat het besluitvormingsproces in 2020 is vertraagd. Hierdoor vond de start later in 2021 plaats dan oorspronkelijk in de begroting was voorzien.

In de regionale agenda zijn de vijf integrale opgaven opgenomen. Elk van de opgaven draagt bij aan de regionale ambities en zou moeten aansluiten bij de ambities uit de lokale collegeprogramma's én de agenda's van hogere overheden. De opgave biedt toegevoegde waarde op regionaal niveau met lokale impact in meerdere gemeenten.

De doelstellingen zijn geformuleerd met een horizon van vijf jaar, waarbij is gekeken naar wat binnen deze periode haalbaar is. Wanneer doelstellingen te ambitieus blijken, worden deze aangepast of getemporiseerd. Waar concrete resultaten nog niet direct vast te leggen zijn, vindt verdere concretisering plaats in 2022. De acties per opgave zijn omgevormd tot concrete resultaten, zodat duidelijk is welke resultaten per opgave en speerpunt worden nagestreefd. Voor opgaven of speerpunten waarop regionale samenwerking tot nu toe beperkt was, gaat het vaak om tussen- of procesresultaten. In die gevallen wordt aangegeven wat het doel hiervan is en hoe deze resultaten worden benut of verder worden ontwikkeld.

Onderstaand overzicht toont de opgaven en speerpunten uit de agenda's. De gemarkeerde speerpunten zijn in het onderzoek verder uitgediept.

Opgaven	Speerpunten
1 Verbonden Regio	1 Gebiedsgerichte corridors 2 Fiets 3 Hubs en knooppunten 4 Gedrag en duurzame mobiliteit 5 Verkeersveiligheid
2 Productieve Regio	6 Stimuleren Ondernemerschap MKB 7 Human Capital 8 Doorontwikkeling Health & Hightech en Energy tot (Inter)nationale Clusters 9 Toekomstbestendige Werklocaties
3 Circulaire Regio	10 Circulaire bouw en infrastructuur 11 Water en klimaatadaptatie 12 Transitie naar duurzame energie
4 Ontspannen Regio	13 Duurzaam toerisme 14 Bruisende binnensteden, krachtige kernen 15 Groen-blauw raamwerk 16 Cultuur en erfgoed
5 Groene Groeiregio	17 Wonen in balans: versnellen van de woningbouw 18 Leefomgeving: verbinden van de ruimtelijke opgaven

De regionale agenda presenteert vijf integrale opgaven, elk met meerdere speerpunten. Aangegeven wordt dat de opgaven ambitieus zijn, herkenbaar en goed aansluiten bij diverse lokale beleidsdocumenten. Het werken met een duidelijke en gezamenlijke regionale agenda biedt kansen voor programma's en fondsen vanuit Den Haag en Brussel.

Regionale agenda 2023-2024

Deze tweede agenda is een voortzetting en versterking van de in 2021 gestarte samenwerking en de geformuleerde ambities. De regionale agenda 2023-2024 zet in op het verankeren en versnellen van de regionale samenwerking. De regionale agenda 2023-2024, de tweede agenda in de reeks, hanteert dezelfde fundamentele indeling GMR bleef werken met de vijf integrale opgaven die bij de oprichting in 2021 werden vastgelegd.

Op 6 juli 2022 is de regionale agenda 2023-2024 door het algemeen bestuur vastgesteld. Tijdens de zienswijzeperiode hebben colleges en raden intensief nagedacht over de ambities van de regio en de inhoud van de agenda. Hieruit blijkt dat er geen bezwaren waren tegen het aanpassen van de looptijd van de agenda. Deze aanpassing heeft geleid tot inhoudelijke aanscherpingen en tot een regionale agenda die, in afwijking van de conceptagenda van april 2022, een looptijd van twee jaar heeft (2023-2024). Dit heeft op verzoek van de gemeenteraden plaatsgevonden.

Op basis van de regionale agenda en het bestedingsplan is het college gevraagd om zich te verbinden aan de vijf regionale opgaven voor 2023-2024. Vervolgens is het mogelijk om via een opgave-overeenkomst in te tekenen op deelname op onderdelen.

De gemeenteraad hoeft hierbij geen afzonderlijke goedkeuring te geven, omdat de agenda door het algemeen bestuur is vastgesteld en daarmee als vastgesteld kader geldt voor de gemeenten.

Regionale agenda 2025-2028

Deze derde agenda bouwt voort op de eerdere agenda en de daarin geformuleerde ambities, maar legt nu sterker de nadruk op uitvoering en integraliteit. De resultaten die met de regionale agenda 2023-2024 zijn behaald, vormen het uitgangspunt voor de nieuwe agenda. Waar in voorgaande jaren vooral plannen zijn opgesteld, ligt de focus voor de periode 2025-2028 op het daadwerkelijk uitvoeren van deze plannen. Gemeenten en andere partners dragen hierbij de hoofdverantwoordelijkheid, terwijl de GMR een ondersteunende rol vervult door samenwerking te organiseren, financieringsstrategieën te ontwikkelen en belangen te behartigen. Tegelijkertijd erkent de agenda dat de noodzakelijke ontwikkelingen – zoals de bouw van 60.000 woningen, de drinkwatervoorziening en de uitdagingen rond het energienet – schaarse ruimte en middelen met zich meebrengen. Het maken van keuzes om tot uitvoering te komen is onvermijdelijk en stelt de samenwerking op de proef. Door de toenemende verwevenheid en de vele raakvlakken tussen de vijf opgaven vraagt dit bovendien om een herziening van de huidige indeling, zodat de agenda beter aansluit bij de realiteit van samenwerking en uitvoering in de regio.

2.3.3 Strategische agenda middengebied 2021

Naar aanleiding van de oprichting van de GMR hebben de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe aangegeven dat samenwerking binnen het middengebied noodzakelijk en wenselijk is. Het doel was om deze samenwerking expliciet te positioneren binnen de bredere regionale samenwerking. De colleges van de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe hebben hiervoor de strategische positie van beide gemeenten vastgelegd in een gezamenlijke strategische agenda. Deze agenda schetst de opgaven waar het middengebied voor staat, de inspanningen die nodig zijn, de rol die de regio vervult, en de rol die Lingewaard en Overbetuwe zelf willen innemen.

De strategische agenda is op 5 oktober 2021 geagendeerd in de raden. Daarnaast vond op 13 april 2021 een gezamenlijke bijeenkomst met beide gemeenteraden plaats. De agenda bestaat uit een bundeling van bestaande beleidsdoelstellingen van Overbetuwe en Lingewaard. Daarmee vormt zij de leidraad voor de gesprekken die portefeuillehouders en organisaties voeren binnen de regio.

In de agenda wordt benadrukt dat de gemeenten een duidelijke meerwaarde zien om op onderdelen binnen de vijf opgaven van de GMR gezamenlijk op te trekken. De indeling van de agenda sluit aan op de structuur en opgaven uit de GMR-visie, maar geeft daar een eigen invulling aan vanuit het perspectief van het middengebied.

Opgaven GMR	Invulling in de Strategische Agenda Middengebied
1 Verbonden Regio	Behoud van de bereikbaarheid van het middengebied door in te zetten op het beter benutten en optimaliseren van het (multimodale) mobiliteitsnetwerk.
2 Productieve Regio	Het versterken en behouden van een sterk ondernemers- en vestigingsklimaat waardoor nieuwe bedrijvigheid wordt aangetrokken die passend en versterkend is voor het middengebied en het huidige bedrijfsleven optimaal kan ondernemen en innoveren.
3 Circulaire Regio	We werken nauw samen aan de energietransitie, duurzame verstedelijking, circulaire economie en klimaatadaptatie en maken hierbij zoveel mogelijk gebruik van elkaars expertise en netwerken.
4 Ontspannen Regio	Behoud van het groene en dorpse karakter en aantrekkelijk blijven op het vlak van wonen, werken en recreëren.
5 Groene Groeiregio	Regisseren van de verbetering en groei van de benodigde bovenlokale woningvoorraad met behoud en versterking van het groene en dorpse karakter en de leefbaarheid in het middengebied. Hiervoor zijn flankerend beleid en investeringen nodig

In de agenda zijn de gezamenlijke kaders en overlappende opgaven uitgewerkt. Daarbij is ook aangegeven welke activiteiten worden ondernomen om deze opgaven te realiseren. Deze activiteiten hebben vooral het karakter van proces- en samenwerkingsafspraken. Het document is daarmee te beschouwen als een initiatief van Lingewaard en Overbetuwe om hun gezamenlijke positie binnen de GMR te onderstrepen en de samenwerking in het middengebied verder te versterken. (Raadsvergadering 05-10-2021)

Opvallend is dat twee gemeenten binnen een regionale samenwerking als de GMR een apart visiedocument opstellen. Dit wijst erop dat zij zich expliciet tot elkaar willen verhouden, wat mogelijk duidt op een behoefte aan versterkte bilaterale afstemming binnen een breder, minder eenduidig samenwerkingsverband.

2.3.4 Opgavegestuurd programmeren

In de eerste regionale agenda wordt een vertaling gemaakt van de opgave naar activiteiten en resultaten, het volgende wordt daarbij aangegeven.

De regionale agenda gaat uit van wat we met elkaar over vijf jaar willen bereiken en maakt dit concreet voor het komende jaar of jaren. Per opgave zijn doelen, resultaten, een planning en een indicatie voor de benodigde middelen inzichtelijk gemaakt.⁶

Opgaven gestuurd programmeren is een methodiek waarbij maatschappelijke opgaven in samenhang worden vertaald en afgestemd tot een integrale en gebiedsgerichte agenda. Deze agenda bevat concrete doelen, beoogde resultaten en uitvoerbare activiteiten, waarmee sturing en samenwerking op opgaven wordt gefaciliteerd en versterkt.

Doelen

Een belangrijk aandachtspunt betreft de formulering van de doelen. Veel van deze doelen in de agenda hebben een procesmatig karakter en zijn niet of beperkt SMART uitgewerkt. Zo is bijvoorbeeld de doelstelling “het toekomstbestendiger maken van het MKB door meer kennis, kunde en slagkracht” weinig toetsbaar zolang er geen meetbare (outcome)indicatoren zijn benoemd.

⁶ Regionale agenda 2022, p9

Resultaten

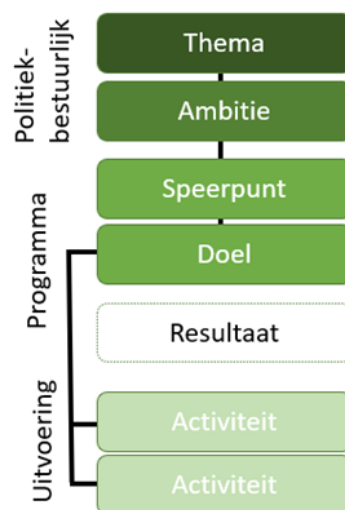
Dit geldt voor meerdere onderdelen van de agenda: het is vaak onduidelijk waaraan kan worden afgelezen of een doel daadwerkelijk is of wordt bereikt. De invloed op outcome-indicatoren is vaak beperkt. Om dit compleet te maken wordt dit vaak ondersteund met concrete output die overheden of (zelf óf samen met anderen) opleveren/produceren en die leidt tot een eigenstandige bijdrage aan de realisatie van het bovenliggende doel. Resultaten worden in het algemeen concreter geformuleerd dan doelen en zijn aangevuld met outputindicatoren.

Activiteiten

De activiteiten zijn te herleiden uit de regionale agenda. Soms zijn deze concreet uitgewerkt, zoals bij het organiseren van ontmoetingsmomenten voor ondernemers gericht op netwerken, innovatie en kennisdeling. In andere gevallen blijven activiteiten abstracter en meer procesmatig, met termen als ‘verkennen’, ‘scheppen’ en ‘stemmen’.

Activiteiten zijn er in verschillende soorten:

- Ontwikkelactiviteiten: je bedenkt wat je wilt doen. Voorbeeld: Het voorbereiden van een conceptvoorstel voor de aanpassing van de woningbouwdoelstellingen.
- Besluitvormingsactiviteiten: je besluit wat je gaat doen. Voorbeeld: Het besluiten over het voorstel om de woningbouwdoelstellingen aan te passen.
- Uitvoeringsactiviteiten: je voert uit wat je besloten hebt. Voorbeeld: De realisatie van het regionale woningbouwprogramma.
- Opleveractiviteiten: je levert een tussenproduct op. Voorbeeld: Het op een bepaald moment opleveren van een conceptvoorstel voor de nieuwe regionale woningbouwdoelstellingen.

Positief is dat er in de agenda uitzonderingen zijn waarbij de doelstellingen en activiteiten wel concreter worden geformuleerd. Dit geldt met name binnen het programma Wonen, waar het aantal te realiseren woningen expliciet wordt benoemd en zo een meetbare doelstelling ontstaat. Dit soort concrete voorbeelden laten zien dat er mogelijkheden zijn om de regionale agenda verder te versterken door doelen vaker kwantitatief of toetsbaar te maken. Daarmee kan niet alleen beter inzichtelijk worden gemaakt wat de beoogde impact is, maar kan ook de voortgang en het succes van de agenda beter worden gevolgd en geëvalueerd.

2.3.5 Uitwerking van de regionale agenda in 2023-2024

In dit onderzoek ligt de focus specifiek op de regionale agenda 2023-2024. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen dat per opgave het geselecteerde speerpunt weergeeft, inclusief de wijze waarop dit speerpunt is geoperationaliseerd in concrete doelen en activiteiten. Op deze manier wordt inzichtelijk hoe de strategische prioriteiten uit de regionale agenda vertaald worden naar meetbare en uitvoerbare acties, wat de basis vormt voor de verdere analyse.

2.4 Analyse

Deze paragraaf bevat een analyse van de feiten, zoals die in de beschrijvende paragrafen en bijlage 1 is weergegeven.

2.4.1 Ambities opgaven en doelen GMR

Binnen de GMR is gekozen voor een structuur waarin visie, regionale agenda en de vertaling naar ambities, doelen en activiteiten centraal staan en in elkaars verlengde liggen. Deze aanpak biedt houvast en maakt het mogelijk om op samenhangende wijze richting te geven aan de regionale

opgaven. Opvallend is dat tegelijkertijd met het opstellen van de eerste agenda, de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard een strategische agenda voor het Middengebied hebben opgesteld. De inhoud en structuur hiervan sluiten goed aan bij die van de GMR, wat getuigt van initiatief en een bewuste keuze om de verbinding met de regio te versterken. Het betrekken van raadsleden in dit proces is eveneens een positief signaal, omdat dit de bestuurlijke verankering en het draagvlak vergroot. Tegelijkertijd laat de beperkte mate waarin de agenda één-op-één aansluit bij bestaande beleidskaders zien dat het abstractieniveau van de geformuleerde doelen relatief hoog is.

2.4.3 De regionale agenda langs de meetlat van opgavegestuurd programmeren.

Uit de analyse van de geprogrammeerde activiteiten binnen de regionale agenda blijkt een duidelijke nadruk op beleidsvoorbereiding en procesmatige inzet. Van de activiteiten is het merendeel geclassificeerd als ontwikkelactiviteit (17 stuks, 55%), gericht op het verkennen, analyseren en voorbereiden van beleid en samenwerking. Daarnaast zijn er 12 uitvoeringsactiviteiten (39%), die zich richten op het daadwerkelijk uitvoeren van beleid, zoals het organiseren van bijeenkomsten, het afstemmen van opdrachtgeverschap of het scheppen van voorwaarden.

Twee activiteiten (6%) zijn als opleveractiviteit benoemd, waarbij een concreet tussenproduct wordt opgeleverd, zoals een plan van aanpak of een samenwerkingsovereenkomst. Er zijn geen besluitvormingsactiviteiten benoemd.

Deze verdeling laat zien dat het programmeren momenteel sterk gericht is op het voorbereiden en afstemmen van beleid en samenwerking. Activiteiten die leiden tot concrete tussenproducten of directe uitvoering zijn in de minderheid, wat erop wijst dat de agenda zich vooral bevindt in een fase van beleidsontwikkeling.

De kwaliteit van het programmeren is wisselend. De structuur is helder en thematisch goed opgebouwd, met een logische lijn van ambitie naar doelen en activiteiten. De concretisering blijft echter achter: veel activiteiten zijn procesgericht en leveren weinig tastbare resultaten op. Dit beperkt de meetbaarheid, doordat indicatoren en aantallen vaak ontbreken. Er zijn meer ontwikkelactiviteiten ten opzichte van opleveractiviteiten.

Als reactie hierop wordt (ambtelijk door de GMR) aangegeven dat het een uitdaging was om alle opgaven en speerpunten SMART te formuleren. Dat had te maken met de fase waarin de samenwerking zich in 2023-2024 bevond. De GMR zou zelf – zo is de mening – de meerwaarde niet uitsluitend zelf duiden. De GMR vindt dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de colleges van de deelnemende gemeenten.

2.4.4 Ambities opgaven en doelen Strategische Agenda Middengebied

De strategische agenda middengebied volgt de opbouw de regionale visie en regionale agenda. Dat zorgt voor duidelijkheid en doorwerking richting de lokale (strategische) doelen en activiteiten.

Functie van de strategische agenda

De strategische agenda middengebied fungeert als een kader voor hoe twee gemeenten Overbetuwe en Lingewaard zichzelf positioneren binnen de GMR en bijdragen aan de bredere doelstellingen van de Groene Metropoolregio. Het document is specifiek opgesteld om Lingewaard en Overbetuwe in staat te stellen afwegingen te maken over hun inzet in (een deel van) deze regionale opgaven en hier een actieve bijdrage aan te leveren op een manier die past bij hun gemeenten en gebied. De strategische agenda van het middengebied is dus een lokale, verdiepende strategie die aansluit bij en zich richt op de realisatie van de lange termijn doelen uit de 5 regionale opgaven van de GMR. Dit krijgt vervolgens zijn doorvertaling in lokale gemeentelijke gebiedsprocessen of concrete projecten zoals het Veluwe-Waalpad.

Gezamenlijke kaders

In de strategische agenda zijn gezamenlijke kaders vastgelegd die grotendeels zijn geformuleerd als uitgangspunten en randvoorwaarden, en deels ook als constatering of beleidskeuzes. Niet alle kaders zijn daarbij expliciet als doelstelling geformuleerd. Bepaalde elementen bewegen wel in de richting van doelen, zoals de ambitie om woningbouw af te stemmen op de lokale behoefte, of de keuze om in de kernen rondom Arnhem-Nijmegen meer te bouwen dan de lokale vraag. Ook het streven om de uitbreiding van de woningvoorraad in balans te brengen met duurzaamheid, leefbaarheid en bereikbaarheid kan worden opgevat als een doelstelling op hoofdlijnen. Deze formuleringen zijn echter nog niet SMART uitgewerkt. Het SMART formuleren van doelen maakt ze concreet en toetsbaar, waardoor helder wordt wat er precies bereikt moet worden en binnen welke termijn. Daarmee wordt vrijblijvendheid voorkomen en ontstaat een betere basis voor het maken van keuzes, het monitoren van voortgang en het afleggen van verantwoording. Een evaluatie of voortgangsmeting op deze visie heeft niet plaatsgevonden.

Soorten activiteiten

In de strategische agenda middengebied wordt ook omschreven wat er wordt gedaan om de opgave te realiseren. Deze worden beschreven als activiteiten. In de strategische agenda ligt de meeste aandacht op Ontwikkelactiviteiten (Lobby/Agendering/Verkenning) en Procesmatige Afstemming (Afstemmen van kaders en visies). Dit is logisch, aangezien het document geen nieuw beleid bevat, maar bestaande initiatieven bundelt en fungeert als een handelingskader om samen met de gemeente Lingewaard op te trekken als binnen de regio de regio. Voorbeelden van de verschillende type activiteiten.

Aansluiting op de gemeentelijke kaders

Er is vergeleken in hoeverre de geselecteerde speerpunten uit de regionale agenda overeenkomen met de strategische agenda middengebied. Uit deze analyse komt naar voren dat de Groene Metropoolregio (GMR)-opgaven en de bijbehorende speerpunten een zeer sterke en functionele aansluiting hebben op de gemeentelijke kaders uit de strategische agenda middengebied. De gemeentelijke kaders dienen daarbij als randvoorwaarde en filter voor alle regionale ambities.

De Strategische agenda middengebied (juli 2021) is expliciet opgesteld om de lokale kaders te vertalen naar de regionale opgaven. Dit uit zich concreet in de thema's:

- De opgave Groene Groeiregio (met speerpunt Wonen in Balans: Versnellen van de woningbouw) wordt door de gemeenten gekaderd met de eis dat groei uitsluitend plaatsvindt met behoud en versterking van het groene en dorps karakter.
- De Verbonden Regio (met speerpunt Gebiedsgerichte corridors) richt zich op de essentiële lokale knelpunten, waarbij de GMR-activiteiten direct de door de gemeenten geagendeerde lobbydoelen uitvoeren op het gebied van multimodale bereikbaarheid en infrastructurele optimalisatie (zoals de A325/knoop 38).
- De Ontspannen Regio (met speerpunten als Duurzaam toerisme en Groen-Blauw raamwerk) voert de lokale kaders uit om de Betuwe te profileren en de grenzen van Park Lingezegen als blijvende groene buffer hard te houden.
- De Productieve Regio (met speerpunt Stimuleren Ondernemerschap MKB) vertaalt het lokale kader om een sterk vestigingsklimaat te behouden door actief de verbinding te leggen met de regionale topsectoren via TEB en Logistics Valley.
- De Circulaire Regio (met speerpunt Circulaire bouw en infrastructuur) ondersteunt de lokale centrale opgave voor nauw samenwerking aan duurzame verstedelijking en de energietransitie, door de benodigde instrumenten (zoals de circulaire impactladder) voor duurzaamheid in de bouw te ontwikkelen.

In bijlage 2 is de relatie weergegeven tussen de strategische agenda middengebied en de regionale speerpunten. Hieruit blijkt dat de strategische agenda middengebied de GMR-opgaven gekaderd heeft door te bepalen onder welke voorwaarden Lingewaard en Overbetuwe een actieve, versterkende bijdrage leveren.

Ontwikkelingen die leiden tot een bijstelling van de doelen

De GMR opereert in een dynamische context, waardoor doelen en activiteiten moeten worden bijgesteld⁷. Nieuwe landelijke kaders, interne knelpunten en de toenemende complexiteit van de opgaven vragen om heroriëntatie. Overall worden in de praktijk de agenda's periodiek geactualiseerd. Hoewel er oorspronkelijk sprake was van een jaarlijks voortschrijdende agenda, heeft de GMR na de eerste agenda (2022) en de tweede agenda (2023-2024) een verschuiving gemaakt naar een meerjarige cyclus. De derde agenda, de Regionale Agenda 2025-2028, bestrijkt een periode van vier jaar.

In het spoorboekje P&C wordt aangegeven hoe er begrotingswijzigingen plaatsvinden (3x per jaar). Deze vinden plaats op het niveau van aanpassing van structurele beleidskeuzes, herschikking van speerpunten en impact van externe financiering. Het DB stelt de begrotingswijziging op en presenteert deze als een voorstel aan het AB. Voorbeelden hiervan worden gemeld in de begroting, zoals de reductie van de ambities (naar beneden) van de woondeal in 2024 en de extra inzet voor het Regionaal Programma Werklocaties.

Beleidsinhoudelijk vinden er ook aanpassingen plaats. Zoals het regionale woonbehoefteonderzoek van 2022 liet zien dat de vraag naar woningen hoger is dan eerder voorzien, wat leidde tot een actualisatie van de Woondeal en aangescherpte afspraken over betaalbaarheid in lijn met de Nationale Woon- en Bouwagenda. Ook de krapte aan personeel noodzaakte tot maatregelen, zoals de voorbereiding van een projectleiderspool om expertise te behouden en kennis regionaal beschikbaar te houden. Daarnaast groeit de behoefte om de indeling van de opgaven te herzien vanwege de sterke verwevenheid ertussen. Tegelijkertijd leidden wijzigingen in de Gemeenschappelijke regeling tot aanpassingen in de governance, met meer aandacht voor democratische legitimatie en de rol van gemeenteraden. Tot slot is in de regionale agenda 2025-2028 een duidelijke verschuiving zichtbaar van beleidsontwikkeling naar uitvoering, waarmee focus en fasering scherper zijn aangebracht.

2.5 Toetsing aan het normenkader

Het normenkader biedt handvaten om te toetsen in hoeverre wordt voldaan aan de vooraf gestelde normen. Hierna wordt per gestelde norm aangegeven in hoeverre hieraan wordt voldaan.

Binnen het samenwerkingsverband zijn duidelijke maatschappelijke opgaven geformuleerd, die worden gedragen door de gemeente Overbetuwe.

De samenwerking is inhoudelijk uitgewerkt volgens een helder en consistent stramien, bestaande uit visie, regionale agenda met daarin ambities, doelen/speerpunten en concrete activiteiten. De gemeente Overbetuwe heeft ingestemd en ingetekend voor de vervolgopgaven die voortkomen uit de regionale uitwerking waarmee in 2022 een start is gemaakt. De gemeente Overbetuwe heeft met Lingewaard een Strategische Agenda Middengebied opgesteld. De inhoud en structuur hiervan sluiten goed aan bij die van de GMR, wat getuigt van initiatief en een bewuste keuze om de verbinding met de regio te versterken. De strategische agenda is op 5 oktober 2021 geagendeerd in de gemeenteraden.

⁷ Regionale agenda 2022, p9

Daarnaast vond op 13 april 2021 een gezamenlijke bijeenkomst met beide gemeenteraden plaats. *Op dit punt wordt aan de norm voldaan.*

Deze opgaven zijn uitgewerkt in concrete en haalbare doelen, die op hun beurt zijn vertaald naar bijbehorende projecten en acties.

Hoewel de regionale agenda een duidelijke structuur biedt en de lijn van visie naar ambities, doelen en activiteiten herkenbaar is, blijkt uit de analyse dat de uitwerking van doelen en activiteiten nog onvoldoende voldoet aan de norm van concreetheid en haalbaarheid. Veel doelen zijn procesmatig geformuleerd en missen SMART-criteria, waardoor het lastig is om te bepalen of en wanneer een doel bereikt is. Dit beperkt de mogelijkheid tot sturing, verantwoording en samenwerking. Daarnaast is de vertaling van doelen naar projecten en acties niet overal even concreet. Activiteiten zijn wel te herleiden uit de agenda, maar zijn vaak procesgericht en slechts beperkt uitgewerkt in termen van opleverbare resultaten. De regionale agenda 2022 erkent dit zelf door te stellen dat het bij sommige opgaven vooral gaat om tussen- of procesresultaten. Dit onderstreept dat de agenda zich nog in een ontwikkelfase bevindt, waarin verdere concretisering nodig is om daadwerkelijk te kunnen toetsen of de regionale inzet leidt tot het gewenste maatschappelijke effect.

We hebben alle acties per opgave omgevormd tot een concreet resultaat, zodat duidelijk is welke concrete resultaten per opgave en speerpunt beoogd worden. Zeker bij de opgaven of speerpunten waarop regionale samenwerking tot nu toe beperkt was, zal het vaak gaan om een tussen- of procesresultaat.

Wij zien het proces van totstandkoming van de regionale agenda 2023 en verder als een natuurlijk moment om (op basis van de proces- of tussenresultaten die we in 2022 opleveren) onze regionale inzet te herijken en te beslissen of we bepaalde speerpunten en acties regionaal willen blijven oppakken of niet (no go/go moment).⁸

De structuur en samenhang zijn op orde, maar de doelen zijn onvoldoende concreet en meetbaar, en de vertaling naar acties is te vaak procesmatig en niet resultaatgericht. Dit beperkt de mogelijkheid tot sturing, verantwoording en samenwerking. De GMR geeft aan dat het een uitdaging was om de meerwaarde op alle opgaven en speerpunten te duiden. Dit is volgens hen ook niet uitsluitend een taak van de van de GMR maar ook van de colleges die deelnemen. Gemeenteraden hebben daarbij ook de mogelijkheid via zienswijzen de doelstellingen van de agenda aan te scherpen. Op dit punt wordt gedeeltelijk aan de norm voldaan.

Er is aandacht voor relevante ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de opgaven, doelen en uitvoering, waarbij indien nodig afspraken worden herzien of aangepast.

De regionale agenda wordt periodiek geactualiseerd, waar een verschuiving zichtbaar is naar een meerjarige cyclus. Daarnaast zijn er diverse begrotingswijzingen, op basis van externe of interne ontwikkelingen. Er wordt geanticipeerd op ontwikkelingen die van invloed zijn op de opgaven, doelen en uitvoering. Het voorbeeld van de woonopgaven laat dit zien. Dit leidde tot aangescherpte afspraken over betaalbaarheid in lijn met de Nationale Woon- en Bouwagenda. Ook de voorbeelden van de projectleiderspool en wijzigingen in de WGR en tenslotte de verschuiving naar de uitvoering. Er wordt dus rekening gehouden met veranderende omstandigheden en actuele ontwikkelingen. Op basis waarvan afspraken worden aangepast. Hoe dit plaatsvindt is vastgelegd in het spoorboekje P&C cyclus ⁹.

⁸ Regionale agenda 2022, p9

⁹ Spoorboekje P&C cyclus 2022-2023

Op dit punt wordt voldaan aan de norm.

In hoeverre dragen de lopende projecten en activiteiten daadwerkelijk bij aan het realiseren van de doelen van de regionale agenda?

De GMR geeft in haar strategische agenda aan wat zij wil bereiken. Daarmee zijn de gewenste impact en maatschappelijke opbrengsten benoemd. Tegelijkertijd is minder inzichtelijk in welke mate (outcome) en op welke manier (output) de doelen, projecten en activiteiten hieraan bijdragen. De operationalisatie die logisch volgend is draagt bij aan de samenhang tussen de activiteiten. Enkel activiteiten kunnen smarter worden geformuleerd.

Op dit punt wordt gedeeltelijk aan de norm voldaan.

De vastgestelde opgaven geven inzicht in de beoogde resultaten en effecten (output en outcome). In de regionale agenda is beschreven per programma wat er wordt bereikt. Deze formulering heeft een hoger aggregatieniveau dan de doelen. Deze zijn echter vooral procesmatig van aard en kunnen scherper worden geformuleerd.

Aangegeven wordt in de regionale agenda: "We hebben de doelstellingen "over vijf jaar" waar mogelijk en nodig geconcretiseerd. Waar dit nog niet mogelijk is, vindt concretisering in 2022 plaats. We doen dit in het licht van de regionale agenda van 2023".

Op dit punt wordt gedeeltelijk aan de norm voldaan.

3. Wijze van samenwerken

3.1 De governance van de Groene Metropoolregio

De GMR is opgericht als een publiekrechtelijke rechtspersoon in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling. De bestuurlijke structuur bestaat uit een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB), waarbij de AB-leden bestaan uit bestuurders (burgemeesters en wethouders) van de deelnemende gemeenten.¹⁰

Het AB fungeert als opdrachtnemer van de colleges en is verantwoordelijk voor het vaststellen van de Regionale Agenda en de Begroting, na het ophalen van zienswijzen bij de gemeenteraden. De uitvoering van de programma's wordt door het AB belegd bij het DB. Het DB heeft een beperkte rol. De burgemeester van Nijmegen fungeert als voorzitter en bestuurlijk opdrachtgever. Het DB bereidt de agenda voor en handelt de dagelijkse zaken af. De verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke besluitvorming ligt bij het AB. Het inhoudelijke werk binnen de GMR is gestructureerd rond de vijf integrale opgaven. Elke opgave kent een Bestuurlijk Opdrachtgever, een ambtelijke opdrachtgever (lid Netwerkdirectie) en een opgavemanager. Samen met de bestuurlijk trekkers van de speerpunten binnen de opgaven vormen zij het BOT (Bestuurlijk opgaveteam). In het Bestuurlijk Platform, waarin van alle gemeenten de wethouders (portefeuillehouders) zitting hebben, vindt de inhoudelijke afstemming plaats. Het resultaat van die afstemming vormt de basis voor besluitvorming in andere (gemeentelijke) gremia. Dus het platform is gericht op voorbereiding, afstemming en besluitvorming elders.

De Regioagendacommissie (RAC) is een adviesorgaan (bestaande uit gemeenteraadsleden) dat de verbinding legt tussen het AB en de gemeenteraden ter bevordering van de democratische legitimatie en informatievoorziening. De financiële cyclus (P&C-cyclus) vereist dat de jaarstukken en de begroting gelijktijdig aan het AB en de deelnemende gemeenten ter zienswijze worden aangeboden, uiterlijk vóór 30 april, waarna het DB jaarlijks een rechtmatigheidsverantwoording dient af te leggen aan het AB.

De GMR wordt gefinancierd door inwonerbijdragen van de deelnemende gemeenten op basis van inwoneraantal, naast binnengehaalde subsidies en middelen van derden.

De betrokkenheid van de gemeenteraden bij de GMR vormt een onderdeel van de regionale governance en borgt de democratische legitimatie van de samenwerking. De raden zijn op verschillende manieren verbonden met het besluitvormingsproces en de uitvoering van de regionale agenda.

- Gemeenteraden oefenen invloed uit via de formele Planning & Controlcyclus. Zij ontvangen de ontwerpbegroting en concept regionale agenda en kunnen daarop zienswijzen indienen, die worden betrokken bij de besluitvorming in het Algemeen Bestuur (AB). Ook stellen de raden opgaven in programma's (bij de regionale agenda) via de begroting in de raad) vast en verlenen zij toestemming bij wijzigingen van de Gemeenschappelijke Regeling (GR).
- De Regioagendacommissie (RAC) vormt de schakel tussen de gemeenteraden en het Algemeen Bestuur. De RAC verzamelt signalen en standpunten vanuit de raden, adviseert het bestuur van de GMR en bereidt de procesmatige besluitvorming van de deelnemende raden voor. Elke gemeenteraad is in de commissie vertegenwoordigd.
- Om de raden goed te kunnen informeren, hanteert de GMR een actief informatiebeleid, vastge-

¹⁰ Per 14 januari 2026 is de nieuwe GR van kracht. Daarmee is het lidmaatschap van het AB niet meer beperkt voor bestuurders.

legd in een Informatieprotocol. De vergaderingen van het AB zijn openbaar en worden digitaal uitgezonden. Raden ontvangen tijdig relevante documenten en kunnen hun zienswijze geven op het informatieprotocol.

- Naast formele procedures organiseert het Regiobureau jaarlijks twee regionale bijeenkomsten voor raadsleden, gericht op kennisdeling en ontmoeting. Ook bij grote projecten, zoals de Woondeal en de Regionale Energiestrategie (RES), wordt nadrukkelijk ingezet op betrokkenheid van de raden.

3.2 GMR: organisatie

De ambtelijke organisatie van de GMR is opgezet als een netwerkorganisatie, met als doel optimaal gebruik te maken van de capaciteit en kennis die al aanwezig is bij de zeventien deelnemende gemeenten. De organisatie is geconcentreerd rond twee hoofdfuncties: het Regiobureau en de Opgaven. Het Regiobureau ondersteunt het primaire proces, daarbij wordt de directie bijgestaan door de Netwerkdirectie.

Regiobureau:

Het Regiobureau vormt een faciliterende organisatie die de opgabegegerichte samenwerking binnen de regio ondersteunt. Het bureau is verantwoordelijk voor de inhoudelijke en financiële voorbereiding van de vijf regionale opgaven en bewaakt de samenhang en integraliteit ervan. Daarnaast verzorgt het Regiobureau de voorbereiding en uitwerking van de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur (DB) en het Algemeen Bestuur (AB).

Het bureau speelt een actieve rol in de profilering en belangenbehartiging van de regio richting Den Haag, Brussel, de Euregio en de Provincie. Als aanspreekpunt voor externe partners verzorgt het Regiobureau tevens de regionale communicatie en informatievoorziening, onder meer via kwartaalberichten. Colleges, gemeenteraden en de Regioagendacommissie (RAC) worden door het bureau ondersteund en geadviseerd.

De directeur van het Regiobureau neemt in adviserende rol deel aan DB-vergaderingen en beschikt over tekeningsbevoegdheid en mandaat voor personeelsbeleid en financiële verplichtingen tot € 100.000, en betalingen tot € 250.000. Sinds september 2021 is gestart met het in dienst nemen van eigen personeel. Eind 2023 werkten er 12,5 fte bij het Regiobureau en 18,5 fte binnen de bredere GMR-organisatie. Door arbeidsmarktkrapte is het regelmatig nodig externe professionals in te huren om de voortgang van regionale opgaven te waarborgen.

Aangegeven wordt dat capaciteit bij de deelnemende gemeenten een voortdurend aandachtspunt is. Zowel onder gemeentelijk coördinatoren als voor de uitvoering van regionale projecten. Daarbij gaat het niet alleen over de beschikbare uren, maar ook over de kennis die vanwege verloop verloren gaat. Bij het vaststellen van de regionale agenda zou vaker de vraag moeten worden gesteld: 'Kunnen we dit uitvoeren?'

De netwerkdirectie

De Netwerkdirectie, bestaande uit gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten, adviseert de bestuurlijke platforms over de uitvoerbaarheid van plannen, met bijzondere aandacht voor de beschikbare personele capaciteit. De uitvoeringscapaciteit is een terugkerend agendapunt. In samenwerking met het Regiobureau worden oplossingen ontwikkeld om gemeenten hierin te ondersteunen. De netwerkdirectie is bedoeld om te spiegelen en scherp te bewaren. De gemeentesecretarissen worden geadviseerd om het gesprek aan te gaan met hun colleges over hoe het staat met de capaciteit en wat een realistische balans wat betreft inzet is. In de huidige uitvoeringsgerichte fase van de GMR verkent de Netwerkdirectie haar rol en toegevoegde waarde binnen het regionale netwerk.

3.3 GMR begroting en kosten

De bijdrage van Overbetuwe aan de GMR verschilt per jaar en per opgave. In 2023 bedroeg de bijdrage € 7,47 per inwoner, oplopend tot € 8,55 in 2024. Deze stijging van € 1,08 is grotendeels toe te schrijven aan indexering, hogere cao-lonen en een extra bijdrage van € 0,58 voor de Regionale Energie Strategie binnen de Circulaire Regio. De basisbijdrage voor het regiobureau was oorspronkelijk vastgesteld op € 2,50 per inwoner, maar werd in 2021 en 2022 verlaagd naar € 1,73 dankzij een provinciale subsidie van € 600.000.

De bijdrage van Overbetuwe aan de GMR varieert.

Bijdrage per inwoner	2023	2024	Overbetuwe x1000
Regiobureau	€ 2,57	€ 2,71	132
Verbonden regio	€ 1,49	€ 1,58	77
Productieve regio	€ 0,94	€ 1,05	51
Circulaire regio	€ 0,91	€ 1,58	76
Ontspannen regio	€ 0,62	€ 0,68	32
Groene groeiregio	€ 0,94	€ 0,99	48
Totaal opgaven	€ 4,90	€ 5,84	76
Totaal bijdrage	€ 7,47	€ 8,55	465

Jaar	Bijdrage Regiobureau (per inwoner)	Bijdrage Opgaven (per inwoner)	Totale Inwonerbijdrage GMR (excl. TEB)	Bijdrage The Economic Board (per inwoner) *
2021	€ 1,73	N.V.T. (Varieert)	N.V.T.	€ 1,00
2022	€ 1,73	N.V.T. (Varieert)	N.V.T.	€ 1,00
2023	€ 2,57	€ 4,90	€ 7,47	€ 1,00
2024	€ 2,71	€ 5,84	€ 8,55	€ 1,00
2025	€ 2,77	€ 6,24	€ 9,01	€ 1,04

3.4 Analyse

Deze paragraaf bevat een analyse van de feiten, zoals die hiervoor is weergegeven

Bijdrage Overbetuwe aan de governance

De gemeente Overbetuwe heeft een actieve rol gespeeld in het agenderen en bepleiten van verbeteringen in de governance-structuur, met name gericht op het versterken van de democratische legitimiteit en transparantie voor de gemeenteraden.

1. Versterking van de Democratische Legitimiteit (Wgr)

De gemeente Overbetuwe heeft kritische kanttekeningen geplaatst bij het ontwerp-wijzigingsbesluit van de Gemeenschappelijke Regeling (GR), in het kader van de aangepaste Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Deze wet beoogt de positie van gemeenteraden te versterken. Met haar reactie wil Overbetuwe de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad beter waarborgen.¹¹

¹¹ 23-12-12 collegevoorstel WGR zienswijze

Belangrijke punten in de zienswijze van Overbetuwe waren:

- Betere Plancyclus: het college van B&W stelde voor om de conceptbegroting en voorlopige jaarrekening uiterlijk 1 april aan de gemeenteraden toe te sturen, in plaats van de gebruikelijke termijnen van 15 of 30 april. Dit biedt de raden voldoende tijd om de stukken te behandelen en een zienswijze in te dienen vóór het zomerreces.
- Kaderbrief: De gemeente pleitte ervoor dat de raden uiterlijk in november of december van het voorafgaande jaar een kaderbrief ontvangen, zodat zij tijdig richting kunnen geven aan het beleid.
- Ruimere Zienswijzetermijn: Overbetuwe verzocht om een langere termijn dan de voorgestelde acht weken voor het indienen van zienswijzen op de voorlopige jaarrekening, vanwege de beperkte ruimte binnen de gemeentelijke vergadercyclus.

2. Transparantie en Informatievoorziening

Overbetuwe heeft zich expliciet ingezet voor verbeterde communicatie en transparantie vanuit het GMR-bestuur.¹²

- Motie Actieve Informatievoorziening: De gemeenteraad van Overbetuwe nam in december 2022 de motie aan over 'Actieve en toegankelijke informatievoorziening' voor de GMR. Deze motie riep het college op om bij het Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB) aan te dringen op actieve, tijdige en toegankelijke informatievoorziening, inclusief het online uitzenden en vastleggen van bijeenkomsten. De burgemeester, heeft deze motie in de AB-vergadering van 7 december 2022 onder de aandacht gebracht.
- Informatieprotocol: De zienswijze op de Wgr-wijziging pleitte ervoor dat de agenda's en stukken van de vergaderingen van het AB zoveel mogelijk voorafgaand digitaal via de griffie naar de raden worden gestuurd, in het kader van de actieve informatieplicht. Het AB stelt hiervoor een Informatieprotocol vast, nadat raden hun zienswijze daarover hebben kunnen geven.
- Kritiek op Timing van Bijeenkomsten: Leden van de Regioagendacommissie (RAC) uit Overbetuwe, Dhr. De Vries en Dhr. Mulder, hebben zich aangesloten bij de kritiek op het plannen van regionale bijeenkomsten op doordeweekse ochtenden.¹³

3. Rol van de Gemeenteraad en Lokale Autonomie

Overbetuwe heeft specifiek de lokale autonomie bewaakt binnen de regionale besluitvorming, met name over langdurige verplichtingen:

Kader raadsrapporteur

- RAC-functie: Mevrouw De Vries (Overbetuwe) onderstreepte in de Regionale Adviescommissie (RAC) het belang van een duidelijke Termijnagenda. Deze biedt de gemeenteraad inzicht in de momenten waarop zij aan zet is, zodat de kaderstellende rol effectief kan worden ingevuld. (22-11-28 4.0 brief RAC GMR aan DB-AB 28-11-2022 incl. bijlage.pdf)
- Intekenen op Opgaven (Flexibiliteit): In 2025 tekende Overbetuwe in op alle vijf regionale opgaven. De gemeenteraad gaf echter aan dat zij pas na de Kadernota een weloverwogen besluit zal nemen over voortzetting of beëindiging van deelname na 2026. Hiermee onderstreepte de raad het belang van lokale beslissingsvrijheid, ook al verschilde dit van het standpunt van het Algemeen Bestuur (AB) van de GMR over de mogelijkheid om slechts voor één jaar in te tekenen op de Regionale Agenda 2025-2028. (25-01-07 Collegevoorstel toelichting bestuurlijke reactie van de raad d.d. 3 september 2024 aan Groene Metropoolregio.pdf)

¹² 23-09-12 A11 Informatiememo; Uitwerking motie 'actieve informatievoorziening GMR

¹³ 22-11-28 4.0 brief RAC GMR aan DB-AB 28-11-2022 incl. bijlage

- Gevolgen van Uittreding: In haar zienswijze op de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling pleitte Overbetuwe ervoor om in artikel 33a expliciet op te nemen dat financiële verplichtingen bij uittreding uitsluitend betrekking hebben op de opgaven waaraan de gemeente daadwerkelijk heeft deelgenomen. (23-12-12 collegevoorstel WGR zienswijze)
- Vertegenwoordiging: In 2025 werden Wethouder Rik van den Dam en Burgemeester Patricia Hoytink-Roubos benoemd als respectievelijk lid en plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur. Dit was om de vertegenwoordiging af te stemmen op de lokale portefeuilleverdeling en om maximaal invloed uit te oefenen op de beleidsvorming en/of -uitvoering binnen de GMR.¹⁴

Overbetuwe onderstreept in haar governance-visie het regionale besef dat de GMR weliswaar noodzakelijk is voor effectieve samenwerking, maar dat de bestaande structuur en besluitvorming nog te ingewikkeld zijn en behoefte hebben aan meer transparantie en stroomlijning.¹⁵

Vanuit een kritische maar constructieve houding heeft Overbetuwe structurele verbeteringen bepleit in de governance van de gemeenschappelijke regeling, met nadruk op een sterkere positie van de gemeenteraad. Dat blijkt onder meer uit voorstellen voor een verbeterde plancycclus, ruimere zienswijzetermijnen en een informatieprotocol dat actieve, tijdige communicatie waarborgt.¹⁶

Beeld van de governance en samenwerking op basis van de evaluatie

De evaluatie van de GMR laat zien dat het samenbrengen van 18 gemeenten een prestatie op zich is. Tegelijkertijd blijkt dat de formele overlegstructuren, zoals de Regioagendacommissie (RAC), niet altijd bijdragen aan de gewenste onderlinge verbinding. Informele ontmoetingen blijken vaak effectiever in het versterken van relaties, wat de uitdaging onderstreept om in een groot gezelschap persoonlijke verbinding te behouden.

De regio kent daarnaast grote verschillen in karakter. De GMR presenteert zich als een stedelijk netwerk waarin de balans tussen stedelijke ontwikkeling en leefkwaliteit centraal staat. Toch bevestigt onderzoek dat de lokale kenmerken sterk uiteenlopen, wat de samenwerking complexer maakt.

Binnen de Gemeenschappelijke Regeling is sprake van onduidelijkheid over governance, rollen en verantwoordelijkheden. Het is niet altijd helder wie waarvoor verantwoordelijk is, wat leidt tot verwarring in de besluitvorming¹⁷. De structuur wordt als complex ervaren, met onduidelijke verhoudingen tussen gremia zoals de bestuurlijke opgave teams (BOT's), het AB, de colleges en de raden. Hoewel de doelen van de GMR helder zijn, is het besluitvormingsproces vaak ondoorzichtig. Zowel de netwerkdirectie als het AB zoeken nog naar hun rol, zeker nu de samenwerking verschuift van planvorming naar uitvoering. Binnen het AB leeft bovendien de wens om meer invloed uit te oefenen en niet slechts als formeel afstempelorgaan te fungeren. Ook binnen de BOT's klinkt de roep om meer regie op de eigen agenda.

Tot slot speelt de spanning tussen regionale samenwerking en lokale autonomie. Gemeentelijke belangen wegen soms zwaarder dan het regionale perspectief, mede doordat niet alle gemeenten in staat zijn om in hetzelfde tempo en met gelijke draagkracht bij te dragen. De inzet van extern personeel door het regiobureau, als gevolg van arbeidsmarktkrapte, kan de afstand tot gemeenten vergroten.¹⁸

¹⁴ 25-03-11 A7 TIC; Collegevoorstel Benoeming gemeentelijke vertegenwoordiging GMR

¹⁵ 23-11-28.100 Definitief eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR

¹⁶ 20-12-08.90 Persbericht Groene Metropoolregio Arnhem

¹⁷ Kwalitatief evaluatieonderzoek Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen 2023

¹⁸ 15-06-23 Definitief eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR

3.5 Kosten, baten en begroting

De Groene Metropoolregio (GMR) hanteert een hybride financieringsmodel dat steunt op twee hoofdbronnen: gemeentelijke bijdragen en externe subsidies. De kernfinanciering verloopt via een inwonerbijdrage, waarbij alle achttien deelnemende gemeenten bijdragen aan de begroting. Het regiobureau wordt volledig bekostigd uit deze gemeentelijke bijdragen.

Voor de vijf regionale opgaven wordt aanvullend gebruikgemaakt van subsidies van externe partners, waaronder het Rijk, de provincie Gelderland en andere instellingen. In de periode 2022–2024 kwam tussen de 29% en 36% van de totale bestedingen uit externe middelen, terwijl de resterende 64% tot 71% werd gefinancierd via de inwonerbijdragen.

De begroting bestaat uit twee programma's: het regiobureau en de vijf opgaven. In 2024 bedroeg de bijdrage voor het regiobureau € 2,71 per inwoner, en voor de opgaven € 5,84 per inwoner.

Dynamiek en Onzekerheid van Baten

De inkomsten van de GMR worden gekenmerkt door een combinatie van substantiële subsidies en aanzienlijke onzekerheden. Zo is er een Regio Deal gesloten tussen het Rijk, de GMR, de provincie Gelderland en The Economic Board (TEB), met een totale waarde van minimaal € 30 miljoen voor de periode 2024-2027, waarvan € 15 miljoen afkomstig is van het Rijk.

Tegelijkertijd is de afhankelijkheid van externe fondsen een kwetsbaar punt. De structurele financiering van langlopende projecten, zoals de Woondeal, Dit heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van de begrote bijdragen van het Rijk en de provincie, met een verwachte subsidie van circa € 750.000 in 2024. Daarnaast is de incidentele opstartsubsidie van de provincie Gelderland aan de GMR (€ 600.000 per jaar in 2021 en 2022) na 2022 beëindigd, wat de financiële ruimte verder onder druk zet.

Financiële Resultaten en Terugbetaling

Een opvallend kenmerk in de jaarrekeningen is dat er vaak sprake is van onbestede middelen. Dit wordt deels veroorzaakt door hogere rentebaten dan begroot, voortkomend uit het schatkistbankieren van liquide middelen die niet zijn besteed.

Een positief saldo van het regiobureau en het saldo van de niet bestede inwonerbijdragen van de opgaven vloeit naar rato terug naar de deelnemende gemeenten. (Bijdrage is ook een cofinanciering, deel valt vrij omdat die niet meer nodig). Dit is inherent aan de systematiek.

Jaar	Resultaat Regiobureau
2021	€ 331.012
2022	€ 157.799
2023	€ 197.682
2024	€ 244.427

Jaar	Niet-bestede Inwonerbijdrage
2022	€ 163.158
2023	€ 166.634
2024	€ 434.658

Operationele Kosten en Inhuur

In 2024 overschreden de uitgaven voor ingeleend personeel de begroting met € 347.222. Deze overschrijding werd voornamelijk veroorzaakt door vervanging bij langdurig ziekteverzuim en aanvullende inzet voor de Regio Deal. Dit wijst mogelijk op een afhankelijkheid van externe flexibele capaciteit.

De groei van de GMR en gewijzigde wet- en regelgeving, waaronder een toename in verantwoordingsverplichtingen door het aantal subsidies, hebben geleid tot hogere organisatiekosten. Vooral de accountants- en administratiekosten vielen hoger uit dan begroot.¹⁹

Een besparing werd gerealiseerd door het beëindigen van de huur van een ruimte in Brussel, wat jaarlijks circa € 20.000 oplevert.

Ter dekking van incidentele tegenvallers is een algemene reserve van € 100.000 gevormd.

Begrotingsrechtmatigheid en Afwijkingen

De GMR moet een rechtmatigheidsverantwoording afleggen. Hieruit blijken afwijkingen tussen de begroting en de realisatie. De bruto begrotingsafwijking in 2023 was (€ 1.777.989), hoewel het merendeel als 'acceptabel' werd beschouwd na tijdige melding in de jaarstukken. In 2023 werden onrechtmatigheden op het voorwaarden criterium geconstateerd van € 129.190 (door ten onrechte niet Europees aanbestede inkopen) en formele begrotingsonrechtmatigheden van € 148.373 (door overschrijding van lasten op programma's die niet tijdig waren gemeld)

3.6 Return on Investment Overbetuwe

Om de Return on Investment (ROI) van de gemeente Overbetuwe binnen de Groene Metropoolregio (GMR) in beeld te brengen, zou je kunnen onderzoeken in hoeverre Overbetuwe de betreffende werkzaamheden zelfstandig had kunnen uitvoeren, en of zij daarmee per saldo beter af zou zijn geweest. Een dergelijke vergelijking is echter niet eenvoudig te maken. Overbetuwe vertegenwoordigt circa 6% van het totale inwoneraantal van de regio en draagt jaarlijks ongeveer €465.000 bij aan het regiobureau en de vijf opgaven. Daarnaast wordt jaarlijks circa €49.000 bijgedragen aan The Economic Board (TEB).

Wanneer de baten uit de Regio Deal proportioneel zouden worden toegerekend op basis van het inwoneraandeel, zou dit voor Overbetuwe neerkomen op een bedrag van circa €900.000. In de praktijk vraagt dit om het cofinancieren van programmalijnen. Dit betekent dat de deelnemende gemeente hier een proactieve rol moet vervullen om dit te kunnen waarmaken.

Deze benadering biedt echter slechts een indicatie, aangezien baten uit regionale samenwerking niet lineair verdeeld worden. Ook is cofinanciering nodig om de programmalijnen te voeden. De verdeling is afhankelijk van projectdeelname, strategische positionering en het vermogen om regionale kansen lokaal te verzilveren.

Een exacte ROI is dan ook niet vast te stellen, omdat beschikbare bronnen geen gedetailleerde uitsplitsing bieden van uitgaven en opbrengsten op gemeentelijk niveau. Wel kunnen vaste kosten en directe baten, zoals deelname aan projecten en strategische belangenbehartiging, inzichtelijk worden gemaakt. In dit onderzoek ligt de focus dan ook op het zichtbaar maken van deze elementen.

¹⁹ Jaarstukken 2024

Baten (Return) en Projectdeelname

De gemeente Overbetuwe profiteert van haar deelname aan de GMR via betrokkenheid bij regionale programma's en projecten, waarbij vaak externe financiering wordt benut (multipliereffect). Er is vooral sprake van een inhoudelijke return on Investment. Door de deelname kan Overbetuwe eigen inhoudelijke ambities realiseren. Hieronder enkele voorbeelden:

Economische en Ruimtelijke Baten

Belangenbehartiging werklocaties: De GMR ondersteunt bij lobbyactiviteiten en het verwerven van financiering voor bovenregionale economische clusters. Park15 in Overbetuwe wordt expliciet genoemd als een kansrijke werklocatie, naast Connectr (Arnhem) en InnoFase (Duiven).

- Regionaal Programma Werklocaties (RPW): Overbetuwe profiteert van de uitvoering van het verplichte RPW door de GMR. Binnen de Productieve regio werkt de gemeente mee aan de visie 'Economie van de Toekomst', met aandacht voor circulaire economie, verdichting en herstructurering.

Duurzaamheid en Energie Baten

- Geothermie (LOAN): In 2023 nam Overbetuwe deel aan de LOAN-samenwerking met Lingewaard, Arnhem en Nijmegen. De GMR ondersteunde bij de opstart en het opstellen van het initiatiefdocument.

Bestuurlijke en Programmatische Baten

- Algemene deelname aan opgaven: Overbetuwe neemt deel aan alle vijf GMR-opgaven. Binnen de Groene groeiregio is de gemeente betrokken bij de verstedelijkings- en woningbouwversnellingsopgave, mede gefinancierd via de Woondeal. In de Circulaire regio participeert Overbetuwe in transities zoals de Regionale Energie Strategie (RES) en Circulaire GWW.

Analyse jaarrekeningen Overbetuwe

Een nadere analyse van de rapportage over de GMR in de Overbetuwse jaarrekening is opgenomen in bijlage 3 van dit onderzoek en vormt een belangrijk uitgangspunt voor verdere beoordeling van de meerwaarde van de regionale samenwerking.

Uit de jaarrekeningen blijkt dat de Groene Metropoolregio (GMR) zich in enkele jaren heeft ontwikkeld van een samenwerkingsverband in opbouw (2021) tot een volwassen regionaal netwerk met een stevige bestuurlijke en inhoudelijke positie. De focus is daarbij verschoven van het formuleren van gezamenlijke ambities naar uitvoering, cofinanciering en zichtbaarheid richting Rijk en Europa.

Voor Overbetuwe roept deze ontwikkeling de vraag op in hoeverre de regionale samenwerking zich vertaalt naar concrete baten voor de lokale opgaven. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid van het bestuur van de GMR, maar van ieder afzonderlijk college aan zijn gemeenteraad.

De gemeente levert jaarlijks een financiële en ambtelijke bijdrage, maar de rapportages van de GMR blijven overwegend op regionaal niveau en bieden beperkt inzicht in specifieke opbrengsten voor Overbetuwe. Hierdoor ontstaat het beeld dat de baten van de samenwerking vooral collectief zijn, terwijl de investering individueel wordt gedragen. Misschien is hier een extra lokale duiding nodig.

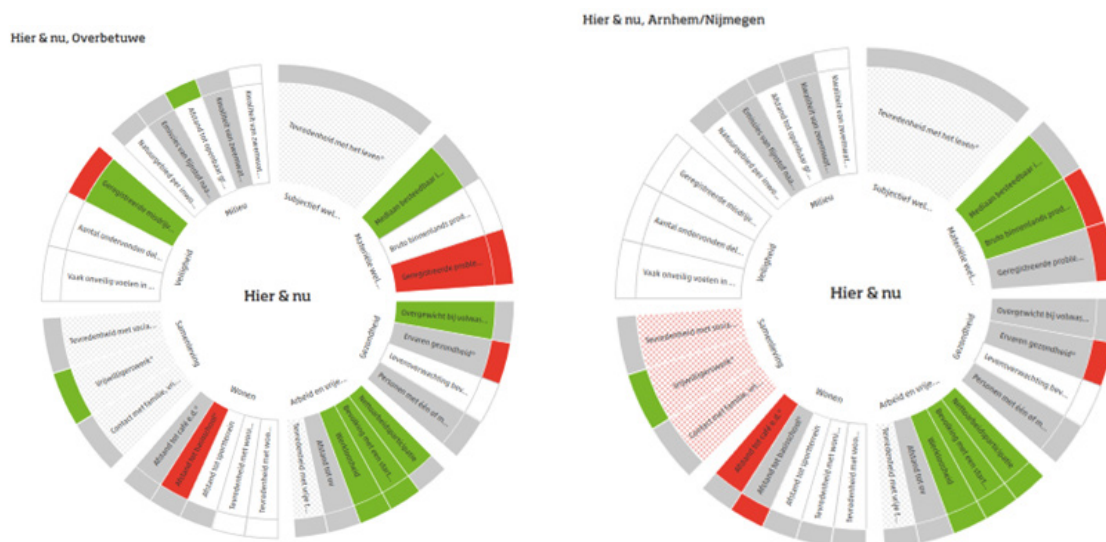
Hoewel de rapportages een groeiende activiteit en volwassenheid van de GMR laten zien, bieden zij relatief weinig aanknopingspunten om de effectiviteit en doelmatigheid van de samenwerking vanuit het perspectief van Overbetuwe te beoordelen. De rapportages zijn sterk beschrijvend van aard en leggen vooral vast wat er regionaal tot stand is gebracht, zonder inzicht te geven in wat dit

concreet heeft opgeleverd voor de afzonderlijke deelnemende gemeenten. De verhouding tussen ingezette middelen en feitelijke opbrengsten blijft daarmee onduidelijk. Misschien is hier een extra lokale duiding nodig vanuit de colleges. Het is niet reëel om te verwachten dat de GMR dit voor elke gemeente in beeld kan brengen.

Brede welvaart

Om een beeld te krijgen van de ontwikkeling van de brede welvaart in de regio is gekeken naar de regionale monitor Brede welvaart van het CBS. Daarin zijn een aantal ontwikkelingen met name materiele welvaart en arbeid en vrije tijd positief over 2016-2023, zoals het besteedbaar inkomen en het bruto binnenlands product, de werkeloosheid, arbeidsparticipatie. Andere ontwikkelingen zijn min of meer gelijk gebleven zoals de subjectieve welvaart, gezondheid, Wonen en Milieu. Voor Overbetuwe is het beeld iets positiever maar overall vergelijkbaar.²⁰

3.7 Toetsing aan het normenkader

Norm: Zijn de kosten van GMR (Regiobureau en Opgaven) duidelijk begroot en vindt de uitvoering binnen de begroting plaats?

Over het algemeen is de begroting van de GMR helder gestructureerd, maar de uitvoering wijkt soms af van de oorspronkelijke begroting, wat leidt tot ofwel positieve financiële resultaten (bij het regiobureau) of onbestede middelen (bij de opgaven).

De kosten worden duidelijk gesplitst in twee delen: de kosten van het Regiobureau en de kosten voor de vijf Opgaven. De begroting voor de opgaven is een financiële vertaling van de regionale agenda. De kernfinanciering (de inwonerbijdrage) wordt vooraf vastgesteld per inwoner en is specifiek voor het regiobureau of voor de opgaven waarvoor gemeenten intekenen. De gemeente heeft dus de vrijheid en de keuze om op onderdelen mee te doen. De begroting vermeldt gedetailleerde kostenposten, zoals personeelskosten, overhead, lobby, en communicatie.

De uitvoering vindt over het algemeen binnen de begroting plaats. De uitvoering leidt echter vaak tot een onbestede inwonerbijdrage, wat betekent dat er een bedrag moet worden terugbetaald.

Bij de opgaven vinden wel overschrijdingen van de lasten plaats op programmaniveau (bijvoorbeeld

²⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/brede-welvaart-trend>

de Ontspannen regio en de Groene groeiregio in 2023), die in de rechtmatigheidsverantwoording als onrechtmatig maar acceptabel worden beoordeeld, omdat ze onder de gestelde grens blijven *Er wordt voldaan aan deze norm.*

Norm: Zijn de begrotingen van GMR (Regiobureau en Opgaven) transparant en herleidbaar tot de afgesproken doelen?

De begrotingen van de GMR zijn primair gericht op het bieden van transparantie en herleidbaarheid. Toch kan de complexiteit van de financieringsstructuur dit bemoeilijken. De begroting, zoals die voor 2024, vormt de financiële vertaling van de regionale agenda 2023-2024 en volgt de structuur van de vijf integrale opgaven en hun speerpunten. Wanneer onderdelen beter aansluiten bij andere beleidsdoelen, worden begrotingsposten en speerpunten verschoven tussen opgaven. Zo zijn elementen van 'Bruisende binnensteden' verplaatst van de 'Ontspannen regio' naar de 'Productieve regio', wat de directe relatie tussen kosten en inhoudelijke koerswijzigingen onderstreept. De GMR hanteert een strikte Planning & Controlcyclus, met tussenrapportages en jaarrekeningen die inzicht geven in de voortgang van het regiobureau en de opgaven. De projectadministratie zorgt ervoor dat middelen beschikbaar blijven gedurende de looptijd van projecten, of terugvloeien bij niet-uitvoering, wat de transparantie van onbestede middelen versterkt.

Een belangrijk aspect van financiële transparantie is de verhouding tussen vaste inwonerbijdragen en externe subsidies. Door het hanteren van het voorzichtigheidsprincipe wijkt de realisatie van baten vaak af van de oorspronkelijke begroting, doordat subsidies (zoals voor S&O, RES en Woondeal) pas later worden toegekend. De verplichte rechtmatigheidsverantwoording draagt bij aan een zorgvuldig financieel beheer.

Er wordt voldaan aan deze norm.

Norm: Return on investment

Hoewel Overbetuwe jaarlijks een substantiële bijdrage levert aan de Groene Metropoolregio (circa € 465.000 aan het regiobureau en € 49.000 aan The Economic Board), is een exacte Return on Investment niet vast te stellen. Door het ontbreken van gedetailleerde uitsplitsingen op gemeentelijk niveau en de complexiteit van batenverdeling binnen regionale samenwerking, blijft het onduidelijk in hoeverre deze investering zich vertaalt naar concrete opbrengsten voor Overbetuwe. Wel zijn vaste kosten en directe baten, zoals deelname aan projecten en strategische belangenbehartiging, zichtbaar gemaakt.

Onduidelijk blijft wat deze samenwerking Overbetuwe concreet en meetbaar oplevert. De verantwoording richt zich hoofdzakelijk op regionale baten, terwijl lokale effecten – financieel, beleidsmatig of maatschappelijk – nauwelijks worden uitgewerkt. Hierdoor is het niet mogelijk om een inzichtelijke en aantoonbare ROI weer te geven: Op het hoogste (outcome) niveau van Brede welvaart kunnen we zien dat er positieve ontwikkelingen zijn op het gebied van Materiele welvaart en Arbeid en vrije tijd.

Onvoldoende meetbaar.

4. Doelrealisatie

4.1 Beschrijving uitvoering en monitoring GMR

Monitoring en de beschrijving van de uitvoeringen vindt op verschillende plekken plaats.

Kwartaalberichten

Het Regiobureau verzorgt ieder kwartaal een kwartaalbericht waarin de voortgang van de Regionale Agenda wordt verantwoord. Deze berichten geven een beknopt overzicht van de resultaten en ontwikkelingen binnen de vijf opgaven en het Regiobureau, en leggen een relatie tussen de behaalde resultaten en de ingezette middelen. De kwartaalrapportages voorzien in een duidelijke informatiebehoefte, versterken de verbinding tussen de Groene Metropoolregio en de deelnemende gemeenten en partners, en vormen de bouwstenen voor het jaarverslag. Zij verschijnen aan het einde van de eerste maand van elk nieuw kwartaal.

Financieel tussenrapportages

Halverwege het jaar wordt daarnaast een financiële tussenrapportage opgesteld. Deze informeert het Algemeen Bestuur over de voortgang van de opgaven, de stand van de begroting en de verwachte financiële uitkomst aan het einde van het jaar. Indien nodig vormt deze rapportage de basis voor een begrotingswijziging, die in het laatste Algemeen Bestuur van het jaar wordt behandeld (1x na de turap en 1x na de AB vergadering).

Naast het bovenstaande worden periodieke financiële overzichten gemaakt waarin de kosten- en opbrengstenontwikkeling van de opgaven en het regiobureau kort-cyclisch worden gevolgd. Deze financiële overzichten bieden de budgethouders (directeur, budgethouders regiobureau en opgavemanagers) de mogelijkheid deze cijfers met de medewerkers te bespreken. De opgavemanagers bespreken deze cijfers met hun bestuurlijke Platform.

De Netwerkdirectie

De gemeentesecretarissen, verenigd in de netwerkdirectie, spelen een cruciale rol in het monitoren van de uitvoeringskracht van de gemeenten. De netwerkdirectie monitort en rapporteert periodiek over de realisatie van de uitvoering, met name vanuit het oogpunt van beschikbare personele capaciteit en financiële ruimte. Deze inzichten worden gedeeld in de Bestuurlijke Platform (BOT's) en op basis hiervan draagt de netwerkdirectie oplossingsrichtingen aan om de uitvoering te bevorderen.

Jaarverslagen

De jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, vormen het sluitstuk van de Plan- en Controlcyclus van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR). Met deze documenten legt de GMR verantwoording af over zowel de uitgevoerde activiteiten als de financiële resultaten. Het jaarverslag richt zich op de beleidsmatige verantwoording en beschrijft in hoeverre de gestelde doelen zijn behaald. De opbouw van de jaarstukken sluit aan bij de programmatische indeling van de vijf integrale opgaven en het programma van het Regiobureau.

²¹ Spoorboekje P&C 2022-2023

²² Elke opgaven kent een Bestuurlijk Platform (een soort AB van een opgave). In het BOT zitten de naast de Bestuurlijk Opdrachtgever en ambtelijk opdrachtgever, de bestuurlijk trekkers van de speerpunten. Het BOT is gericht op afstemming en bespreking voortgang binnen de opgave.

Specifieke monitoring /monitors

Afgezien van het voorafgaande zijn er nog specifieke monitors zoals de economische monitor en de monitoring in het kader van de Regio Deal. Voor deze laatste is ook een link gelegd met de Brede Welvaart.

4.2. Analyse doelen en activiteiten

In de bijlage is aangegeven op welke wijze er gerapporteerd is op de doelen en activiteiten binnen de verschillende opgaven. Dit geldt voor de geselecteerde speerpunten Hieronder volgend de rode draden uit die analyse.

Rode draden analyse doelen en activiteiten

De analyse van de rapportages over de vijf opgaven binnen de Groene Metropoolregio (GMR) laat een actieve inzet zien, maar toont ook een terugkerend patroon van procesgerichte formuleringen en beperkte toetsbaarheid. De rapportages zijn overwegend beschrijvend van aard en richten zich vooral op bestuurlijke inzet, overlegstructuren en samenwerking, terwijl de koppeling met vooraf geformuleerde doelen en meetbare effecten vaak ontbreekt. Mogelijk ook door het ontbreken van deze geformuleerde doelen.

Hoewel er in opgaven zoals de Groene Groeiregio en de Productieve Regio concrete resultaten zijn geboekt, blijft het onduidelijk in hoeverre deze bijdragen aan de beoogde beleidsdoelen. In meerdere thema's is sprake van een lerende aanpak en bestuurlijke dynamiek, maar zonder structurele monitoring en duidelijke outputindicatoren blijft de daadwerkelijke impact op de regio onderbelicht. Voor een effectgerichte werkwijze is het essentieel dat activiteiten zoveel mogelijk concreet worden geformuleerd en gekoppeld aan transparante, toetsbare resultaten (RPW). Dit betekent dat bij elke activiteit duidelijk moet zijn wat het beoogde resultaat is, binnen welke termijn dit wordt nagestreefd, en hoe dit gemeten kan worden. Door het koppelen van activiteiten aan transparante en toetsbare indicatoren ontstaat er inzicht in voortgang, effectiviteit en impact. Dit vergroot niet alleen de stuurinformatie voor bestuurders, maar maakt het ook mogelijk om verantwoording af te leggen aan gemeenteraden en inwoners. Zonder deze koppeling blijft het risico bestaan dat inspanningen vooral procesmatig blijven en dat de daadwerkelijke meerwaarde van regionale samenwerking onvoldoende zichtbaar wordt.

4.3 Toetsing aan de normen

Norm: De uitvoering van acties en projecten, evenals de realisatie van doelen en maatschappelijke opgaven, wordt op een transparante en navolgbare wijze gemonitord.

Hoewel er sprake is van een gestructureerde monitoring via kwartaalrapportages, jaarstukken, schiet de transparantie en navolgbaarheid van de doelrealisatie tekort. Doelen en activiteiten zijn veelal niet SMART geformuleerd en missen concrete indicatoren, waardoor het lastig is om voortgang en maatschappelijke effecten te duiden. De rapportages zijn voornamelijk beschrijvend van aard en richten zich op procesactiviteiten, zonder duidelijke koppeling tussen acties, kosten en beoogde maatschappelijke opbrengsten. Hierdoor is niet goed te volgen in hoeverre de ingezette middelen bijdragen aan het realiseren van de gestelde opgaven. Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat slechts gedeeltelijk aan de norm wordt voldaan.

Norm: De vastgestelde acties en projecten worden uitgevoerd.

Uit het conceptrapport blijkt dat er op diverse opgaven concrete activiteiten zijn gestart, zoals woningbouwinitiatieven binnen de Groene Groeiregio, ondersteuning van het MKB in de Productieve Regio en circulaire projecten zoals DuSpot en de impactladder. Deze voorbeelden tonen aan dat er

uitvoering plaatsvindt. Tegelijkertijd is de mate van uitvoering niet altijd goed te verifiëren, doordat rapportages vaak procesgericht zijn en niet systematisch aangeven welke acties daadwerkelijk zijn afgerond. Ook ontbreekt regelmatig een expliciete koppeling tussen de oorspronkelijke projectvoornemens en de gerealiseerde activiteiten. Hierdoor is het beeld van de uitvoering fragmentarisch en niet volledig navolgbaar.

Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat er gedeeltelijk aan de norm wordt voldaan.

Norm: Aantoonbaar is gemaakt dat met de acties en projecten de doelen en maatschappelijke opgaven worden gerealiseerd.

De analyse laat zien dat er op verschillende opgaven activiteiten zijn uitgevoerd. Hoewel een systematische onderbouwing van de effecten grotendeels ontbreekt, is het op basis van de aard en inhoud van de speerpunten en activiteiten aannemelijk dat deze in zekere mate bijdragen aan de beoogde ambities en maatschappelijke opgaven. Er zijn aanwijzingen voor doorwerking, bijvoorbeeld in de vorm van vervolgprojecten, bestuurlijke betrokkenheid en samenwerking met partners. Tegelijkertijd blijft de relatie tussen acties en doelrealisatie vaak impliciet en wordt deze zelden onderbouwd met meetbare indicatoren of outcome-monitoring. Een uitzondering vormt de Regio Deal, waarin een nulmeting op brede welvaart is uitgevoerd en monitoring plaatsvindt. Deze aanpak laat zien dat het mogelijk is om effecten explicieter en systematisch in beeld te brengen.

Op basis hiervan wordt geconcludeerd dat gedeeltelijk aan de norm wordt voldaan: er zijn aanneemelijke bijdragen en signalen van doorwerking, maar de onderbouwing daarvan kan aanzienlijk explicieter en systematischer worden gemaakt.

Norm: Het is voor de gemeente Overbetuwe helder wat de GMR voor hen verricht in termen van te behalen doelen.

Norm: De relatie naar het budget dat door de gemeente is ingezet, is helder.

Uit het onderzoek blijkt dat de gemeente Overbetuwe betrokken is bij meerdere regionale opgaven en dat er bestuurlijke inzet plaatsvindt. Toch is de relatie tussen de inzet van de GMR en de concrete doelen voor Overbetuwe niet expliciet uitgewerkt. De rapportages geven vooral inzicht in regionale ambities en activiteiten, maar maken onvoldoende duidelijk wat deze betekenen voor Overbetuwe in termen van te behalen resultaten.

De analyse van de jaarrekening van Overbetuwe laat zien dat de gemeente financiële bijdragen levert aan de regionale samenwerking via de GMR. Deze bijdragen zijn zichtbaar in de begroting en jaarrekening, maar de koppeling tussen deze financiële inzet en concrete resultaten of maatschappelijke opbrengsten voor Overbetuwe is beperkt. De baten worden niet uitgesplitst naar opgaven of effecten, en er is geen systematische verantwoording over wat de gemeente concreet terugziet van haar investering. Hierdoor is de relatie tussen het ingezette budget en de gerealiseerde doelen niet helder.

Op basis van deze bevindingen wordt geconcludeerd dat aan beide normen slechts gedeeltelijk wordt voldaan: er is sprake van betrokkenheid en inzet, en het budget is zichtbaar in de financiële stukken, maar de koppeling tussen middelen, activiteiten en gemeentelijke resultaten kan aanzienlijk explicieter en transparanter worden gemaakt.

Norm: Hoe verhouden de opbrengsten – zowel maatschappelijk als financieel – zich tot de middelen die in het samenwerkingsverband zijn geïnvesteerd?

Op basis van het onderzoek valt op dat de financiële inzet van gemeenten, waaronder Overbetuwe, in het samenwerkingsverband zichtbaar is in begrotingen en jaarrekeningen. Er is echter geen systematische koppeling gemaakt tussen deze middelen en de opbrengsten, zowel maatschappelijk

als financieel. De baten worden niet uitgesplitst per gemeente of opgave, en er is geen expliciete verantwoording over de verhouding tussen investering en resultaat. Maatschappelijke opbrengsten worden wel benoemd in termen van ambities en activiteiten, maar zijn zelden onderbouwd met indicatoren of outcome-metingen. Hierdoor is het lastig om een afgewogen oordeel te geven over de doelmatigheid van de inzet.

De verhouding tussen middelen en opbrengsten is slechts beperkt inzichtelijk. Er zijn aanwijzingen voor maatschappelijke meerwaarde, maar deze worden niet systematisch afgezet tegen de financiële inzet. Een expliciete en transparante verantwoording ontbreekt, waardoor de verhouding tussen investering en resultaat niet goed te beoordelen is. Dit is ook gerelateerd aan de context van de fase van de regionale samenwerking. Die lag op dat moment niet op de verantwoording, maar op het opbouwen van de samenwerking. De huidige fase van uitvoeren biedt wellicht meer aanknopingspunten om dit in beeld te brengen.

De gerealiseerde kosten zijn evenredig met de doelrealisatie. Afwijkingen hiervan worden geëxpliciteerd en onderbouwd.

De kosten van de regionale samenwerking zijn inzichtelijk via begrotingen en jaarrekeningen. Daarnaast worden in de kwartaalrapportages afwijkingen in uitvoering en voortgang expliciet benoemd. Deze rapportages geven inzicht in vertragingen, bijstellingen van activiteiten en verschuivingen in planning, en koppelen dit aan de voortgang van opgaven. Daarmee is er sprake van een vorm van verantwoording over afwijkingen ten opzichte van de oorspronkelijke plannen.

Wat echter opvalt, is dat de onderbouwing van deze afwijkingen – in termen van impact op doelrealisatie en verhouding tot de ingezette middelen – niet systematisch wordt uitgewerkt. Er wordt zelden expliciet gemaakt of en hoe afwijkingen leiden tot een andere verhouding tussen kosten en opbrengsten. Er ontbreekt een analyse op het niveau van afzonderlijke gemeenten, zoals Overbetuwe, waardoor het lastig is om te beoordelen of de middelen doelmatig zijn ingezet in relatie tot de bereikte doelen. Aangegeven is dat dit ook nooit de opdracht is geweest. Het accent lag meer op kernwaarden zoals vertrouwen. De samenwerking is daar ook niet op ingericht.

Er wordt gedeeltelijk aan de norm voldaan. Afwijkingen worden benoemd in kwartaalrapportages, wat positief is. De onderbouwing van deze afwijkingen in relatie tot kosten en doelrealisatie kan echter sterker en systematischer worden uitgewerkt.

5. The Economic Board

In dit onderzoek wordt ook The Economic Board (TEB) betrokken, zij het niet uitputtend omdat de focus ligt op de GMR. Momenteel loopt een discussie over het al dan niet voortzetten van de deelname aan deze TEB. Vanuit dat perspectief onderzoeken we op basis van de beschikbare verslagen welke resultaten de deelname in de afgelopen jaren heeft opgeleverd en op welke wijze de gemeenteraad hierover is geïnformeerd.

5.1 Beschrijving The Economic Board

The Economic Board (TEB) is een netwerk van ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. Samen met partners en uitvoeringsorganisaties werken zij aan de innovaties in de topsectoren van de regio: energy, health en hightech.

TEB bestaat sinds 2016 en is een stichting.²³ Destijds heeft burgemeester Van Asseldonk van Overbetuwe de commissie geleid voor de oprichting van het board. Het statutaire doel is: het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren Health, Energy en Food en de cross-overs daartussen, om de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten.²⁴

In de begeleidende nota van de oprichting van het board is het volgende opgenomen als taak: Haar belangrijkste taak is vanuit eigen kracht een economische duurzame ontwikkeling in de regio Arnhem-Nijmegen te stimuleren. Dit doet The Economic Board door economische samenwerking in de regio aan te jagen, ideeën en aanwezige kwaliteiten te verbinden en zowel binnen als buiten de regio ontwikkelingsrichtingen en kansen te agenderen. The Economic Board stimuleert, enthousiasmeert en neemt, waar nodig, obstakels weg, door bijvoorbeeld een krachtige en gerichte lobby op de voor de regionale economie belangrijke thema's en hulp te bieden bij het vinden van financiering.

In september 2022 zijn nieuwe statuten ondertekend vanwege een nieuwe governance, waarbij de 18 boardleden het Algemeen Bestuur van de Stichting The Economic Board vormen. Het Dagelijks Bestuur besluit over de dagelijkse gang van zaken, het Algemeen bestuur over de strategische vraagstukken. Het DB is samengesteld vanuit het principe van de triple helix. In de oude situatie kende de TEB twee organen, een Economic Board en de directeur.

De organisatie fungeert als aanjager en verbinder vanuit de triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs). De triple helix is de kern van The Economic Board en het regionale ecosysteem, waarbij ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen, en overheden intensief samenwerken. De GMR onderschrijft dat de topsectoren Energy, Food en Health & Hightech de brede economische ontwikkeling in de regio voortstuwen en werkt samen met TEB.

Overigens heeft het college besloten tot deelneming de stichting economic board regio Arnhem-Nijmegen. De gemeenteraad is bij de oprichting in de gelegenheid gesteld om eventuele wensen en bedenkingen over deze deelneming ter kennis te brengen van het college.

5.2 Samenhang tussen GMR EN TEB

De GMR is bestuurlijk aan TEB gekoppeld; een vertegenwoordiger van de GMR wordt afgevaardigd in de Board en de directeur van TEB sluit aan bij het bestuurlijk overleg van de opgave Productieve regio. De GMR is bevoegd om TEB te subsidiëren namens de colleges van de deelnemende ge-

²³ Brief van stuurgroep regionale samenwerking d.d. 5 juni 2015, inclusief pakket Gemeenschappelijk Orgaan en pakket Stichting Economic Board regio Arnhem Nijmegen

²⁴ Stichtingsakte Economic Board Regio Arnhem Nijmegen 2015

meenten. Veertien gemeenten dragen financieel bij aan TEB. De subsidie van TEB bedraagt € 1,00 per inwoner per jaar. Dit bedrag is sinds 2016 ongewijzigd. De totale bijdrage voor TEB in 2024 was begroot op € 712.000. De afspraak over de bijdrage aan TEB loopt tot en met 2025. De volgende periode van vijf jaar start in 2026. The Economic Board geeft aan dat de jaarlijkse bijdrage van €1,00 per inwoner aantoonbaar rendeert drie- tot viervoudig in economische meerwaarde, strategische positionering en zichtbaarheid van Overbetuwe binnen regionale projecten. Deze onderbouwing ontbreekt bij in de brief die door de TEB is verstuurd als reactie op het voornemen van het college van Overbetuwe om per 1 januari 2026 geen subsidie meer te verlenen.

Onderstaande figuur geeft weer hoe de samenhang is tussen de programmering van de GMR en de TEB. Deze sluit met name op ambitieniveau (visie en programmering) en bij de uitvoering van het programma productieve regio op elkaar aan.

STROOMSCHEMA REGIONALE AGENDA

De strategische doelstellingen en ambities van TEB zijn vertaald in vijf concrete opgaven (of speerpunten) binnen drie hoofdlijnen (Innovatie, Technologie en Ondernemen; Talent; Regionale Welvaart en Welzijn), met name in de meest recente rapportage. Het tactisch plan vormt de operationele schakel tussen het Strategisch Plan en de concrete projecten.²⁵ De uitvoering van deze projecten vindt plaats door partners uit de triple helix (bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden), waarbij TEB vaak de rol van verbinder, aanjager, regisseur of facilitator op zich neemt.

5.3 Bestuurlijke belang van The Economic Board

De GMR en TEB werken nauw samen aan de gezamenlijke ambities van de regio. Dit komt als volgt tot uitdrukking:

1. Bestuursakkoord en Investeringsagenda

Op 3 februari 2022 sloten de GMR, de provincie Gelderland en TEB een Bestuursakkoord met een looptijd van tien jaar, om de samenwerking te verankeren en een gezamenlijke Investeringsagenda op te stellen.

²⁵ 30 juni 2025 Schriftelijke inspraak reactie The Economic Board

2. Regio Deal

TEB is een van de partners bij de Regio Deal Arnhem-Nijmegen, "Gezonde groene groei", die op 1 november 2023 is gesloten met het Rijk, de provincie Gelderland en de GMR. Het Rijk stelde hier € 15 miljoen voor beschikbaar voor de periode 2024-2027, met minimaal evenveel cofinanciering van de deelnemende partijen. TEB leidt bijvoorbeeld het Human Capital Akkoord (HCA), dat is opgenomen als project in deze Regio Deal.

3. Human Capital Akkoord (HCA)

TEB heeft de regie over de uitvoering van het HCA. De GMR heeft zich verbonden om jaarlijks financiële middelen toe te wijzen aan dit initiatief voor de periode 2024-2026.

Op een van de slides die tijdens de toelichting van de TEB is getoond wordt het volgende gesteld: "The Economic Board is geen doel maar een middel. Alleen door een gereedschapskist te kopen ben je er niet, je moet hem ook gebruiken."

5.4 Belang van een triple helix organisatie

Een wens die is geuit in het kader van de doorontwikkeling van de GMR, is om de vierjarige agenda beter af te stemmen en te integreren met de agenda van TEB, omdat TEB de schakel vormt binnen de triple helix.²⁶ Hieronder de belangrijkste redenen waarom een triple helix organisatie van waarde is:

1. Het aanpakken van complexe, maatschappelijke opgaven:

Grote transitie op het gebied van duurzaamheid, digitalisering, klimaat en de arbeidsmarkt vereisen een integrale, systemische aanpak. Oplossingen voor maatschappelijke opgaven kunnen niet in isolatie worden gevonden en vragen input en inspanning van alle stakeholders²⁷.

Voorbeelden van deze complexe opgaven die samenwerking vereisen, zijn:

- De energietransitie en het vinden van oplossingen voor netcongestie.
- De doorontwikkeling van de zorgsector om deze toegankelijk, beheersbaar en betaalbaar te houden, waarbij zorg dicht bij de burger wordt georganiseerd.
- De aanpak van de krappe arbeidsmarkt en het tekort aan de juiste kennis en vaardigheden in sectoren als Energy, Health en Hightech. Dit wordt gezamenlijk aangepakt via het Human Capital Akkoord, een triple helix verantwoordelijkheid.

2. Het stimuleren van innovatie en economische slagkracht:

De samenwerking binnen de triple helix is nodig om de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen te versterken. Dit beogen ze door:

- Doorbraken te creëren: Alleen gezamenlijk kunnen de grote obstakels op weg naar een vitaal en duurzaam leven in Lifeport worden overwonnen, waarbij breakthroughs worden gecreëerd die organisaties alleen niet voor elkaar krijgen (van "één plus één drie maken").
- Ecosystemen te versterken: Het Lifeport innovatienetwerk wordt versterkt door de structurele verbinding tussen kennis, onderwijs, ondernemerschap en de overheid, bijvoorbeeld via initiatieven als het Lifeport Circular Lab of Briskr (voor Health & Hightech).
- Kennis te valoriseren: De triple helix helpt bij het benutten van economische kansen door innovatie en samenwerking te stimuleren in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen, een regio met enorme innovatiekracht en ecosystemen.

²⁶ Eindevaluatie

²⁷ Jaarverslag 2024 The Economic board

3. Het bevorderen van brede welvaart:

Lifeport Regio Arnhem Nijmegen heeft de ambitie om bij te dragen aan een duurzame en vitale samenleving. De triple helix fungeert als de hulpmotor voor brede welvaart in de regio. Brede welvaart omvat niet alleen werk en inkomen, maar ook gezondheid, milieu, sociale cohesie en leefomgeving. Dit beogen ze door:

- Economische en sociale doelen te integreren.
- Te zorgen dat innovaties daadwerkelijk landen bij inwoners en ondernemers, bijvoorbeeld door het verlagen van energiekosten (energiearmoede) of het verbeteren van de zorgkwaliteit.
- Gerichte investeringen en beleidsmaatregelen te realiseren die de brede welvaart voor iedereen vergroten.

4. Het verkrijgen van financiering en internationale positionering:

De samenwerking is een strategisch antwoord op de veel grotere budgetten die andere landen vrijmaken voor onderzoek en innovatie. Dit beogen ze door:

- Financiering aan te trekken: De triple helix helpt bij het opzetten van publiek-private programma's. Dit is bijvoorbeeld nodig om financiering uit het Rijk aan te trekken, zoals met de Regio Deal 'Gezonde groene groei', waarbij de triple helix partijen samenwerken met het Rijk.
- Internationale zichtbaarheid: Lifeport is het merk waarmee de regio zich als één herkenbaar geheel presenteert richting het Rijk, Brussel en Europa. De triple helix samenwerking versterkt de zichtbaarheid van de regio en haar innovatievermogen internationaal. Dit is essentieel voor een gezamenlijke lobby voor belangrijke onderwerpen als waterstof.

Voorbeelden waar TEB aan werkt, zijn het vinden van oplossingen voor aansluiting op het energie netwerk (smart energy hubs), innovatie in de gezondheidszorg, AI (kunstmatige intelligentie), ontwikkeling van onze arbeidsmarkt en CO2-reductie.

TEB en de GMR werken samen aan de opgave productieve regio. Ze hebben bijvoorbeeld met de provincie het initiatief genomen voor de Regio Deal en voeren deze samen uit. De opgaven raken elkaar op meerdere terreinen en hierover maken we werkafspraken. De taakverdeling is grofweg dat TEB oppakt wat door triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs) wordt georganiseerd, zoals de arbeidsmarkt bij het Human Capital Akkoord, campusontwikkeling.

5.5 Monitoring en evaluatie

De jaarverslagen en half jaarverslagen van The Economic Board worden periodiek geagendeerd in de vergaderingen van de gemeenteraad. In 2019 heeft een kwalitatieve evaluatie onder stakeholders plaatsgevonden. Dit is gepresenteerd in 2020 tijdens een raadsontmoeting. Er is veel waardering voor wat de TEB doet. TEB is een belangrijke verbinder en levert bedrijven nuttige contacten. Er is samenwerking nodig op een regionale agenda. De communicatie over de toegevoegde waarde kan beter zo werd geconcludeerd.

5.6 Specifieke activiteiten met impact op de gemeente Overbetuwe

In deze paragraaf wordt ingegaan op activiteiten die positieve impact hebben op de gemeente Overbetuwe.

- In Elst ontwikkelt de gemeente Overbetuwe een Health Campus in het stationsgebied. Deze ontwikkeling sluit aan op de ziekenhuisdependance Rijnstate, Poli Zuid. De campus biedt ruimte aan

startups en scale-ups binnen de Health en Hightech clusters van de Lifeport-regio. The Economic Board adviseert de gemeente Overbetuwe en treedt op als ambassadeur. In 2023 stelde de gemeente een kernteam samen om de ontwikkeling van de Health Campus te begeleiden. The Economic Board stelt hiervoor capaciteit beschikbaar.

- Overbetuwe (kernen Herveld en Andelst) is aangewezen als pilotlocatie voor het project Lifeport Cool Lab, een leerproject om kennis over hittestress en toegankelijkheid van koele plekken te vergaren.
- Steenfabriek Zilverschoon uit Randwijk is door The Economic Board geholpen met hun plan om volledig over te gaan op waterstof.
- The Economic Board werkt samen met de GMR aan de Regio Deal. Deze samenwerking omvat een investering van €15 miljoen vanuit het Rijk en €30 miljoen aan cofinanciering vanuit onder andere het bedrijfsleven. De middelen worden ingezet voor maatschappelijke transitie, met projecten als Toekomstbestendig Wonen en de ontwikkeling van bedrijventerreinen, waaraan Overbetuwe actief deelneemt.
- In 2020 heeft een presentatie door de directeur van TEB plaatsgevonden aan de gemeenteraad van Overbetuwe. Onderwerp was de toegevoegde waarde van TEB in de regionale samenwerking. In 2019 heeft een evaluatie plaatsgevonden. Daarbij werd geconstateerd dat de toegevoegde waarde van de TEB relatief onzichtbaar is. Daarom is extra ingezet op communicatie. Er werd ook een slide gewijd aan de multiplier bijdrage van Overbetuwe. Gesteld wordt dat met behulp van de Overbetuwse bijdrage ook bijdragen van andere gemeenten en bijdragen van andere partijen tot stand is gekomen.

5.7 Analyse

In deze paragraaf wordt op basis van de voorgaande constatering een analyse uitgevoerd.

TEB is een strategische aanjager

TEB neemt regie op projecten en levert capaciteit, zoals bij het Human Capital Akkoord en de Health Campus Elst. Haar rol is vooral die van strategisch aanjager: het verbinden van partijen, het agenderen van thema's en het mobiliseren van middelen. Dit betekent dat het succes van TEB mede afhankelijk is van de mate waarin gemeenten en partners het instrument actief inzetten. Wat verwacht de gemeente Overbetuwe zelf van de deelname is een vraag die de gemeente zichzelf kan stellen. Zonder deze inzet blijft de potentie van TEB grotendeels onbenut.

De samenwerking tussen TEB en GMR

TEB en de GMR werken samen aan de opgave Productieve Regio. TEB organiseert de triple helix (overheid, ondernemers en onderwijs), terwijl GMR bestuurlijke dekking biedt. Deze samenwerking is niet alleen functioneel, maar ook strategisch: ze versterkt de regionale slagkracht en vergroot de kans op externe financiering, zoals via de Regio Deal.

Veel regio's in Nederland kennen een triple helix-structuur. TEB vervult deze rol voor Arnhem-Nijmegen en is daarmee een essentieel onderdeel van het regionale ecosysteem. Deelname aan TEB is dan ook een positioneringsvraagstuk: het gaat om regionale zichtbaarheid, invloed en toegang tot netwerken en middelen. Voor gemeenten als Overbetuwe betekent dit dat ook inwoners – bijvoorbeeld uit Elst – indirect profiteren van regionale investeringen in arbeidsmarkt, zorg en duurzaamheid.

Monitoring en evaluatie

TEB rapporteert via jaarverslagen en heeft in 2019 een kwalitatieve evaluatie uitgevoerd. De ge-

meenteraad wordt geïnformeerd, maar de informatie is vooral beschrijvend en biedt weinig houvast voor beleidsmatige afwegingen.

Er ontbreekt een structureel evaluatiekader met kwantitatieve indicatoren. Dit maakt het lastig om de effectiviteit van de investering in TEB te beoordelen en af te zetten tegen alternatieve bestedingen van publieke middelen. Zeker gezien de ambitie om bij te dragen aan brede welvaart, is het van belang dat deze impact ook meetbaar wordt gemaakt.

De zichtbaarheid van de toegevoegde waarde van TEB

TEB is actief betrokken bij diverse projecten in de regio, zoals het Lifeport Cool Lab, Smart Energy Hubs, campusontwikkeling en ondersteuning van innovatieve bedrijven. Deze projecten tonen dat TEB regionaal aanwezig is en bijdraagt aan maatschappelijke transitie.

Toch ontbreekt een systematische onderbouwing van de impact op bijvoorbeeld werkgelegenheid, innovatiekracht of brede welvaart. De evaluatie uit 2019 toont waardering voor TEB als verbinder, maar wijst ook op een gebrek aan zichtbaarheid en communicatie over resultaten.

TEB stelt dat elke euro drie- tot viervoudig rendeert door het losmaken van andere investeringen. Dit is een sterke claim, maar zonder onderliggende data. In feite gaat het om hefboomwerking (multiplier): TEB helpt investeringen op gang, maar het is niet duidelijk of deze ook zonder TEB tot stand zouden zijn gekomen. Daarmee blijft het onderscheid tussen hefboomwerking en daadwerkelijk rendement onduidelijk. De multiplier voor de TEB zou volgens de slide uitkomen op 0,5. Wat betekent dat elke euro vanuit de overheid een private investering van 0,5 euro oplevert.

5.8 Toetsing aan het normenkader

De opgaven van de TEB zijn vertaald naar doelen, die op hun beurt zijn vertaald naar bijbehorende projecten en acties

De doelen en activiteiten van de TEB zijn inhoudelijk uitgewerkt volgens een helder en consistent stamien. Deze sluit aan op de agenda van de GMR: productieve regio. De uitvoering vindt plaats via partners uit de triple helix (bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden), waarbij TEB optreedt als verbinder, aanjager en regisseur.

Aan deze norm wordt voldaan.

Er is sprake van een duidelijke samenhang tussen de GMR en de TEB

Binnen het programma Productieve Regio werken de GMR en de TEB intensief samen aan regionale opgaven. Zo hebben zij, samen met de provincie, het initiatief genomen voor de Regio Deal en voeren deze gezamenlijk uit. De opgaven raken elkaar op meerdere terreinen, waarvoor werkspraken zijn gemaakt. De taakverdeling is daarbij helder: TEB richt zich op de organisatie van triple helix-opgaven, zoals de arbeidsmarkt binnen het Human Capital Akkoord en campusontwikkeling. Deze samenwerking toont aan dat er sprake is van een duidelijke functionele en inhoudelijke samenhang tussen de GMR en de TEB.

Aan deze norm wordt voldaan.

De uitvoering van acties en projecten, evenals de realisatie van doelen en maatschappelijke opgaven, wordt op een transparante en navolgbare wijze gemonitord.

De huidige monitoring en verantwoording door TEB voldoet slechts gedeeltelijk aan deze norm.

Weliswaar rapporteert TEB via jaarverslagen en is er in 2019 een kwalitatieve evaluatie uitgevoerd,

maar deze vormen van verslaglegging zijn voornamelijk beschrijvend van aard. Hierdoor bieden ze weinig houvast voor beleidsmatige afwegingen of het beoordelen van de effectiviteit van de inzet. Het ontbreken van een structureel evaluatiekader met kwantitatieve indicatoren maakt het lastig om de voortgang en impact van acties en projecten transparant en navolgbaar te monitoren. Dit is des te relevanter gezien de ambitie om bij te dragen aan brede welvaart, waarvoor meetbare impact essentieel is.

Aan deze norm wordt deels voldaan.

Er is inzicht in hoeverre de opbrengsten – zowel maatschappelijk als financieel – zich verhouden tot de middelen die zijn geïnvesteerd

TEB is zichtbaar actief in diverse regionale projecten en rapporteert hier gestructureerd over. Tegelijkertijd ontbreekt een structurele en onderbouwde analyse van de daadwerkelijke opbrengsten in verhouding tot de publieke middelen die worden ingezet. Claims over rendement en multipliereffecten worden niet ondersteund door transparante data of methodiek, waardoor het lastig is om de effectiviteit van de inzet van publieke middelen goed te beoordelen. Dit beperkt het inzicht in de maatschappelijke en financiële meerwaarde van TEB en maakt het moeilijk om deze af te zetten tegen alternatieve bestedingen.

Aan deze norm wordt deels voldaan.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Overall conclusie

Overall concluderen wij dat hoewel er veel processen en activiteiten in gang zijn gezet, waarvan het aannemelijk is dat zij – in samenhang – bijdragen aan beter leven, wonen en werken in de Groene Metropoolregio, het onduidelijk is of, hoe en in welke mate zij daaraan daadwerkelijk bijdragen. Daarvoor zijn de in de programmering opgenomen doelen overwegend te abstract geformuleerd, onvoldoende geconcretiseerd en onvoldoende meetbaar gemaakt.

De financiële bijdragen van derden aan de regionale programmering en het bieden van een overlegplatform voor overleg met de college en raden van andere gemeenten in de GMR maakt het aannemelijk dat de deelname van de gemeente Overbetuwe aan de GMR als doeltreffend en doelmatig kan worden beschouwd. Dat laat onverlet dat er nog veel verbeterd kan worden aan het concretiseren en meetbaar maken van de door het AB van de GMR geformuleerde ambities en doelen en de sturing daarop.

6.2 Deelconclusies

Governance en structuur van de GMR

- De GMR kent een complexe governance met veel gremia (AB, DB, RAC, BOT's), hetgeen leidt tot versnippering van verantwoordelijkheden.
- De rol van Overbetuwe is actief, maar kan op onderdelen sterker. De invloed op besluitvorming is beperkt door het collectieve karakter van de GMR.

Strategische agenda en doelen

- De agenda is thematisch breed en sluit goed aan op regionale opgaven.
- Doelen zijn vaak procesmatig en missen SMART-formulering, waardoor sturing en verantwoording lastig zijn zeker in een opbouwende fase van de samenwerking.
- Er is een duidelijke lijn van visie → opgaven → speerpunten → activiteiten, maar deze is niet altijd doorvertaald naar concrete resultaten.

Financiële analyse

- Overbetuwe draagt bij aan de GMR, maar de return on investment is niet inzichtelijk.
- De GMR blijft binnen begroting, maar er zijn onbestede middelen en incidentele onrechtmatigheden.
- Er is geen structurele koppeling tussen financiële inzet en behaalde resultaten.

Monitoring en verantwoording

- Er zijn kwartaalberichten en jaarstukken, maar deze zijn vooral beschrijvend.
- Er ontbreekt een systematische koppeling tussen doelen, activiteiten en meetbare effecten.
- Brede welvaart wordt genoemd in de regio deal, maar niet gemeten of gerapporteerd bij de agenda.

Lokale positionering en aansluiting

- De Strategische Agenda Middengebied sluit goed aan op de GMR-agenda.
- Overbetuwe positioneert zich actief binnen de regio, maar de impact op lokale beleidsvorming is beperkt zichtbaar.

Reflectie

- De GMR biedt structuur en samenwerking, maar mist scherpheid in doelen, sturing en verantwoording.
- Overbetuwe is een actieve deelnemer, maar de meerwaarde voor de gemeente zelf blijft impliciet. Het is ook een opgave voor de gemeente zelf om dit in beeld te brengen.

The Economic Board

- TEB levert een belangrijke bijdrage aan economische ontwikkeling, innovatie en het verbinden van kennisinstellingen, bedrijven en overheden (triple helix-functioneren), maar concrete, aantoonbare resultaten zijn beperkt transparant gemaakt.
- De maatschappelijke en financiële opbrengsten van de deelname aan TEB zijn voor de gemeente Overbetuwe én de regio als geheel niet goed meetbaar, doordat doelen niet SMART zijn geformuleerd en indicatoren ontbreken of vaag zijn geformuleerd.
- Het rendement van investeringen in TEB wordt niet expliciet onderbouwd met data of evaluaties.
- De verbinding tussen lokale beleidsdoelen en de regionale activiteiten binnen TEB kan sterker.

6.3 Aanbevelingen

Meerwaarde meetbaar

- 1 Stel vooraf als gemeente indicatoren op waarmee de meerwaarde van de GMR voor Overbetuwe kan worden gemeten, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsbeïnvloeding, financiële baten of maatschappelijke impact.

Governance en structuur

- 2 Om meer uit een regionale samenwerking te kunnen halen is het nodig om daar ook als gemeente in te investeren, maar ook in de verantwoording, de inzet en de cofinanciering. Het is meer dan een deelname en het intekenen op onderdelen van de samenwerking.
- 3 Onderzoek hoe Overbetuwe haar invloed op besluitvorming kan vergroten, bijvoorbeeld via strategische allianties of door het agenderen van lokale belangen.

Strategische agenda en doelen

- 4 Herformuleer de strategische doelen en speerpunten met concrete, meetbare indicatoren en tijdslijnen.
- 5 Zorg voor een duidelijke koppeling tussen GMR-doelen en de beleidsprioriteiten van Overbetuwe.
- 6 Maak de bijdrage van activiteiten aan gemeentelijke doelen inzichtelijk door bijvoorbeeld per activiteit om een expliciete toelichting op de verwachte meerwaarde voor Overbetuwe.

Inzet en opbrengsten

- 7 Versterk de relatie tussen inzet en opbrengsten en ontwikkel een methodiek om de financiële bijdrage van Overbetuwe te relateren aan concrete resultaten of baten.

Monitoring en verantwoording

- 8 Ontwikkel een resultaatgerichte monitoringssystematiek. Koppel activiteiten aan meetbare output- en outcome-indicatoren en rapporteer hier periodiek over.
- 9 Integreer brede welvaart structureel in monitoring. Maak gebruik van bestaande kaders zoals de CBS Brede Welvaartsmonitor om maatschappelijke effecten te duiden.

Lokale positionering en aansluiting

- 10 Ontwikkel een vaste cyclus voor informatievoorziening aan de raad over GMR-activiteiten en -resultaten.

- 11 Zorg voor actieve afstemming tussen lokale en regionale agenda's.

Reflectie op GMR

- 12 Herijk de verwachtingen ten aanzien van de GMR. Ga in gesprek over de gewenste rol van de GMR: faciliterend, coördinerend of sturend?
- 13 Ontwikkel met andere gemeenten een gedeeld beeld van wat 'meerwaarde' is en hoe die zichtbaar wordt.

The Economic Board

- 14 Maak de impact meetbaar: Ontwikkel (eventueel via de GMR) een goed meetbaar monitorings kader met indicatoren voor impact op brede welvaart, werkgelegenheid en innovatie.
- 15 Vraag om onderbouwing van rendement: Laat TEB haar multiplier-claim onderbouwen met concrete data en evaluaties.
- 16 Zorg dat Overbetuwe haar positie binnen TEB strategisch inzet, bijvoorbeeld door deelname aan werkgroepen, projectsturing en lobby.
- 17 Verbind lokale en regionale agenda's: Stem de gemeentelijke beleidsdoelen beter af op de regionale programmering van TEB en GMR.
- 18 Maak (aan de gemeenteraad) duidelijk hoe deelname aan TEB bijdraagt aan lokale belangen, zoals werkgelegenheid, zorgkwaliteit en duurzaamheid.

7. Bestuurlijk wederhoor en nawoord rekenkamer

7.1 Bestuurlijk wederhoor

Rekenkamer Overbetuwe

Uw brief van 4 februari 2026	Uw kenmerk --	Ons kenmerk 284238	Datum 3 maart 2026	Verzonden d.d. Bijlage(n)
Onderwerp Bestuurlijke reactie rekenkamerrapport 'Samenwerken in de GMR'		Behandeld door S. Tempelman	Telefoonnummer 14 0481	--

Geachte mevrouw Raijmakers,

Namens de Rekenkamer stuurde u ons in februari 2026 het rapport '1+1≈3 | Samenwerken in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen'. U vroeg ons naar een bestuurlijke reactie op dit rapport. Graag voldoen wij aan dit verzoek; deze brief bevat onze reactie.

Algemene constatering

Dank voor het verzette werk en de duidelijke rapportage. Ook de methodiek spreekt ons aan. Wij (h)erkennen de werkwijze waarbij 'bij benadering' (≈) laat zien dat regionale inzet die leidt tot effecten buiten Overbetuws grondgebied, ook van meerwaarde kan zijn voor onze lokale inwoners, ondernemers of organisaties. Ten slotte waardering voor de aandacht die u schenkt aan de relatie met The Economic Board. Hiermee beslaat de rapportage alle onderdelen van 'brede welvaart' in het economisch en ruimtelijk domein.

Conclusies en aanbevelingen

Met belangstelling lezen we het afsluitende 6^e hoofdstuk. Wij herkennen het geschetste beeld dat het plausibel is dat deelname aan de GMR als doeltreffend en doelmatig kan worden beschouwd.

Graag willen we samen aan de slag met de aanbevelingen om hier beter en concreter op te sturen. We onderscheiden daarin twee sporen:

- We zijn al gestart met implementeren van programma's, één van de kerninstrumenten uit de Omgevingswet. Concretiseren van beleidsdoelen, rolneming, selectie van instrumenten en monitoring heeft hierin een plek. Hiermee creëren we meer duidelijkheid en samenhang bij (regionale of lokale inzet) in programma's. Deze wederkerige verbinding is van belang.
- Graag gaan wij met de raadsrapporteurs in gesprek hoe we in onderlinge afstemming de inzet (waar nodig met andere gemeenten) effectiever kunnen kiezen. Verstevenigen van de positionering en strategische inzet vraagt inderdaad gecombineerde inzet van college als raad.

Hoogachtend,

Namens het college van burgemeester en wethouders, de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D.C. van Eeten

R.P. Hoytink-Roubos

Dorpsstraat 67, Elst/Postbus 11, 6860 AA Elst T 14 0481 E info@overbetuwe.nl www.overbetuwe.nl NL03BNGH0285092030 KvK nummer 51178567 Btw nr NL809032375B01

1/1

Per mail a.raijmakers@overbetuwe.nl

Aan de rekenkamer Overbetuwe

Datum : 25 februari 2020

Ons kenmerk : 2020 007

Contactpersoon : H. Tiemens

Mailadres : Harriet.tiemens@gmr.nl

Onderwerp: bestuurlijke reactie Groene Metropoolregio ArnhemNijmegen Rekenkamerrapport

Geachte leden van de rekenkamer,

Op 4 februari jl. heeft u per mail het conceptrekenkameronderzoek "Samenwerken in de Groene Metropool-regio ArnhemNijmegen (GMR)" toegestuurd voor bestuurlijk wederhoor.

Het dagelijks bestuur heeft in haar vergadering van 25 februari jl. kennisgenomen van het rapport en haar conclusies en aanbevelingen.

Het dagelijks bestuur is van mening dat het niet passend is voor het bestuur van een regionaal samenwerkingsverband op de uitnodiging in te gaan. Zij vindt dit op de weg liggen van het college van Overbetuwe.

Met vriendelijke groet,

Namens het dagelijks bestuur van de Groene Metropoolregio ArnhemNijmegen,

Drs. H. Tiemens

Secretaris

i.a.a.: DB, opgavemanagers

Groene Metropoolregio ArnhemNijmegen - Nieuwe Stationsstraat 10, 6811 KS Arnhem

8. Nawoord rekenkamer

Met dit rapport brengen wij het onderzoek naar de samenwerking binnen de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen tot een afronding. In het kader van bestuurlijk wederhoor zijn zowel de Groene Metropoolregio (GMR) als de gemeente Overbetuwe in de gelegenheid gesteld om op de conceptbevindingen te reageren.

Het dagelijks bestuur van de GMR heeft ervoor gekozen geen inhoudelijke reactie te geven op het rapport. In hun brief geven zij aan dat zij het niet passend achten om in te gaan op de uitnodiging tot bestuurlijk wederhoor en dat zij dit op de weg vinden liggen van het college van Overbetuwe. Wij constateren dat hierdoor geen bestuurlijke reflectie vanuit het samenwerkingsverband zelf is ontvangen. Dit is op zijn minst opmerkelijk, gezien de centrale rol die de GMR speelt in de onderzochte samenwerkingsrelaties en het belang van een integraal bestuurlijk perspectief op de bevindingen. Het college van burgemeester en wethouders van Overbetuwe heeft wél gereageerd op het rapport en daarbij zowel waardering uitgesproken voor de onderzoeksaanpak als herkenning voor de conclusies. Hun reactie kenmerkt zich door een constructieve en oplossingsgerichte houding, die onderstreept dat Overbetuwe belang hecht aan een doelgerichte en toekomstbestendige regionale samenwerking.

Het is positief dat het college hierover actief het gesprek met de raad zoekt en dat het onderzoeksrapport daarbij kan ondersteunen. Tegelijkertijd merken wij op dat de aanbevelingen breder zijn dan de interne afstemming binnen Overbetuwe alleen. Zo richten zij zich ook op de rol en werkwijze van de Groene Metropoolregio én op de verbinding met The Economic Board (TEB). Daarnaast is het van belang om expliciet te maken welke meerwaarde deelname aan deze regionale verbanden heeft en hoe deze meerwaarde in de praktijk wordt gerealiseerd.

De rekenkamer van Overbetuwe

Bijlage 1 Uitwerking van de Regionale agenda in 2023-2024

In dit onderzoek ligt de focus specifiek op de regionale agenda 2023-2024. In deze bijlage 1 is een overzicht opgenomen dat per opgave het geselecteerde speerpunt weergeeft, inclusief de wijze waarop dit speerpunt is geoperationaliseerd in concrete doelen en activiteiten. Op deze manier wordt inzichtelijk hoe de strategische prioriteiten uit de regionale agenda vertaald worden naar meetbare en uitvoerbare acties, wat de basis vormt voor de verdere analyse.

Thema: Verbonden regio		Type
Ambitie:	Gebiedsgerichte corridors Is de bereikbaarheid van de regio sterk verbeterd en kan iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.	
Doelen:	1 Realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water. Dit is een activiteit en geen doel. Het gaat hier om een concrete oplevering van projecten. Dit is direct beïnvloedbaar en uitvoerbaar, en dus geen maatschappelijke situatie op afstand.	Geen doel, maar activiteit
	2 Hebben we goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle, Achterhoek én Duitsland (ICE). Dit beschrijft een gewenste maatschappelijke situatie: betere bereikbaarheid via OV. Het is afhankelijk van meerdere partijen en niet direct te realiseren. Geen indicator.	Doel
	3 Wordt de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter benut. Het gaat om een effect van beleid en projecten: efficiënter gebruik van bestaande infrastructuur. Dit is een maatschappelijke uitkomst. Geen indicator.	Doel
	4 Is de capaciteit en doorstroming van het regionale mobiliteitsnetwerk vergroot en dragen wij met projecten bij aan het verbeteren van de leefomgeving. Dit doel beschrijft een maatschappelijke situatie die het gevolg is van meerdere projecten. Het raakt aan bereikbaarheid én leef kwaliteit. Geen indicator.	Doel (samengesteld)
Activiteiten:	1 Spoor: opdracht voor onderzoeken en analyse - A12 spoorcorridor - Goederenrouting Noordoost Europa (GNOE) - Goederencorridor Overbetuwe (A15, Waal, RTG) - Regionaal spoor - Gelijkvloerse overwegen Het gaat hier om het uitvoeren van verkennend onderzoek en analyse, dus een voorbereidende stap.	Ontwikkelactiviteit
	2. HOV: start om te komen tot een nieuw HOV 2.0	Ontwikkelactiviteit

	Het betreft het starten van een ontwikkelproces voor een nieuw HOV2.0.	
	<p>3. Weg:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wij werken voor de A12 toe naar alliantie. – De in 2022 opgepakte verkenning wordt in 2023 e.v. geconcretiseerd. – De in 2022 gestarte verkenning integrale aanpak A50 Noord (Arnhem-Apeldoorn-Zwolle) leidt tot een gerichte aanpak aan de noordkant van de regio. – Truckparking. Rijk en provincie pakken dit op vanuit de logistieke corridors. – In 2023 e.v. werken wij toe naar een gericht maatregelenpakket voor de 3 gebiedsaanpakken, A325, gebiedsaanpak Zuid- en Westflank Nijmegen, gebiedsaanpak Oostflank Arnhem (A12-alliantie). 	Ontwikkelactiviteiten
	<p>4. Water:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Onderzoeken wij het ontwikkelpotentieel van binnenhavens en RTG (Railterminal Gelderland) om een verschuiving van transport over de weg naar spoor en water te ondersteunen. – Daarnaast streven we naar schonere scheepvaart, waarbij we samenwerken met andere havensteden verkennend onderzoek naar potentie en een ambitie. 	Ontwikkelactiviteit + ambitie

Thema: Productieve Regio		Type
Ambitie:	Stimuleren Ondernemerschap MKB Is het MKB de COVID-19 crisis te boven. Het innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt en de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen. Er is een toekomstbestendige arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie.	
Doelen:	<p>1 Hebben we in de regio meer startups, scale-ups en nieuwe bedrijven in het MKB. Dit beschrijft een gewenste maatschappelijke situatie die niet direct beïnvloedbaar is, maar wel het gevolg kan zijn van gerichte inzet en samenwerking. Geen indicator.</p>	Doel
	<p>2 Stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen. Dit doel richt zich op het versterken van het ondernemerschap door het creëren van fysieke en sociale omgevingen waarin nieuwe initiatieven kunnen ontstaan. Geen indicator.</p>	Geen doel, maar activiteit

	sociale omgevingen waarin nieuwe initiatieven kunnen ontstaan. Geen indicator.	
	3 Zijn ondernemers verbonden aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband. Dit doel richt zich op versterking van ecosystemen en samenwerking. Geen indicator.	Doel
	4 Heeft het MKB een slag gemaakt in digitalisering. Dit doel beschrijft een gewenste situatie waarin het MKB beter gebruikmaakt van digitale middelen, wat bijdraagt aan hun concurrentiekracht en toekomstbestendigheid. Geen indicator.	Doel
	5 Is het MKB meer toekomstbestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van Mkb'ers. Het gaat om een versterking van het MKB als fundament van de regionale economie. Geen indicator.	Doel
Activiteiten:	1 In 2022 krijgen we inzicht in de mogelijkheden voor financiële steun tot 1 miljoen euro. Het verkrijgen van inzicht is een voorbereidende stap waarin je bedenkt wat je wilt doen.	Ontwikkelactiviteit
	2 We organiseren samen met onze partners ontmoetingsmomenten voor ondernemers gericht op netwerken, innovatie en kennisdeling. Het organiseren van bijeenkomsten is een concrete uitvoerende actie	Uitvoeringsactiviteit
	3 We scheppen voorwaarden voor Mkb'ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid. Het scheppen van voorwaarden is een faciliterende uitvoeringsactiviteit.	Uitvoeringsactiviteit
	4 We ontwikkelen samen met onze partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer startups en nieuwe bedrijven in het MKB. Het ontwikkelen van een ecosysteem is een procesmatige activiteit waarin wordt nagedacht over wat er nodig is.	Ontwikkelactiviteit
	5 We verbinden lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB. Het verbinden van projecten is een concrete actie die uitvoering vraagt.	Uitvoeringsactiviteit

Thema: Circulaire regio		Type
Ambitie:	Circulaire bouw en infrastructuur Hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.	

Doelen:	1 Besteden we alle projecten in de Grond-, Weg en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan. Het beschrijft een gewenste maatschappelijke situatie: circulair aanbesteden als norm in de GWW-sector Geen indicator.	Doel
	2 Wordt minstens 25% van de woningen circulair gebouwd. Het is een effect van beleid, samenwerking en marktontwikkeling, en dus een doel.	Doel
	3 Hebben wij met partners een regionaal ecosysteem ontwikkeld, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is en de bouwlogistiek duurzaam functioneert. Het is een inspanning om een doel te bereiken, niet het doel zelf. Geen indicator.	Geen doel, maar inspanning
Activiteiten:	1 Om circulair aanbesteden in de GWW-sector algemeen geaccepteerd en breed toegepast te krijgen, moet kennis van en ervaring met deze manier van aanbesteden snel groeien. We ondersteunen en versnellen deze leercurve door het opbouwen en uitwisselen van kennis en informatie te organiseren en door de (directe en indirecte) meerwaarde van circulair aanbesteden inzichtelijk te maken. Je bedenkt wat er nodig is om circulair aanbesteden te bevorderen. Het gaat om het voorbereiden van bewustwording en kennisontwikkeling, wat voorafgaat aan besluitvorming of uitvoering.	Ontwikkelactiviteit, maar nu nog als intentie geformuleerd
	2 Voor het beoordelen van de circulariteit van bouw hebben we een methode ontwikkeld: de circulaire impactladder. Het ontwikkelen van een methode voor het beoordelen van circulariteit in de bouw.	Opleveractiviteit
	3 In zowel de bouw als de GWW-sector wordt op grote schaal gebruik gemaakt van 'virgin materials' waar bovendien ook vaak nog geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Wij versterken de praktijk van hergebruik. Je bedenkt wat je wilt doen om het probleem aan te pakken. Het verkennen van alternatieven is een voorbereidende stap richting beleid of uitvoering.	Ontwikkelactiviteit
	4 Circulair bouwen en circulair aanleggen van infrastructuur vergt ook duurzame bouwlogistiek. We ondersteunen verduurzaming daarvan door uitwisseling van kennis, informatie en ervaringen te faciliteren. Je werkt aan een concept of plan om een onderdeel van de opgave (duurzame bouwlogistiek) vorm te geven. Dit is beleidsvoorbereidend.	Ontwikkelactiviteit

Thema: Ontspannen regio		Type
Ambitie:	<p>Duurzaam toerisme</p> <p>Hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.</p> <p>Deze ambitie beschrijft een gewenste toekomstige situatie die de afstand overbruggt tussen de huidige situatie en de opgave.</p>	
Doelen:	<p>1 Hebben we in de regio een vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.</p> <p>Dit is een gewenste maatschappelijke situatie. Het gaat om de vitaliteit van de sector en de bijdrage aan voorzieningen en leefbaarheid.</p>	Doel
	<p>2 Kiezen bezoekers steeds vaker voor een verblijf van meer dagen in de regio.</p> <p>Het gaat om een gedragsverandering bij bezoekers, wat een effect is van het beleid.</p>	Doel
	<p>3 Is de drukte door bezoekers beter verspreid over de regio en over de seizoenen.</p> <p>Dit gaat over spreiding van bezoekersdrukte, een maatschappelijk effect dat gewenst is.</p>	Doel
Activiteiten:	<p>1 Samen met Visit Arnhem Nijmegen, stemmen we de sub regionale marketingvisies op elkaar af en komen we tot een geheel dat past bij het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden.</p> <p>Hier wordt gewerkt aan het afstemmen en ontwikkelen van een gezamenlijke visie. Dit is een procesmatige activiteit waarin wordt nagedacht over wat men wil bereiken.</p>	Ontwikkelactiviteit
	<p>2 We scheppen de voorwaarden (financieringsmogelijkheden, organisatie) om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken de samenhang daarin.</p> <p>Het scheppen van voorwaarden en het bewaken van samenhang zijn concrete stappen in de uitvoering van beleid. Het gaat hier om het faciliteren van de ontwikkeling.</p>	Uitvoeringsactiviteit
	<p>3 We vertalen het vitaliteitsonderzoek verder in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.</p> <p>Het vertalen van onderzoek naar een plan van aanpak is een vorm van beleidsontwikkeling. Er wordt bedacht wat er gedaan moet worden.</p>	Ontwikkelactiviteit
	<p>4 We scheppen de voorwaarden om de vitaliteitsaanpak uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).</p>	Uitvoeringsactiviteit

	Net als bij 2 gaat het hier om het creëren van randvoorwaarden voor uitvoering. Dit is een faciliterende en uitvoerende rol.	
	5 We ondersteunen de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en VAN. We zoeken naar de gezamenlijke belangen en organiseren gesprekken om te komen tot prestatieafspraken. Dit is een faciliterende en uitvoerende rol.	Uitvoeringsactiviteit
	6 Op basis van het plan van aanpak voor fiets- en wandelroutenetwerken, maken we een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve routenetwerken, afgestemd met de meerjarige agenda Fiets (Verbonden regio). We actualiseren deze agenda jaarlijks. Het inventariseren is een voorbereidende stap, en het stimuleren van doorontwikkeling is gericht op het bedenken van wat er moet gebeuren.	Ontwikkel-activiteit
	7 Samen met de Verbonden regio scheppen we de voorwaarden om de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie). Afstemmen met partners over rollen en verantwoordelijkheden is een procesmatige activiteit gericht op samenwerking en besluitvorming.	Ontwikkel-activiteit
	8 We inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren de doorontwikkeling van de organisatie hiervan. Je bedenkt wat er nodig is en stimuleert verdere ontwikkeling.	Ontwikkel-activiteit

Thema: Groene groeiregio

Ambitie:	Wonen in balans: versnellen van de woningbouw Regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren.	
Doelen:	1 Zijn er 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal. Beschrijft een maatschappelijke verandering (woningvoorraad), afhankelijk van meerdere partijen.	Resultaat
	2 In meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen. Beschrijft een gewenste kwaliteit van de woonomgeving, niet direct beïnvloedbaar, maar wel stuurbaar.	Doel
	3 Waarvan meer betaalbare (koop)woningen. Richt zich op een maatschappelijke uitkomst: meer betaalbare woningen.	Doel

	4	Wordt bij circulair gebouwde woningen 25% circulair bouw materiaal gebruikt. Richt zich op een meetbare maatschappelijke verandering in de bouwpraktijk.	Resultaat
	5	Met meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen, zoals voor ouderen, internationale medewerkers, kwetsbare doelgroepen en jongeren. Beschrijft een maatschappelijke uitkomst: betere beschikbaarheid van woningen voor specifieke groepen.	Doel
	6	zijn er breed inzetbare, flexibele (tijdelijke) huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten. Het betreft een concrete oplevering van huisvestingsconcepten.	Resultaat
Activiteiten:	1	In de periode 2023-2025 werken wij met Rijk en provincie samen in de Woondeal 2.0, waarin wij meer op realisatie gerichte afspraken hebben gemaakt met betere aansluiting op de behoefte van gemeenten als effectief versnellingsinstrument, inclusief bijbehorende nieuwe uitvoeringsgelden. Het maken van afspraken is een tussenproduct van een proces.	Oplever-activiteit
	2	In 2022 verkennen wij met de gemeenten of deze nieuwe Woondeal ook als provinciale Woonagenda kan gelden. Het verkennen van beleidsopties is een voorbereidende stap.	Ontwikkel-activiteit
	3	Coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en het akkoord. Coördinatie is een uitvoerende activiteit gericht op afstemming en samenwerking.	Uitvoerings-activiteit
	4	Inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen. Het gaat om het verzamelen en analyseren van informatie om beter te begrijpen wat nodig is.	Ontwikkel-activiteit
	5	Voor gemeenten blijft de flexpool beschikbaar. Onderzocht wordt of deze kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool. Het "onderzoeken" wijst op een verkennende fase waarin wordt nagedacht over een mogelijke doorontwikkeling. Er is nog geen besluit of uitvoering, maar een verkenning van opties.	Ontwikkel-activiteit
	6	Inzet van regionale experts voor ondersteuning op thema's zoals conceptueel en circulair bouwen, de uitvoering van het beleidskader internationale medewerkers, coördinatie rondom huisvesting van specifieke doelgroepen. Hier is sprake van concrete inzet van mensen en middelen om ondersteuning te bieden op specifieke thema's. Dit is uitvoering van eerder vastgesteld beleid.	Uitvoerings-activiteit

	<p>7 Samenbrengen van publieke en private partijen gericht op het realiseren betaalbare flexibele (tijdelijke) woningen, onder meer door het toepassen van circulaire en industriële woningbouw.</p> <p>Het actief samenbrengen van partijen is een vorm van uitvoering, gericht op het realiseren van een concreet resultaat (tijdelijke woningen).</p>	Uitvoerings-activiteit
	<p>8 Inzetten van een aanjaagteam gericht op versnelling van de grote kansrijke woningbouwlocaties in onze regio.</p> <p>Het aanstellen van een team dat versnelling moet realiseren is een uitvoerende maatregel. Het team is een middel om een concreet resultaat te bereiken.</p>	Uitvoerings-activiteit
	<p>9 Gemeenten worden ondersteund bij het toekomstbestendig maken van bestaande wijken. Het gaat hier om de leefbaarheid van wijken door de verduurzaming van woningen en realiseren van gedifferentieerde wijken</p> <p>Het gaat om het uitvoeren van beleid dat eerder is bedacht en besloten.</p>	Uitvoerings-activiteit
	<p>10 Vergroten partnerschap met de corporaties aan de hand van in 2022 opgestelde samenwerkingsthema's. Daarnaast zoeken wij de samenwerking met marktpartijen (bouwende partijen) en kennisinstellingen via tempotafels bij thema's uit de Woondeal.</p> <p>Beide onderdelen gaan over het versterken van samenwerking met externe partijen, op basis van bestaande afspraken of via nieuwe overlegstructuren (tempotafels).</p>	Uitvoerings-activiteit

Bijlage 2 Strategische Agenda en Regionale Speerpunten

Hieronder is de relatie tussen de Strategische Agenda Middengebied en de regionale speerpunten weergegeven:

Opgave	Strategische Agenda Middengebied	Overeenkomst met Regionale Speerpunten
Groene Groeiregio (Wonen in Balans)	De centrale opgave is regisseren van de groei met behoud en versterking van het groene en dorpse karakter en de leefbaarheid. Het aantal inwoners kan niet onbeperkt doorgroeien.	De GMR-ambitie 'Wonen in Balans' is een directe reflectie van het lokale kader: groei is alleen acceptabel als het de identiteit versterkt en flankerend beleid (voor leefbaarheid, duurzaamheid en bereikbaarheid) volgt. De Middengebied Agenda bundelt hier de Verstedelijkingsstrategie en de Woondeal.
Productieve Regio (Stimuleren MKB)	De centrale opgave is het versterken en behouden van een sterk ondernemers- en vestigingsklimaat. De ontwikkeling van bedrijventerreinen moet in balans zijn met duurzaamheid, leefbaarheid en bereikbaarheid.	De lokale inzet is gericht op het ondersteunen van het bestaande MKB en het koppelen van lokale bedrijven aan de regionale topsectoren (Food, Health, Energy) en Logistics Valley. Dit vormt de strategische basis voor de GMR-activiteiten om het MKB toekomstbestendig te maken.
Verbonden Regio (Gebiedsgerichte Corridors)	De centrale opgave is het behoud van de bereikbaarheid van het middengebied door het multimodale netwerk te optimaliseren. De agenda agendaert specifieke knelpunten en lobbydoelen.	De Middengebied Agenda definieert de geografische en infrastructurele realiteit (A15, A325, Betuweroute). De lobbydoelen (zoals de extra aansluiting op de A325 vanuit Huissen en de optimalisatie van knoop 38) zijn de concrete, gebiedsgerichte projecten die de GMR (o.a. in de A325 corridor) oppakt.
Ontspannen Regio (Duurzaam Toerisme)	De centrale opgave is het behoud van het groene en dorpse karakter en aantrekkelijk blijven op het vlak van recreëren. Park Lingezegen moet een blijvende groene buffer vormen en mag niet worden aangetast.	De GMR-activiteiten op het gebied van Duurzaam Toerisme (profiel en verhaallijnen) zijn de directe uitvoering van de gezamenlijke beleidsnota "De Betuwe, een dijk van een landschap". Het kader om de drukte te spreiden sluit aan bij de wens van de gemeenten om het groene en dorpse karakter te beschermen.
Circulaire Regio (Circulaire Bouw)	De centrale opgave is het nauw samenwerken aan de energietransitie, duurzame verstedelijking en circulaire economie.	De Middengebied Agenda voorziet in de strategische intentie en de samenwerkingsstructuren. De GMR-speerpunten, zoals circulair bouwen en het gebruik van de circulaire impactladder, zijn de concrete instrumenten om aan de lokale voorwaarde van duurzame woningbouw te voldoen.

Bijlage 3 Analyse GMR in de jaarrekening van Overbetuwe

Opgave	Rapportage in jaarrekening Overbetuwe
Algemeen Lobby. Public Affairs samenwerking	<p>2021</p> <ul style="list-style-type: none"> Per 1 januari 2021 is de Groene Metropoolregio van start gegaan. Onze regio staat voor de uitdaging hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit <p>2022</p> <ul style="list-style-type: none"> Er zijn resultaten geboekt, als het gaat over de positionering van de GMR, het weer meedoen in landelijke, provinciale en internationale programma's en projecten met bijbehorende budgetten. In de samenwerking is veel tijd en energie gestoken in het uitvoeren van onze regionale agenda, het opladen van de Regio Deal en de Verstedelijkingsafspraken. <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> Is cofinanciering via regionale bijdragen geëffectueerd bij onder andere RES-gelden (SPUK Warmte) en Regiodeal én is ondersteund bij specifieke subsidies (zoals Impuls Woningbouw). Is cofinanciering via regionale bijdragen geëffectueerd bij onder andere RES-gelden (SPUK Warmte) en Regiodeal én is ondersteund bij specifieke subsidies (zoals Impuls Woningbouw). Profileert en positioneert de GMR in tal van netwerken én heeft de regio een sterke vertegenwoordiging in Den Haag, Brussel én Nordrhein-Westfalen.
Verbonden regio	<p>2023</p> <ul style="list-style-type: none"> De regio heeft een mobiliteitsplus-pakket onder de aandacht van het ministerie van Infrastructuur & Water gebracht. Met dit mobiliteitsplus-pakket krijgen we meer inzicht in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen A12/A15 als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. Tevens is besloten dat er een integrale aanpak van de bereikbaarheid van de A325 volgt (gebiedsaanpak A325). <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> Is richting gegeven voor een nieuw regionaal mobiliteitsprogramma met het Koersdocument Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP). Dit document geeft de ambities, doelstellingen en gekozen richting op de inzet van (regionale) mobiliteit.

	<ul style="list-style-type: none"> • Geeft de regio met een position paper input mee aan de provincie voor de Concessie OV Arnhem-Nijmegen-Foodvalley 2026-2036. • Er is een verkenning uitgevoerd naar de koppelkansen tussen mobiliteitshubs en Toeristische Overstappunten (TOPs), o.a. station Elst en carpoolplaats A325 Elst. • Het Veluwewaal-pad is uitgewerkt zodat het gereed is om in 2025 een samenwerkingsovereenkomst te sluiten. Hierin worden afspraken vastgelegd over het gezamenlijk toewerken naar realisatie een deze verbinding.
Productieve regio	<p>2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is gewerkt aan de voorbereidingen voor het opstellen van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2028, dat per 1 januari 2025 moet ingaan. <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> • De uitgangspunten voor het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2028 zijn in het najaar door gemeenteraden behandeld. • Vervolgens is op basis van deze uitgangspunten en de ontvangen zienswijzen het RPW uitgewerkt, ten behoeve van vaststelling in mei 2025. • De uitvoering van het Human Capital Akkoord is geborgd bij The Economic Board en stimuleert initiatieven voor werkenden en werkzoekenden. • Doorverwijzing voor de mkb'er zijn/worden periodiek geeffectueerd, met als doel toekomstbestendiger door meer kennis, kunde en slagkracht van mkb'ers.
Groene groei regio	<p>2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2023 is een regioarrangement opgesteld, dat naar alle gemeenteraden is gestuurd (en is vastgesteld). Samen met de Circulaire regio organiseerde de Groene Groei regio per deelgebied gebiedsateliers over netcongestie en de woningbouwopgave. Daarbij is gekeken naar de noodzakelijke maatregelen in de energievoorziening. In NOVEX verband (met Rijk en Regio Foodvalley) is een Ontwikkelperspectief opgesteld; de uitbreiding van de Verstedelijkingsstrategie met o.a. een onderdeel landelijk gebied en het groen-blauw raamwerk. <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zijn er regionaal circa 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal. • Voor het Rijksprogramma 'Een thuis voor iedereen' zijn we koploperregio geworden; er is een beleidskader aandachtsgroepen ontwikkeld, als bouwsteen voor lokale woonzorgvisies.

	<ul style="list-style-type: none"> • Is inzet van de Flexpool geleverd voor realisatie in woningbouwprojecten, inclusief kennisdeling t.b.v. ondersteuning bij grond/prijsinstrumenten. • Zijn er reality-checks gedaan met de marktpartijen op lopende woningbouwplannen in de pijplijn. Op grond hiervan zijn afspraken gemaakt over o.a. samenwerking rond netcongestie. • Werkten we gebiedsgericht: de ambities Novex, Regioarrangement en Verstedelijkingsstrategie zijn gesynchroniseerd; de gezamenlijke uitvoeringsagenda landt in de gebiedsprogramma's; hiervoor zijn de structuur en aanpak voor gebiedsprogramma's voltooid. Deze is reeds benut voor bouwstenen RMP, Woondeal, RWP en RES, deze is gereed voor updates en aanscherpingen begin 2025.
Ontspannen regio	<p>2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De contouren vastgelegd voor een uitvoeringsagenda Groen-Blauw Raamwerk, inclusief selectie koploperprojecten (o.a. Boven-Linge in het Middengebied), met provinciale financiering voor het proces van uitwerking. <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het vernieuwd recreatieve wandelnetwerk voltooid: 350 kilometer aan wandelpaden kreeg bebording en informatiepanelen. • Is het Ambitiedocument Duurzaam toerisme en Cultuur op drie verhaallijnen vastgesteld: WOII, de rivieren én het en Romeins verleden.
Circulaire regio	<p>2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor het project gemeentelijke inkoop van energie is in 2023 de nieuwe contractbeheerder, samen met leverancier Eneco, een traject gestart om te bekijken hoe de GMR gemeenten kan ondersteunen om hun gebruik van aardgas de komende jaren terug te dringen. • Tevens is het Uitvoeringsprogramma Regionale Energiestrategie (RES) 2024-2030 is vastgesteld. <p>2024</p> <ul style="list-style-type: none"> • De RES 2024 is opgeleverd met daarin de wijze waarop uitvoering van de RES-1.0 uitspraken wordt uitgevoerd en gestimuleerd. Het regionale Warmteprogramma is klaar en uitvoering loopt, o.a. onderzoek geothermie in het cluster van gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Arnhem en Nijmegen. We zijn gestart met integraal programmeren en geven invulling aan de maatregelen uit het regionaal uitvoeringsprogramma netcongestie. • We hebben regionaal opgetrokken over het Soorten management Plan (SMP).
	<ul style="list-style-type: none"> • Regiodeal project Lifeport Cool Lab is toegekend en de kennisdeling met andere deelnemende gemeenten en inzet van studenten is gestart.

Bijlage 4 Analyse Rapportage op doelen en activiteiten

Hieronder wordt aangegeven op welke wijze er gerapporteerd is op de doelen en activiteiten binnen de verschillende opgaven. Dit geldt voor de geselecteerde speerpunten.

Opgave: Verbonden regio		
Speerpunt/ Ambitie:	Gebiedsgerichte corridors Is de bereikbaarheid van de regio sterk verbeterd en kan iedereen snel, comfortabel, veilig, schoon en betrouwbaar reizen. We bieden duurzame oplossingen voor een robuust en veilig wegennet, betrouwbaar spoor, (H)OV voor iedereen en een aantrekkelijk fietsnetwerk.	
Doelen:	1 Realiseren we samen gebiedsgerichte projecten in corridors van weg, rail en water.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator
	2 Hebben we goede (OV-) verbindingen naar Utrecht, Eindhoven, Zwolle, Achterhoek én Duitsland (ICE).	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator
	3 Wordt de capaciteit van het regionale infrastructuurnetwerk beter benut.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator
	4 Is de capaciteit en doorstroming van het regionale mobiliteitsnetwerk vergroot en dragen wij met projecten bij aan het verbeteren van de leefomgeving.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator
Activiteiten:	1 Spoor: opdracht voor onderzoeken en analyse - A12 spoorcorridor - Goederenrouting Noordoost Europa (GNOE) - Goederencorridor Overbetuwe (A15, Waal, RTG) - Regionaal spoor - Gelijkvloerse overwegen	<ul style="list-style-type: none"> De GMR heeft veel tijd en energie gestoken in de lobby voor een robuuste A12 spoorcorridor. De lobbyacties hebben geleid tot concrete politieke resultaten³¹ Gezamenlijke lobbyacties richting de Kamer hebben geleid tot Kamervragen en een breed aangenomen motie De verbetering van de A12 spoorcorridor voor personenvervoer is onder de aandacht gebracht van de Europese Commissie, die deze verbetervoorstellen steunt. Dit laatste is ook voorgelegd tijdens het BO MIRT in november 2022. Tijdens BO MIRT is besloten om voor de corridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem (UAD) een MIRT-onderzoek te starten.³²

³¹ Jaarstukken GMR 2021

³² 4^e kwartaalbericht 2022 GMR

		<ul style="list-style-type: none"> • Corridor op "On Hold" Het Ministerie van IenW zette het MIRT-onderzoek naar de corridor UAD tijdelijk "on hold" eind 2023, onder andere vanwege personele problemen en onvoldoende financiële middelen in het Mobiliteitsfonds voor de benodigde infrastructuur voor 2040³³ • Dit MIRT-onderzoek heeft IenW vorig jaar op de pausstand gezet, maar is weer gestart. De provincie Gelderland trekt dit onderzoek in combinatie met het ministerie van IenW. De GMR is direct betrokken bij deze corridorstudie. Omdat er ook infrastructurele opgaven liggen op het tracé tussen Arnhem en de Duitse grens (gelijkvloerse spoorkruisingen Liemers), zette de GMR in op het weer toevoegen van de D aan deze corridorstudie. Dat laatste is gelukt! In het geactualiseerde plan.³⁴ • De Groene Metropoolregio (GMR) heeft in 2021 veel tijd en energie gestoken in de lobby voor de goederenrouting Oost-Nederland. • In november 2022 was er een bestuurlijk overleg met de staatssecretaris van IenW over het vervolgtraject van de OAO-notitie (Opgave, Afbakening en Omgeving) GNOE³⁵ • Na veel discussie over organisatie en scope van het onderzoek wordt het plan van aanpak "Nut en noodzaak onderzoek" goederenvervoer nu uitgevoerd. Dit onderzoek beoogt de vraag te beantwoorden of alle goederen wel via de haven van Rotterdam per spoor naar Noord- en Oost- Europa moeten worden vervoerd³⁶ • Tijdens een Bestuurlijk Overleg Spoorgoederenvervoer Oost (juni 2024) werd onverwachts gevraagd om akkoord te gaan met een uitvraag aan een bureau om het Nut en Noodzaak onderzoek snel te starten.³⁷ • Er ligt een aangepast voorstel (plan van aanpak) en een nieuwe planning. In mei 2025 start het Nut-en-noodzaakonderzoek
--	--	---

³³ 1^e kwartaalbericht 2023- GMR

³⁴ 3^e kwartaalbericht 2024 GMR

³⁵ 4^e kwartaalbericht 2024 GMR

³⁶ 4^e kwartaalbericht 2024 GMR

³⁷ 2^e kwartaalbericht 2024 GMR

		<p>GNOE. Provincie Gelderland zit namens onze regio in het bestuurlijk overleg.³⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het onderzoek naar het nut en de noodzaak van GNOE is gestart. De provincie Gelderland vertegenwoordigt onze regio bestuurlijk. We worden op de hoogte gehouden via het bestuurlijk overleg GNOE en de spoorgoederentafels Oost-Nederland. Ambtelijk nemen we deel in het kernteam+ GNOE. De resultaten verwachten we in het tweede kwartaal van 2026.³⁹
	Goederenrouting Noord-oost Europa (GNOE)	<ul style="list-style-type: none"> • De Groene Metropoolregio (GMR) heeft in 2021 veel tijd en energie gestoken in de lobby voor de goederenrouting Oost-Nederland • In november 2022 was er een bestuurlijk overleg met de staatssecretaris van IenW over het vervolgtraject van de OAO-notitie (Opgave, Afbakening en Omgeving) GNOE⁴⁰ • Na veel discussie over organisatie en scope van het onderzoek wordt het plan van aanpak "Nut en noodzaak onderzoek" goederenvervoer nu uitgevoerd. Dit onderzoek beoogt de vraag te beantwoorden of alle goederen wel via de haven van Rotterdam per spoor naar Noord- en Oost- Europa moeten worden vervoerd.⁴¹ • Tijdens een Bestuurlijk Overleg Spoorgoederenvervoer Oost (juni 2024) werd onverwachts gevraagd om akkoord te gaan met een uitvraag aan een bureau om het Nut en Noodzaak onderzoek snel te starten.⁴² • Er ligt een aangepast voorstel (plan van aanpak) en een nieuwe planning. In mei 2025 start het Nut-en-noodzaakonderzoek GNOE. Provincie Gelderland zit namens onze regio in het bestuurlijk overleg.⁴³ • Het onderzoek naar het nut en de noodzaak van GNOE is gestart. De provincie Gelderland vertegenwoordigt onze regio bestuurlijk. We worden op de hoogte

³⁸ 1^e kwartaalbericht 2025 GMR

³⁹ 2^e kwartaalbericht 2025 GMR

⁴⁰ 4^e kwartaalbericht 2024 GMR

⁴¹ 4^e kwartaalbericht 2024 GMR

⁴² 2^e kwartaalbericht 2024 GMR

⁴³ 1^e kwartaalbericht 2025 GMR

		<p>gehouden via het bestuurlijk overleg GNOE en de spoorgoederentafels Oost-Nederland. Ambtelijk nemen we deel in het kernteam+ GNOE. De resultaten verwachten we in het tweede kwartaal van 2026.⁴⁴</p>
	Goederencorridor Overbetuwe (A15, Waal, RTG)	<ul style="list-style-type: none"> • A15 (Wegcorridor): De GMR heeft een Mobiliteitspluspakket onder de aandacht gebracht bij het Ministerie van IenW en de provincie Gelderland.⁴⁵ • Mede naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State begin april, is door de betrokken partijen en gemeenten aan de GMR gevraagd toe te werken naar een zogenaamd mobiliteitspluspakket. Dit mobiliteitspluspakket is bedoeld om meer inzicht te krijgen in de mogelijke mobiliteitsmaatregelen rondom de A15/A12. Juist als er forse vertraging in de realisatie ontstaat. Dit pakket is dus óók nodig als er dit jaar een positieve uitspraak komt, aangezien het dan nog vier tot zes jaar duurt voordat de A15 wordt opengesteld. In augustus is dit mobiliteitspluspakket opgeleverd.⁴⁶ • Afspraken rondom de Railterminal Gelderland (RTG) en de Gebiedsvisie Knoop 38 zijn bepalend voor andere projecten in de corridor, zoals de Doorfietsroute VeluweWaalpad. De afhandeling en nieuwe afspraken hierover hebben in 2024 geleid tot vertraging in de besluitvorming over het VeluweWaalpad.⁴⁷
	Regionaal spoor	<ul style="list-style-type: none"> • Maaslijn: De GMR heeft, samen met regionale partners, aandacht gevraagd voor de stopgezette aanbesteding van de elektrificatie en gedeeltelijke verdubbeling van de Maaslijn.⁴⁸ • De Maaslijn is gegund op 24 oktober aan Swietelsky Rail Benelux.⁴⁹ • Spoorlijn Geldermalsen-Tiel-Arnhem: De verkenning naar deze spoorlijn, in opdracht

⁴⁴ 2^e kwartaalbericht 2025 GMR

⁴⁵ 1^e kwartaalbericht 2025 GMR

⁴⁶ 3^e kwartaalbericht 2024 GMR

⁴⁷ 4^e kwartaalbericht 2024 GMR

⁴⁸ 3^e kwartaalbericht 2022 GMR

⁴⁹ 4^e kwartaalbericht 2023 GMR

		<p>van Regio Rivierenland en de GMR, is afgerond⁵⁰</p> <ul style="list-style-type: none"> • OV Concessie (2026-2036): De GMR en Regio Foodvalley hebben een gezamenlijke zienswijze ingediend op het ontwerp Programma van Eisen (PvE) voor de nieuwe OV-concessie, waarin zij hun ongerustheid uitten dat het voorstel een verschraving van het OV zou betekenen, wat de woningbouwopgave onder druk zet.⁵¹
	Gelijkvloerse overwegen	<ul style="list-style-type: none"> • Opdracht voor Onderzoek: De GMR heeft opdracht gegeven voor een onderzoek naar de zeven gelijkvloerse spoorkruisingen in de gemeenten Duiven en Zevenaar (in de Liemers).⁵² • Movares leverde een onderzoek op naar de zeven gelijkvloerse spoorkruisingen in Duiven en Zevenaar op de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (UAD). In dit onderzoek is gekeken naar de spoorwegveiligheid, barrièrewerking in relatie tot de verstedelijking, leefbaarheid en bereikbaarheid.⁵³ • Ondanks opname in de regionale agenda 2022 hebben we geen invulling kunnen geven aan de coördinator logistiek. Ook is er geen onderzoek gestart naar de gelijkvloerse overwegen in de regio.⁵⁴
	HOV: start om te komen tot een nieuw HOV 2.0	<ul style="list-style-type: none"> • In 2022 is op initiatief van de provincie een start gemaakt om te komen tot een nieuw pakket (H)OV 2.0 voor de periode 2023-2025. De regio heeft hierin een adviserende rol en ondersteunt de gemeenten met capaciteit. Ook adviseren wij bij de nieuwe OV-aanbesteding.⁵⁵
	Advisering bij OV-aanbesteding	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten en regio's werden gevraagd om aan te geven wat zij belangrijk vonden voor het Programma van Eisen (PvE) van de nieuwe aanbesteding. Gezamenlijk standpunt: De GMR, de 18 gemeenten en Regio Foodvalley dienden een gezamenlijk position paper 'Regionaal Openbaar Vervoer'

⁵⁰ 4^e kwartaalbericht 2023 - GMR

⁵¹ 1^e kwartaal 2023- GMR

⁵² 1^e kwartaalbericht 2023 - GMR

⁵³ 4^e kwartaalbericht 2024 & Jaarstukken 2024 -GMR

⁵⁴ Jaarstukken 2022 - GMR

⁵⁵ GMR agenda 2022

		in, evenals een bijbehorende Ambitienetwerk-kaart ⁵⁶ .
	Contractbeheer Multimodaal Model	<ul style="list-style-type: none"> Contractbeheer Multimodaal Model. In 2022 is het multimodaal model opgeleverd. Vanuit de regio is een voorstel gemaakt voor contractbeheer namens alle gemeenten.⁵⁷
	<p>Weg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij werken voor de A12 toe naar alliantie. - De in 2022 opgepakte verkenning wordt in 2023 e.v. geconcretiseerd. - De in 2022 gestarte verkenning integrale aanpak A50 Noord (Arnhem-Apeldoorn-Zwolle) leidt tot een gerichte aanpak aan de noordkant van de regio. - Truckparking. Rijk en provincie pakken dit op vanuit de logistieke corridors 	<ul style="list-style-type: none"> Gelders Eiland / Pilot FOZ: De alliantie startte met de Pilot Fashion Outlet Zevenaar (FOZ), waarvoor in Q1 2023 een Plan van Aanpak werd gemaakt om de bereikbaarheid na opening te waarborgen.⁵⁸ De verkenning van de A50 is succesvol geconcretiseerd en bestuurlijk bekrachtigd, al is de uitvoering vertraagd. Verkenning Business Case: De GMR voerde in 2022 een verkenning naar de business case Truckparking uit. De GMR sloot hierbij aan bij de provincie als trekker van dit traject.⁵⁹
	<p>Water</p> <p>Onderzoeken wij het ontwikkelpotentieel van binnenhavens en RTG (Railterminal Gelderland) om een verschuiving van transport over de weg naar spoor en water te ondersteunen. Daarnaast streven we naar schonere scheepvaart, waarbij we samenwerken met andere havensteden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> In 2021 is, in samenwerking met de Verbonden regio, de HAN, de provincie, VNO-NCW en Logistics Valley, gewerkt aan een regionale visie en een gezamenlijke koers op logistiek. Deze visie besteedt ook aandacht aan binnenvaart en havens. Op basis van deze visie kunnen gefundeerde keuzes worden gemaakt voor vervolgacties.⁶⁰ Roadmap Logistiek: De inhoudelijke koers voor het integrale speerpunt duurzame logistiek is vastgelegd in de Roadmap Logistiek, waarover in het eerste kwartaal van 2024 is besloten. Deze koers is van belang voor de opgaven Productieve, Verbonden en Circulaire regio.⁶¹

De rapportage over de opgave Verbonden Regio heeft een sterk beschrijvend karakter, waarbij de nadruk ligt op de inspanningen en processtappen die de Groene Metropoolregio heeft ondernomen. Er wordt uitgebreid ingegaan op samenwerkingen met partners, bestuurlijke en politieke acties zoals lobbytrajecten, overlegmomenten en moties.

Veel van deze activiteiten lijken echter vooral ingegeven door actuele ontwikkelingen en bestuurlijke dynamiek, in plaats van voort te komen uit vooraf geformuleerde doelen of resultaten. Het betreft

⁵⁶ 1^e kwartaalbericht 2024 -GMR

⁵⁷ Jaarstukken 2022 -GMR

⁵⁸ 1^e kwartaalbericht 2023-GMR

⁵⁹ GMR agenda 2022

⁶⁰ GMR Agenda 2022

⁶¹ 2^e kwartaalbericht 2024 -GMR

vaak procesgerichte acties - zoals verkenningen, afstemmingen en overleggen - zonder duidelijke koppeling aan concrete output of outcome. Hierdoor ontbreekt regelmatig een directe relatie met vooraf vastgestelde indicatoren, wat het beoordelen van voortgang en effectiviteit bemoeilijkt. Hoewel de rapportage enkele belangrijke besluiten en doorbraken benoemt, zoals de herstart van het MIRT-onderzoek en de oplevering van de Roadmap Logistiek, worden deze niet verbonden aan meetbare effecten of resultaten. Er is onvoldoende duiding over de mate waarin de uitvoering op koers ligt of achterblijft. Daarmee krijgt de rapportage het karakter van een voortgangsverslag dat vooral bestuurlijke inzet en samenwerking belicht, terwijl de daadwerkelijke impact op de regio onderbelicht blijft.

Opgave: Productieve Regio		
Speerpunt/ Ambitie:	Stimuleren Ondernemerschap MKB Is het MKB de COVID-19 crisis te boven. Het innovatief vermogen en positie van bedrijven is versterkt en de productiviteit van bedrijven is toegenomen. De werkgelegenheid is gestegen. Er is een toekomstbestendige arbeidsmarkt en externe gelden zijn binnengehaald om te investeren in onze economie	
Doelen:	1 Hebben we in de regio meer start-ups, scale-ups en nieuwe bedrijven in het MKB.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator.
	2 stimuleren we ondernemerschap via (lokale) broedplaatsen.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator
	3 Zijn ondernemers verbonden aan kennis- en investeringsnetwerken in regionaal en nationaal verband.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator.
	4 Heeft het MKB een slag gemaakt in digitalisering.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator.
	5 Is het MKB meer toekomstbestendig door meer kennis, kunde en slagkracht van MKB'ers.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van een indicator.
Activiteiten:	6 In 2022 krijgen we inzicht in de mogelijkheden voor financiële steun tot 1 miljoen euro.	<ul style="list-style-type: none"> De inventarisatie hiervan, uitgevoerd door KplusV, is afgerond gepresenteerd aan bestuurders en ambtenaren. Het rapport is inhoudelijk zeer goed ontvangen en de voorgestelde vervolgstappen, zoals het maken van een funding tool, een verdieping voor financiering voor start ups en scale ups, Europese financieringsmogelijkheden en een communicatieplan zijn bestuurlijk goedgekeurd en worden begin 2023 verder uitgewerkt.⁶² Na de oplevering van het rapport in 2022 zijn direct vervolgstappen bestuurlijk

⁶² 4^e kwartaalbericht 2022 -GMR

		goedgekeurd en in 2023 verder uitgewerkt
	7 We organiseren samen met onze partners ontmoetingsmomenten voor ondernemers gericht op netwerken, innovatie en kennisdeling.	<ul style="list-style-type: none"> Stakeholderbijeenkomsten: Tussen november 2023 en juli 2024 zijn zeven bijeenkomsten gehouden met een consortium van stakeholders. Kennisdeling Koplopersgroepen: In het Rijk van Nijmegen is eind 2024 unaniem ingestemd met de start van een intervisiegroep circulair inkopen voor het MKB vanaf 2025, wat dient als een netwerk voor kennisuitwisseling.⁶³
	8 We scheppen voorwaarden voor MKB'ers om een stap te maken in verdere digitalisering en toekomstbestendigheid.	<ul style="list-style-type: none"> De eerste deelnemers hebben het programma Toekomstgericht ondernemen afgerond. De winst die de ondernemers benoemden na afronding van het programma bestond onder meer uit omzetstijging, nieuwe verdienmodellen, een groter netwerk, nieuwe inzichten door uitzoomen, nieuwe financiering, inspiratie, meer plezier, betere balans tussen werk en privé en zelfs nieuwe vriendschappen.⁶⁴
	9 We ontwikkelen samen met onze partners een ecosysteem dat bijdraagt aan meer start-ups en nieuwe bedrijven in het MKB.	<ul style="list-style-type: none"> In de regio zijn zeer veel initiatieven voor startups. Het is niet altijd even duidelijk welke dat zijn en hoe ze samenwerken en elkaar kunnen versterken. Daarom is een begin gemaakt met een project om enerzijds te inventariseren wat er al is, maar ook te kijken waar de behoefte ligt en hoe de bestaande initiatieven kunnen worden ontsloten naar het mkb. Een goede communicatie is hierin essentieel. Doel van dit project is dat mkb'ers in de hele regio kunnen meeprofiteren van de succesvolle projecten die al lopen. De inventarisatie wordt naar verwachting in Q1 van 2023 afgerond. Daarna kunnen de vervolgstappen worden genomen.⁶⁵
	10 We verbinden lokale projecten met projecten op de investeringsagenda en het MKB.	<ul style="list-style-type: none"> Regionaal Expertiseteam Energie (REE): Dit team is opgezet om individuele energieadviezen te verstrekken aan micro- en kleine ondernemers. Het REE heeft hiervoor een subsidie van €420.000 ontvangen van de provincie (SpUk BV),

⁶³ 1^e kwartaalbericht 2024 -GMR

⁶⁴ 2^e kwartaalrapportage 2023-GMR

⁶⁵ 4^e kwartaalrapportage 2022-GMR

		<p>specifiek voor ontzorging van het MKB, en €240.800 uit de Regio Deal om collectieven van bedrijven te ontzorgen bij netcongestie en energievraagstukken.⁶⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toekomstbestendige Bedrijventerreinen: Dit project, dat een positief advies kreeg voor Regio Deal-subsidie, richt zich op het vergroenen en klimaatadaptief maken van werklocaties, wat de toekomstbestendigheid en het vestigingsklimaat voor het MKB versterken.⁶⁷
--	--	--

De rapportage over de Productieve Regio laat een sterke uitvoeringsgerichtheid zien. De nadruk ligt op concrete activiteiten, zoals uitgevoerde onderzoeken, georganiseerde bijeenkomsten en toegekende subsidies, waarmee de regio zichtbaar inzet op het versterken van het midden- en kleinbedrijf. De voortgang wordt voornamelijk weergegeven in termen van gerealiseerde projecten en bestuurlijke stappen, wat duidt op een proces- en output-gerichte rapportagestijl. Hoewel de rapportage daarmee een goed beeld geeft van de uitvoeringsdynamiek en bestuurlijke betrokkenheid, blijft de koppeling met de achterliggende beleidsdoelen - zoals het vergroten van het aantal start-ups, het versterken van innovatiekracht en het verhogen van de productiviteit van het MKB - grotendeels impliciet. Effecten worden niet systematisch gemeten of onderbouwd, maar vooral beschreven aan de hand van positieve ervaringen van ondernemers. Daarmee heeft deze rapportage vooral het karakter van een beschrijvend voortgangsverslag dat sterk gericht is op uitvoering en minder op de meetbare impact van de inspanningen voor het MKB in de regio.

Opgave: Circulaire regio		
Speerpunt/ Ambitie::	Circulaire bouw en infrastructuur Hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.	
Doelen:	1 Besteden we alle projecten in de Grond-, Weg en Waterbouw (GWW)-sector circulair aan.	Niet te meten ivm het ontbreken van een indicator.
	2 Wordt minstens 25% van de woningen circulair gebouwd.	Niet te meten ivm het ontbreken van een indicator.
	3 Hebben wij met partners een regionaal ecosysteem ontwikkeld, waarbij het hergebruik van bouwmaterialen en grondstoffen gebruikelijk is en de bouwlogistiek duurzaam functioneert.	Niet te meten ivm het ontbreken van een indicator.
Activiteiten:	1 Om circulair aanbesteden in de GWW-sector algemeen	• Kennistafels: In 2021 zijn vijf 'kennistafels' gestart, gericht op onderwerpen als

⁶⁶ 3^e kwartaalbericht 2024 -GMR

⁶⁷ 1^e kwartaalbericht 2025 -GMR

	geaccepteerd en breed toegepast te krijgen, moet kennis van en ervaring met deze manier van aanbesteden snel groeien. We ondersteunen en versnellen deze leercurve door het opbouwen en uitwisselen van kennis en informatie te organiseren en door de (directe en indirecte) meerwaarde van circulair aanbesteden inzichtelijk te maken.	<p>monitoring, kennisdelen, het inkoopproces, grondstoffenbank/materialenbank en proeftuinen.⁶⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bleek moeite te kosten om met de kennis en informatie alle actoren in de regio te bereiken en te inspireren, met name aan de opdrachtgeverszijde • Tussenevaluatie en Wijziging (2022): Een tussenevaluatie in 2022 gaf aanleiding om de aanpak te wijzigen, omdat Circulaire GWW een verandering in denken en doen vereist, en het gebrek aan capaciteit de drempel voor verandering vergrootte.⁶⁹ • Ondersteuning op Maat (Menukaart): Er is een 'menukaart' ontwikkeld waarmee gemeenten op maat ondersteuning kunnen krijgen bij het meer circulair aanpakken van een concreet GWW-project.⁷⁰
	2 Voor het beoordelen van de circulariteit van bouw hebben we een methode ontwikkeld: de circulaire impactladder.	<ul style="list-style-type: none"> • Het project Circulaire GWW is integraal onderdeel geworden van een Regio Deal project.⁷¹ • De ladder wordt actief gebruikt in de praktijk om de gestelde circulaire doelen te meten en te sturen: Voortgezet Gebruik: Het beoordelen van bouwprojecten met de circulaire impactladder is "gewoon doorgegaan" in 2023 en 2024.⁷²
	3 In zowel de bouw als de GWW-sector wordt op grote schaal gebruik gemaakt van 'virgin materials' waar bovendien ook vaak nog geen goede duurzame alternatieven voor zijn. Wij versterken de praktijk van hergebruik.	<ul style="list-style-type: none"> • Digitale Grondstoffenbank (DuSpot): Om hergebruik van materialen uit de GWW-sector te vergemakkelijken, is de digitale grondstoffenbank DuSpot opgestart, waarbij alle zestien gemeenten per 1 januari 2024 deelnemen⁷³
	4 Circulair bouwen en circulair aanleggen van infrastructuur vergt ook duurzame bouwlogistiek. We ondersteunen verduurzaming daarvan door uitwisseling van	<ul style="list-style-type: none"> • In 2024 is een onderzoek naar bouwlogistiek gestart, uitgevoerd door de HAN. Dit onderzoek richtte zich op de huidige situatie, de uitdagingen, duurzaamheid en circulariteit in de regio. Uit het onderzoek van de HAN komen

⁶⁸ Jaarstukken 2021 -GMR

⁶⁹ 2^e kwartaalbericht 2022 -GMR

⁷⁰ Jaarstukken 2023 -GMR

⁷¹ Jaarstukken 2024 -GMR

⁷² Jaarstukken 2023 -GMR

⁷³ Jaarstukken 2023 -GMR

	kennis, informatie en ervaringen te faciliteren.	verschillende aandachtspunten, randvoorwaarden en aanbevelingen. Bijvoorbeeld over circulaire bouwhubs. Met de resultaten gaan we in 2025 graag aan de slag om te kijken of circulaire bouwhubs een regionale meerwaarde bieden. ⁷⁴
--	--	--

De opgave Circulaire regio laat een duidelijke inzet zien op het stimuleren van circulair aanbesteden en bouwen binnen de GWW-sector, met een breed scala aan activiteiten zoals kennistafels, instrumentontwikkeling en regionale samenwerking. Tegelijkertijd blijkt het lastig om deze inspanningen te koppelen aan vooraf geformuleerde doelen activiteiten of meetbare resultaten. Veel activiteiten zijn procesgericht en ontstaan uit actuele dynamiek, zoals het opstarten van DuSpot en het HAN-onderzoek naar bouwlogistiek. Positief is dat er sprake is van een lerende aanpak, zoals blijkt uit de tussenevaluatie en bijstelling van de strategie in 2022. Ook de ontwikkeling van instrumenten zoals de circulaire impactladder en de menukaart biedt aanknopingspunten voor verdere professionalisering. Toch blijft het onduidelijk in hoeverre deze instrumenten daadwerkelijk bijdragen aan circulaire resultaten in de praktijk. De brede deelname van gemeenten aan DuSpot en de voortzetting van de impactladder zijn belangrijke stappen, maar zonder structurele monitoring en effectmeting blijft het lastig om de voortgang en impact van de opgave Circulaire regio goed te beoordelen.

⁷⁴ Jaarverslag 2024-GMR

Thema: Ontspannen regio		
Speerpunt/ Ambitie::	Duurzaam toerisme Hebben we onze positie als circulaire topregio versterkt en zijn we internationaal zichtbaar. We hebben een instrumentarium ontwikkeld om zuiniger en slimmer om te gaan met energie, grondstoffen en producten.	
Doelen:	1 Hebben we in de regio een vitale sector voor recreatie, die aansluit bij de vraag en bijdraagt aan de (basis)voorzieningen en leefbaarheid in de kernen.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren.
	2 Kiezen bezoekers steeds vaker voor een verblijf van meer dagen in de regio.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren.
	3 Is de drukte door bezoekers beter verspreid over de regio en over de seizoenen.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren.
Activiteiten:	1 Samen met TVAN stemmen we de subregionale marketingvisies op elkaar af en komen we tot een geheel dat past bij het toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden.	<ul style="list-style-type: none"> Voor de GMR zijn drie kernverhaallijnen vastgesteld om op in te zetten: Water, WOII en de Romeinen. In 2021 is een start gemaakt met het uitwerken van een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden.⁷⁵ In 2022 werd een toeristisch profiel op basis van belevingsgebieden gemaakt, en werd gestart met een bijbehorende marketingvisie. In 2023 is besloten om een Masterplan Romeinen te ontwikkelen om het Romeinse verleden beleefbaar te maken.⁷⁶ In 2024 zijn afspraken vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Romeinen in Gelderland om de samenwerking rondom dit verleden uit te bouwen.⁷⁷
	2 We scheppen de voorwaarden (financieringsmogelijkheden, organisatie) om de belevingsgebieden verder te ontwikkelen en bewaken de samenhang daarin.	<ul style="list-style-type: none"> De provincie Gelderland heeft een subsidie verleend om de verhaallijnen "Leven met het water," WOII en Romeinen en het vervolg op het

⁷⁵ 1^e kwartaalbericht 2023 -GMR

⁷⁶ 3^e kwartaalbericht-2022 -GMR

⁷⁷ 1^e kwartaalbericht 2024 -GMR

		<p>vitaliteitsonderzoek een extra boost te geven.⁷⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regio Deal: De GMR werkt eraan om projecten die gerelateerd zijn aan de belevingsgebieden, zoals die binnen de speerpunten van de Ontspannen regio, op te nemen in een aanvraag voor de Regio Deal om externe middelen aan te trekken.⁷⁹ • De GMR zoekt actief aansluiting bij Europese subsidies om de ontwikkeling van de belevingsgebieden te ondersteunen, bijvoorbeeld door de relatie te leggen met ruimtelijke ontwikkeling en de Groen-Blauw Raamwerk-initiatieven.⁸⁰ • In februari 2024 is een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) Romeinen in Gelderland ondertekend tussen de GMR, de gemeente Nijmegen en de provincie Gelderland om de samenwerking rond dit thema te bezegelen.⁸¹ • Afstemming met Uitvoeringsorganisaties: Het toeristische profiel en de marketingvisie worden gebruikt om het opdrachtgeverschap aan uitvoeringsorganisaties (zoals TVAN) op elkaar af te stemmen, wat moet leiden tot efficiëntere inzet van middelen.⁸²
	3 We vertalen het vitaliteitsonderzoek verder in een plan van aanpak om de vitaliteit van de toeristische sector te	<ul style="list-style-type: none"> • Het vitaliteitsonderzoek naar de dag- en verblijfsrecreatie in de regio is gestart.⁸³

⁷⁸ 3^e kwartaalbericht 2023-GMR

⁷⁹ 3^e kwartaalbericht 2023-GMR

⁸⁰ 1^e kwartaalbericht 2022-GMR

⁸¹ 3^e kwartaalbericht 2022-GMR

⁸² 1^e kwartaalbericht 2024-GMR

⁸³ 4^e kwartaalbericht 2022-GMR

	verbeteren en meerdaags verblijf te bevorderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Dit onderzoek was in het eerste kwartaal van 2023 bijna afgerond.⁸⁴ • De belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat de toeristisch-recreatieve sector in de GMR erg vitaal is. • Op basis van het onderzoek en de hieruit voortkomende aanbevelingen, is het doel om in samenwerking met de provincie een vitaliteitsprogramma te maken.⁸⁵ • Er is een ambitiedocument met plan van aanpak voor verhaallijnen en een vitaliteitsprogramma opgesteld. En er is een begin gemaakt met de uitvoering daarvan.⁸⁶
	4 We scheppen de voorwaarden om de vitaliteitsaanpak uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de vitaliteitsaanpak en de uitwerking van de verhaallijnen (Verhaallijnen) werd een subsidie van de provincie Gelderland toegekend om deze projecten een extra impuls te geven.⁸⁷ • Daarvoor maken we in samenwerking met de provincie een vitaliteitsprogramma.⁸⁸
	5 We ondersteunen de professionalisering van het opdrachtgeverschap tussen gemeenten en TVAN. We zoeken naar de gezamenlijke belangen en organiseren gesprekken om te komen tot prestatieafspraken.	<ul style="list-style-type: none"> • We coördineren de gesprekken met TVAN en gemeenten om te komen tot een nog betere en transparantere samenwerking.⁸⁹
	6 Op basis van het plan van aanpak voor fiets- en wandelroutenetwerken, maken we een meerjarige uitvoeringsagenda voor recreatieve routenetwerken, afgestemd	<ul style="list-style-type: none"> • De afgelopen jaren aan te leggen. Dit is in nauwe samenwerking met de gemeenten,

⁸⁴ 1^e kwartaalbericht 2023-GMR

⁸⁵ 2^e kwartaalbericht 2023-GMR

⁸⁶ Jaarstukken 2024 -GMR

⁸⁷ Begroting 2021 -GMR

⁸⁸ 2^e kwartaalbericht 2023 -GMR

⁸⁹ Jaarstukken 2023 GMR

	met de meerjaren agenda Fiets (Verbonden regio). We actualiseren deze agenda jaarlijks.	terreineigenaren, vrijwilligers en (lokale) partners gebeurd. Het resultaat mag er zijn: een netwerk aan wandelroutes, keuzepalen en luisterverhalen, die onze regio met de buurregio's verbindt. ⁹⁰
	7 Samen met de Verbonden regio scheppen we de voorwaarden om de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).	<ul style="list-style-type: none"> • TVAN coördineert dit, namens de betreffende gemeenten. Omdat alleen de gemeenten die nog geen dekkend routenetwerk hebben, meedoen in dit programma, lopen de gemeenten individuele trajecten. De gevraagde cofinanciering van 50% organiseren we om die reden per gemeente. Voor de andere helft van de financiering hebben we een subsidie van de provincie gekregen.⁹¹ • De inwonerbijdrage wordt daarbij gebruik als cofinanciering voor bijdragen van de provincie Gelderland. Voor het onderdeel wandelroutenetwerk is in de primaire begroting € 30.000 aan bijdrage van derden.⁹²
	8 We inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.	<ul style="list-style-type: none"> • Visit Arnhem Nijmegen, belangrijke partner in ons routebureau, gaat dan aan de slag om de uitvoering, samen met gemeenten en GMR, te coördineren. Ook bepalen we de komende tijd hoe we het wandelnetwerk gaan beheren en onderhouden en wie daarin welke rol heeft.⁹³

Hoewel de rapportage onder het thema Ontspannen Regio laat zien dat er diverse stappen zijn gezet en concrete voortgang is geboekt, blijkt bij nadere analyse dat de oorspronkelijke formuleringen van

⁹⁰ 1^e Kwartaalbericht 2025 GMR

⁹¹ 1^e Kwartaalbericht 2023 GMR

⁹² Tussenrapportage 2024 -GMR

⁹³ 2^e kwartaalbericht 2022 -GMR

	met de meerjaren agenda Fiets (Verbonden regio). We actualiseren deze agenda jaarlijks.	terreineigenaren, vrijwilligers en (lokale) partners gebeurd. Het resultaat mag er zijn: een netwerk aan wandelroutes, keuzepalen en luisterverhalen, die onze regio met de buurregio's verbindt. ⁹⁰
	7 Samen met de Verbonden regio scheppen we de voorwaarden om de agenda voor het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk uit te voeren (o.a. financieringsmogelijkheden en organisatie).	<ul style="list-style-type: none"> • TVAN coördineert dit, namens de betreffende gemeenten. Omdat alleen de gemeenten die nog geen dekkend routenetwerk hebben, meedoen in dit programma, lopen de gemeenten individuele trajecten. De gevraagde cofinanciering van 50% organiseren we om die reden per gemeente. Voor de andere helft van de financiering hebben we een subsidie van de provincie gekregen.⁹¹ • De inwonerbijdrage wordt daarbij gebruik als cofinanciering voor bijdragen van de provincie Gelderland. Voor het onderdeel wandelroutenetwerk is in de primaire begroting € 30.000 aan bijdrage van derden.⁹²
	8 We inventariseren wat nodig is voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelroutenetwerk en stimuleren de doorontwikkeling van de organisatie hiervan.	<ul style="list-style-type: none"> • Visit Arnhem Nijmegen, belangrijke partner in ons routebureau, gaat dan aan de slag om de uitvoering, samen met gemeenten en GMR, te coördineren. Ook bepalen we de komende tijd hoe we het wandelnetwerk gaan beheren en onderhouden en wie daarin welke rol heeft.⁹³

Hoewel de rapportage onder het thema Ontspannen Regio laat zien dat er diverse stappen zijn gezet en concrete voortgang is geboekt, blijkt bij nadere analyse dat de oorspronkelijke formuleringen van

⁹⁰ 1^e Kwartaalbericht 2025 GMR

⁹¹ 1^e Kwartaalbericht 2023 GMR

⁹² Tussenrapportage 2024 -GMR

⁹³ 2^e kwartaalbericht 2022 -GMR

activiteiten in de regionale agenda vaak abstract en procesmatig zijn. Termen als “we scheppen voorwaarden” of “we stemmen af” geven richting, maar zijn onvoldoende scherp geformuleerd om als toetsbare activiteiten te gelden. Hierdoor is het lastig om objectief vast te stellen of er daadwerkelijk is voldaan aan wat is beloofd.

Voor een betere toetsbaarheid en sturingsinformatie is het wenselijk dat activiteiten worden geformuleerd als concrete handelingen met een duidelijk product of besluit. Dit draagt bij aan transparantie, meetbaarheid en effectgerichte sturing binnen het opgavegestuurd werken.

Thema: Groene groeiregio		
Speerpunt/ Ambitie::	Wonen in balans: versnellen van de woningbouw Regisseren wij samen met de aangesloten gemeenten de groei in onze regio. Op zo'n manier dat wij de balans tussen stedelijke ontwikkeling, natuur en landschap, economische groei, goede bereikbaarheid en de ontspannen leefkwaliteit behouden en verbeteren.	
Doelen:	1 Zijn er 20.000 woningen bijgebouwd (meetpunt 2020) volgens de afspraken in de Woondeal.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
	2 In meer groene, gedifferentieerde en duurzame wijken en dorpskernen.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
	3 Waarvan meer betaalbare (koop)woningen.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
	4 Wordt bij circulair gebouwde woningen 25% circulair bouw materiaal gebruikt.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
	5 Met meer woningen beschikbaar voor specifieke doelgroepen, zoals voor ouderen, internationale medewerkers, kwetsbare doelgroepen en jongeren.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
	6 zijn er breed inzetbare, flexibele (tijdelijke) huisvestingsconcepten gerealiseerd door de toepassing van innovatieve bouwconcepten.	Niet te meten i.v.m. het ontbreken van indicatoren
Activiteiten:	1 In de periode 2023-2025 werken wij met Rijk en provincie samen in de Woondeal 2.0, waarin wij meer op realisatie gerichte afspraken hebben gemaakt met betere aansluiting op de behoefte van gemeenten als effectief versnellingsinstrument, inclusief bijbehorende nieuwe uitvoeringsgelden.	Onze regio heeft in de periode 2022-2024 de geplande aantallen uit de Woondeal gehaald! We zijn daarmee een van de weinige regio's in Nederland, die de afgesproken woningbouwaantallen realiseren. Gezien de stikstofproblematiek en ruimtegebrek in onze regio is dit niet eenvoudiger dan ⁹⁴
	2 In 2022 verkennen wij met de gemeenten of deze nieuwe Woondeal ook als provinciale Woonagenda kan gelden.	De Groene Metropoolregio en de provincie werken samen aan Woon-agenda's. ⁹⁵

⁹⁴ 2^e kwartaal 2025 -GMR

⁹⁵ GMR agenda 2022

	3	Coördinatie tussen de uitwerking van de Woondeal 2.0 en de Verstedelijkingsstrategie en het akkoord.	Foodvalley (hierna: Verstedelijkingsstrategie) opgesteld en hierover verstedelijkingsafspraken gemaakt eind 2022. Deze verstedelijkingsstrategie en -afspraken zijn vastgesteld door de gemeenteraden van de achttien gemeenten en dienen als basis voor het regioarrangement van de Groene Metropoolregio. ⁹⁶
	4	Inzicht bieden in woonbehoeftes door middel van onderzoek en monitoring, inclusief inzicht in de huisvesting van verschillende doelgroepen.	Het regionaal woonbehoefteonderzoek wordt eenmaal in de drie jaar gehouden. Uit het onderzoek blijkt een aanhoudende grote vraag naar nieuwe betaalbare woningen. Het onderzoek bevestigt dat het belangrijk is om via de woondeal samen in de regio te blijven werken aan de invulling van de woonopgaven. ⁹⁷ We zijn koploperregio voor een regionale Woonzorgvisie. Iedere gemeente is verplicht een woonzorgvisie op te stellen. Als regio geven wij hier in de regionale woonvisie bouwstenen voor. ⁹⁸
	5	Voor gemeenten blijft de flexpool beschikbaar. Onderzocht wordt of deze kan worden doorontwikkeld naar een meer vaste pool.	De Flexpool , die gemeenten voorzag van expertise bij complexe gebiedsontwikkeling, is in 2024 omgezet naar een structurele Projectleiderspool Woningbouw. ⁹⁹
	6	Inzet van regionale experts voor ondersteuning op thema's zoals conceptueel en circulair bouwen, de uitvoering van het beleidskader internationale medewerkers, coördinatie rondom huisvesting van specifieke doelgroepen.	Er zijn twee regisseurs Conceptueel Circulair Bouwen aangesteld, met de taak het versnellen en opschalen van CCB. ¹⁰⁰ Een regisseur huisvesting internationale medewerkers gestart in Q1 2023) is

⁹⁶ Begroting 2024-2027 -GMR

⁹⁷ 1^e kwartaalbericht 2023 GMR, 1^e, 2^e, 3^e kwartaalbericht 2024 en 2^e kwartaalbericht 2025

⁹⁸ 2^e kwartaalbericht 2023 GMR

⁹⁹ Jaarstukken 2024 -GMR

¹⁰⁰ 2^e kwartaalbericht 2023-GMR

		aangetrokken om te zorgen voor de borging van het opgestelde beleidskader en de uitvoering daarvan, inclusief het maken van een uitvoeringsplan en convenant met de markt. ¹⁰¹
	7 Samenbrengen van publieke en private partijen gericht op het realiseren betaalbare flexibele (tijdelijke) woningen, onder meer door het toepassen van circulaire en industriële woningbouw.	Tempotafels: De samenwerking vindt onder meer plaats via zogenaamde publieke private Tempotafels. Deze tafels worden ingezet om casuïstiek te bespreken en randvoorwaardelijke oplossingsrichtingen te verkennen, wat leidt tot begrip en vertrouwen tussen overheid, marktpartijen en woningcorporaties. ¹⁰² In 2024 zijn vier tempotafels georganiseerd, waarvan drie met publiek-private partijen. ¹⁰³
	8 Inzetten van een aanjaagteam gericht op versnelling van de grote kansrijke woningbouwlocaties in onze regio.	De Flexpool (die werkte op basis van ad-hoc aanvragen van gemeenten) is in 2024 omgezet naar een structurele Projectleiderspool Woningbouw om meer structurele uitgaven te garanderen. ¹⁰⁴
	9 Gemeenten worden ondersteund bij het toekomstbestendig maken van bestaande wijken. Het gaat hier om de leefbaarheid van wijken door de verduurzaming van woningen en realiseren van gedifferentieerde wijken	In 2024 is het Afsprakenkader Huisvesting Aandachtsgroepen ontwikkeld, wat een stevig commitment tussen gemeenten en partners vereist om in alle regiogemeenten bij te dragen aan de huisvesting van kwetsbare inwoners. ¹⁰⁵ Op 3 november hebben we in het kader van de Community of Practice van de RES een workshop bijeenkomst gehouden over de voortgang in de regio ten aanzien van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken

¹⁰¹ 1^e kwartaalbericht 2023 -GMR

¹⁰² Jaarstukken 2024 -GMR

¹⁰³ Jaarstukken 2024 -GMR

¹⁰⁴ Jaarstukken 2024 -GMR

¹⁰⁵ 1^e kwartaalbericht 2024 -GMR

		en de Wijken van de Toekomst. ¹⁰⁶
	10 Vergroten partnerschap met de corporaties aan de hand van in 2022 opgestelde samenwerkingsthema's. Daarnaast zoeken wij de samenwerking met marktpartijen (bouwende partijen) en kennisinstellingen via tempotafels bij thema's uit de Woondeal.	Met corporaties en marktpartijen onderzoekt de regio kansen in de bestaande woningvoorraad om snel meer woningen te krijgen. ¹⁰⁷ Tempotafels: De samenwerking vindt onder meer plaats via zogenaamde publieke private Tempotafels. Deze tafels worden ingezet om casuïstiek te bespreken en randvoorwaardelijke oplossingsrichtingen te verkennen, wat leidt tot begrip en vertrouwen tussen overheid, marktpartijen en woningcorporaties. ¹⁰⁸ We organiseerden daar een sessie over de 'Fastlane voor industriële woningbouw', waarmee we proberen meer snelheid te realiseren in de bouw door typegoedkeuring van woningbouwconcepten. Hierin zetten we dit kwartaal veel stappen. Met de start van een experiment rond de inzet van een Erkende Kwaliteitsverklaring en een verwijzing in een kamerbrief. ¹⁰⁹

¹⁰⁶ 4e kwartaalbericht 2022 GMR

¹⁰⁷ Begroting 2024-2027-GMR

¹⁰⁸ Jaarstukken 2024 -GMR

¹⁰⁹ 2e kwartaalbericht 2025 -GMR

Bijlage 5 Bronnen

Bronnenlijst

- Begroting GMR 2021.
- Begroting GMR 2024–2027
- Brief RAC GMR aan DB/AB (incl. bijlage), 28 november 2022.
- Brief stuurgroep regionale samenwerking, 5 juni 2015
(incl. pakketten Gemeenschappelijk Orgaan en Stichting Economic Board).
- CBS – Regionale Monitor Brede Welvaart.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/brede-welvaart-trend>
- Collegevoorstel Benoeming Gemeentelijke Vertegenwoordiging GMR (TIC A7),
11 maart 2025
- Collegevoorstel WGR zienswijze, 12 december 2023
- Definitief eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR, 15 juni 2023
- Definitief eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR, 28 november 2023.
- Eindevaluatie (GMR / regio)
- GMR Agenda 2022.
- Gemeenschappelijke Regeling Regio Arnhem-Nijmegen, artikel 4
- Informatiememo A11 – Uitwerking motie ‘actieve informatievoorziening GMR’,
12 september 2023
- Jaarplan Lifeport 2024
- Jaarrekening en jaarverslag 2022 (Lifeport/partnerorganisatie).
- Jaarstukken GMR 2021
- Jaarstukken GMR 2022
- Jaarstukken GMR 2023
- Jaarstukken GMR 2024
- Jaarverslag 2024 – The Economic Board
- Kwalitatief evaluatieonderzoek Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, 2023
- Lokale wet- en regelgeving – Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen
- Montferland stapt uit de GMR
<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/7d2b6d7b-8783-41b5-bef1-3dbc1632aedb>
- Persbericht Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, 8 december 2020
- Regionale Agenda 2022, p. 9.
- Schriftelijke inspraakreactie The Economic Board, 30 juni 2025
- Spoorboekje Planning & Control-cyclus 2022–2023.
- Stichtingsakte Economic Board Regio Arnhem-Nijmegen, 2015
- Tussenrapportage GMR 2024

Kwartaalrapportages

2022

- 1^e kwartaalbericht GMR 2022.
- 2^e kwartaalbericht GMR 2022.
- 3^e kwartaalbericht GMR 2022.
- 4^e kwartaalrapportage GMR 2022.

2023

- 1^e kwartaalbericht GMR 2023.
- 2^e kwartaalbericht GMR 2023.
- 2^e kwartaalrapportage GMR 2023.
- 3^e kwartaalbericht GMR 2023.
- 4^e kwartaalbericht GMR 2023

.

2024

- 1^e kwartaalbericht GMR 2024.
- 2^e kwartaalbericht GMR 2024.
- 3^e kwartaalbericht GMR 2024.
- 4^e kwartaalbericht GMR 2024.
- 4^e kwartaalbericht & Jaarstukken GMR 2024.

2025

- 1^e kwartaalbericht GMR 2025.
- 2^e kwartaalbericht GMR 2025.

Bijlage 6 Toepassing van AI-tools in het onderzoek

Google NotebookLM

In dit onderzoek is Google NotebookLM gebruikt als virtuele onderzoeksassistent om grote hoeveelheden tekstmateriaal te structureren en analyseren. De tool is ingezet voor:

- Clustering van thema's: Het automatisch groeperen van terugkerende onderwerpen in kwartaalberichten en interne documenten.
- Patroonherkenning: Het identificeren van verbanden tussen documenten en het signaleren van trends in taalgebruik.
- Synthese en samenvatting: Het genereren van overzichtelijke samenvattingen en rapporten op basis van aangeleverde bronnen.
- Alle analyses zijn gebaseerd op door ons aangeleverde documenten en op websites te downloaden documenten (PDF's, websites), waardoor transparantie en controleerbaarheid gewaarborgd zijn.

Microsoft Copilot

Microsoft Copilot is een generatieve AI-assistent die geïntegreerd is in Microsoft 365-applicaties. Copilot helpt bij:

- Het structureren en analyseren van informatie: Het samenvatten van documenten, het opstellen van conceptteksten en het identificeren van patronen in data.
- Clustering en synthese: Het groeperen van gerelateerde thema's en het creëren van overzichtelijke rapportages.

Beide tools zijn gebruikt als ondersteunende analysemiddelen, waarbij alle resultaten zijn gevalideerd om betrouwbaarheid te waarborgen.

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl